

فێربوونی زمانی ئینگلیزی

لە سەرەتاییەوە بۆ قۆناغی زانکۆ

نووسینی:
ابوبکر احمد خدر
بکالۆریۆس لە زمانی ئینگلیزی – سەلاحەدین

کوردی – ئینگلیزی

کتێبخانە

ناسنامەی کتێب

فێربوونی زمانی ئینگلیزی، لە سەرەتاییەوە بۆ زانکۆ

- نووسینی: ئەبوبەکر ئەحمەد خدر
- بابەت: فێربوونی زمان
- نەخشەسازی و بەرگ: ئیبراهیم ساڵح
- نۆبەتی چاپ: چاپی یەکەم
- ساڵی چاپ: ٢٠١٩
- شوێنی چاپ: چاپخانەی کەنج
- تیراژ: ١٠٠٠

لەبەڕێوەبەرایەتی گشتی کتێبخانە گشتییەکان ژمارە سپاردن: (١٠٠٨)ی ساڵی ٢٠١٩ی پێدراوە .

ناونیشان:

سلێمانی ـــ سابوونکەران ـــ نێوان گەراجی عوسمانی تەمین و شوقەکانی تەکیە رووتە .

ژمارەی مۆبایل: (٠٧٧٠١٥٧٤٢٩٣) (٠٧٥٠١١٩١٨٤٧)

فێربوونی زمانی ئینگلیزی لە سەرەتاییەوە بۆ قۆناغی زانکۆ

نوسینی:
ابوبكر احمد خدر
بكالۆریۆس لە زمانی ئینگلیزی- زانكۆی سەلاحەدین

kteb_khana2
14
Posts
697
Followers
106
Following
Kteb Xana (pdf)
100M+
Writer
هۆشیاری ڕۆشنبیری تاک لە کۆمەڵگە. ✍
پەرەپێدانی ڕۆشنبیری تاک. 👤
گەشەپێدانی هزری تاک. 🧠
See translation
t.me/kteb_khana2
Followed by lina__titan, runoka_99 and 1 other
Following
Message

پێڕست

پێشکەشە...

- بە دایک و باوکی خۆشەویستم، دایک و باوکێک کە هەردەم هاوکارم بوون و پشتیان گرتووم هەر لە سەرەتای ڕۆژانی خوێندنەوە هەتاوەکو ئەم قۆناغەی ئێستا. زۆر سوپاسی شەونخونیان دەکەم و دەستی ماندونەناسیان ماچ دەکەم.
- بە ستافی مامۆستایانی قوتابخانەی زانیاری بنەڕەتی ئەهلی و تەواوی قوتابییەکانم.

دەست خـۆشـی و پێـزان:

دەست خۆشیەکی گەرم و کەم وێنە ئاڕاستەی هاوپیشەی خۆشەویستم زۆر بەڕێز (کەیژین خەلیل) مامۆستا لە پەیمانگای گەشە دەکەم بۆ ڕەخساندن و پێدانی کاتی لە پێناو دەوڵەمەند کردن و بەهێز و بەپێز کردنی ئەم کتابە، جوانیەکی بێ هاوتای بەم کتابە بەخشی بە پێشنیار و تێبنیەکانی و هەڵەچن کردنی، لێرەوە سوپاسی ماندوبون و شەونخونی دەکەم کە وەک هەمیشە هاوکارمە و هیوای بەردەوامی و سەرکەوتنی بۆ دەخوازم...

پێشەکی

In the name of Allah, the most merciful, the most compassionate

بەناوی خودای گەورە و میهرەبان

زۆر سوپاسی بەدیهێنەر دەکەم کە هاوکارم بوو، هێزو وزەی پێ بەخشیم لە نوسین و ئامادەکردنی ئەم کتێبە. بێگومان زمانی ئینگلیزی باڵی بەسەر جیهاندا کێشاوە و بووە بە زمانێکی جیهانی، بەجۆرێک لەناو کورد و کوردستانی ڕەنگیندا ڕەنگی داوەتەوە. یەکێک لە تایبەتمەندیەکانی ئەم زمانە بریتیە لە شارەزا بوون لە کەلتور و داب و نەریتی نەک هەر تەنها ئینگلیزەکان بەڵکو هۆکار و ئامرازێکە بۆ شارەزا بوون و تێگەیشتن لە جموجۆڵ و پێشکەوتن و پێگەیشتنی گەلانی دیکەی جیهان.

زۆر بە پێیوستم زانی کە هەستم بە نوسین و ئامادەکردنی ئەم کتێبە بۆ فێرخوازانی زێدە ئەزیز. هەروەها وەکو خزمەتێک بۆ کتێبخانەی کوردی و ببێت بە مەڵۆیەک بۆ زیادبوونی کتێبی ڕێزمان لە خانە و کتێبخانەی کوردیدا، زۆر هەوڵم داوە بە شێوەیەکی سادە و ئاسان بابەتەکان بەرجەستە بکەم و بە شێوەیەکی ئەوتۆ دایان بڕێژم کە بۆ هەموو ئاستەکانی (سەرەتایی، ناوەندی، ئامادەیی و زانکۆ) سودی هەبێت و جێگەی بایەخ بێت بۆیان. لەلایەکی دیکە هەوڵم داوە بەهەر دوو زمان بەرجەستەی بکەم بۆئەوەی هەموو وشە و دەربڕینێک جێگەی سود و بایەخ بێت بۆ خوێنەران و فێرخوازان.

ئەم کتێبەم بەسەر دوو تەوەرەدا دابەش کردووە بۆئەوەی خوێنەر وەکو خۆی لە شتەکان تێ بگات بە شێوەیەکی زۆر ئاسان. لە تەوەرەی یەکەمدا، خۆمان بە ڕووی ڕێزمانی ئینگلیزیدا دەکەینەوە و گەشتێک بە ناخی ڕێزماندا دەکەین چونکە ڕێزمانیش خاوەنی گرنگی و بایەخی خۆیەتی جا لەهەر زمانێکدا بێت. ئەم تەوەرەیە پێنج بەشی سەرەکی لە خۆ دەگرێت کە، هەر یەکێکیان چەند بەندێک لە خۆیدا دەبینێتەوە. لە بەشی یەکەمدا (دەنگ سازی، ژمارەکان، خاڵبەندی)، لە بەشی دووەمدا (ناو و ڕەناوەکان، ئامرازەکانی پەیوەندی، پلەکانی بەراوردو باڵا)، لە بەشی سێیەمدا (ئامرازەکانی ناسرا و نەناسرا، جۆرەکانی ڕەستە لە ڕووی فرمان و پێکهاتەوە) لە بەشی چوارەمدا (هەموو دەمەکانی ڕێزمانی ئینگلیزی بە ڕانەبرد و ڕابردو تەواو و داهاتوو) شیکراونەوە، بۆ هەریەکێکیشیان سەرجەم ڕێسا و شێوانەکانی (ئەرێ، نەرێ، پرسیاری، نەرێی پرسیاری، بکەر نادیار، و کلکە پرسیار) تاوتوێ کراوە. هەروەها لە بەشی کۆتاییدا واتە بەشی پێنجەم (ڕستە مەرجیەکان و قسەی ڕاستەو خۆ و ناڕاستەوخۆ) شرۆڤە کراون.

لە تەوەرەی دووەمدا، خۆمان بە ڕووی جیهانی دەربڕین و دەستەواژە و زاراوە و پەندی ئینگلیزی دەکەینەوە کە ڕێگایەکی زۆر خێرا و ئاسانن بۆ فێربوونی زمانی ئینگلیزی.

لەم تەوەرەدا هەوڵمداوە دیارترین و باوترین دەستەواژە و دەربڕینی ئینگلیزی بەرجەستە بکەم، بە لەبەر کردن و بەکارهێنانی ئەمانە خوێنەر دەتوانێت بە شێوەیەکی بەرچاو بە زمانی ئینگلزی بدوێت و کەمتر ڕووبەڕووی کۆت و بەربەست ببێتەوە.

لەبەشی یەکەمدا (بابەت و دەربڕینەکانی تایبەت بە ڕۆژ و ساڵ و مانگ و بەروار)م خستوونەڕوو. لەبەشی دووەمدا، (بەشێک لە هاومانا و پێچەوانە و جیاوازی نێوان ئینگلیزی ئەمریکی و بەریتانی)م بەرجەستە کردووە. لەبەشی

سێیەم، (دیارترین دەستەواژەکانی ئینگلیزم شیکردونەوەتەوە بە نمونەوە)، لە بەشی چوارەمدا، (هەندێک لە باوترین دەربڕینەکان)م بەرجەستە کردوون هەروەها لە دوو بەشی کۆتایدا (دیارترین زاراوە و پەندی ئینگلیز)م بەرجەستە کردوون بۆ خوێنەرانی زێدە ئەزی و خۆشەویست.

بەهیوام جێگەی خوێنەرانی ئازیز و خۆشەویست بێت، بێگومان ئەم بەرهەمەش بێ کەم و کورِی نیە، بۆیە داوا لە خوێنەرانی هێژا دەکەم لەگەڵ بەدیکردنی هەر هەڵەیەک ئاگادارم بکەنەوە لە رِێگەی ئەم ژمارە (٠٧٥٠١٩٣١٩٩٥).

ابوبكر احمد خدر

ئێوارەی یەکشەممە ٢٠١٩/١/١٣ قەڵادزێ

تەوەرەی یەکەم

گوزەرێک
بە ڕێزمانی ئینگلیزیدا

Chapter One
بەشی یەکەم

In this chapter we focus on English letters, sounds, numbers, punctuation and spelling. To make things easier, I have divided this chapter into four sections and in each section one of the subjects is mentioned.

لەم بەشەدا تیشک دەخەینە سەر پیتەکان، دەنگەکان، ژمارەکان، خاڵبەندی و حینجەکردن. بۆ ئاسانی تێگەیشتن، ئەم بەشەم بەسەر چوار بەندا دابەش کردوە و لەهەر بەندێکدا بابەتێکم شرۆڤەکردووە.

Section One

بەندی یەکەم

English Letters and Sounds

پیت و دەنگەکان له زمانی ئینگلیزیدا

In English language we have (26) letters and (44) sounds.

لەزمانی ئینگلیزیدا (٢٦) پیت و (٤٤) دەنگمان هەیە.

First One: English Letters.

یەکەمیان: پیتەکانی ئینگلیزی.

We have two kinds of letters in English (the capital ones) and (the small ones)

له ئینگلیزیدا دوو جۆر پیتمان هەیە پیتە (گەورەکان) و پیتە (بچوکەکان).

The capital letters are: پیتە گەورەکان بریتین لە

(A- B - C . D . E . F . G . H . I . J . K . L . M . N . O . P . Q - R . S . T . U . V . W . X . Y - Z)

The small letters are: پیتە بچوکەکان بریتین لە

(a . b . c . d . e . f . g . h . I . j . k . l . m . n . o . p . q . r . s . t . u . v . w . x . y - z)

Second: English Sounds

دووەم: دەنگەکان لە زمانی ئینگلیزیدا

We have forty-four sounds in English; these sounds divide into two main groups which are (vowels) and (consonants).

لە زمانی ئینگلیزیدا چل و چوار دەنگمان هەیە. ئەم دەنگانەش بەسەر دوو بەشی سەرەکیدا دابەش دەبن کە ئەوانیش بریتین لە (دەنگە بزوێنەکان) و (دەنگە نەبزوێنەکان).

Vowel Sounds

دەنگە بزوێنەکان

What are the vowel sounds? How many vowel sounds do we have?

دەنگە بزوێنەکان چین؟ چەند دەنگی بزوێنمان هەیە؟

Vowel sounds: are those letters that represent a speech sound made with the vocal tract open. We have (20) vowel sounds, seven of them are short vowels, five of them are long vowels and eight of them are diphthongs. Sometimes, (y and w) can be considered as half-vowels.

دەنگە بزوێنەکان: دەنگە بزوێنەکان ئەو پیتانە دەگرێتەوە کە بە کرانەوەی کۆئەندامی دەنگ سەرچاوە دەگرن. ئێمە (٢٠) دەنگی بزوێنمان هەیە، حەوت لەمانە بریتین لە دەنگی بزوێنی کورت، پێنج لەمان دەنگی بزوێنی درێژن، هەشتیشیان بریتین لە جووتە بزوێن. هەندێ جاریش پیتەکانی (وای و دەبلیو) بە نیمچە بزوێن هەژمار دەکرێن.

The vowel letters are:

پیتە بزوێنەکان بریتین لە:

A , I , O , U , E

Generally, vowel sounds can be divided into three groups:

بەگشتی، دەنگە بزوێنەکان دابەش دەبن بەسەر سێ بەشدا

The first one: Short vowels, we have (7) short vowel sounds, in which they are:

یەکەمیان: دەنگە بزوێنە کورتەکان، حەوت دەنگی بزوێنی کورتمان هەیە، کە ئەوانیش بریتین لە:

Short sounds	Pronunciation	Examples
/æ/	ئا	Cat, bad, cap
/ɪ /	ئـــ	Sister, big, dig
/ɒ /	ئۆ	Pop, top, log
/ʊ /	ئو	Look, put, would
/e/	ئێ	Bed, hen, pen
/ə/	ئـــ، شوه	Brother, doctor, wooden
/ʌ /	ئە	Love, plug, mud

The second one: Long vowels, we have (5) long vowel sounds, in which they are:

دووەمیان: دەنگە بزوێنە درێژەکان، پێنج دەنگی بزوێنی درێژمان هەیە، کە ئەوانیش بریتین لە:

Long vowels	Pronunciation	Examples
/ɑ :/	ئا	cart, fast, father
/ɔ :/	ئۆ	torn, door, warn
/i:/	ئی	sweet, heat, thief
/u:/	ئوو	moon, blue, grew
/ɜ :/	ئێ	burn, first, term

The third one: Diphthongs, when two vowel sounds come together, we call them diphthongs. So, we have (8) diphthong vowel sounds. In which they are:

سێیەمیان: جووتە بزوێنەکان، ئەگەر دوو دەنگی بزوێن بەیەکەوە هاتن پێیان دەگوترێت جووتە بزوێنەکان. هەشت جووتە بزوێنمان هەیە، ئەوانیش بریتین لە:

Sounds	Pronunciation	Examples
/aɪ /	ئای	My, mind, light
/ɔ ɪ /	ئۆی	Boy, coin, toy
/aʊ /	ئاو	down, shout, now
/eɪ /	ئێی	pain, day, gate
/eə/	ئێیە	Share, care, stairs
/ɪ ə/	ئیيە	fear, beer, here
/oʊ /	ئۆو	road, blow, bone
/ʊ ə/	ئووە	pure, cure

Consonant Sounds

دەنگە نەبزوێنەکان

What are the consonant sounds? How many consonant sounds do we have?

دەنگە نەبزوێنەکان چین؟ چەند دەنگی نەبزوێنمان هەیە؟

Consonant sound: is a speech sound that is articulated with complete or partial closure of the vocal tract. We have (24) consonant sounds, these sounds divide into five groups as explained below:

دەنگی نەبزوێن: ئەو دەنگەیە کە بەشێوەیەکی تەواو یان بەشێکی وابەستەی داخرانی کۆئەندامی دەنگە. (٢٤) دەنگی نەبزوێنمان هەیە، ئەم دەنگانەش دابەش دەبن بەسەر پێنج بەشدا، هەروەکو لە خوارەوە ڕوونکراونەتەوە:

The first group: Friction consonants, there are (9) consonant phonemes whose main sounds all have frictions as their most important features. Some of these are voiced and some others are unvoiced, as it explained at the below table.

بەشی یەکەمیان: دەنگە نەبزوێنە لێکخشاوەکان، نۆ دەنگی نەبزوێنمان هەیە کە لە ڕێگەی لێکخشاندنەوە دێنە بوون. هەندێک لەمانەش دەنگدارن و هەندێکیشیان کپ و بێدەنگن. هەروەکو لەم خشتەیەدا ڕوونکراوەتەوە:

Voiced & weak			Unvoiced & strong		
/v/	ڤ	Van	/f/	ف	Fan
/ ð/	ذ	Father	/ θ /	ث	Think
/z/	ز	Zipper	/s/	س	Sea
/ ʒ /	ژ	Treasure	/ ʃ /	ش	Sheep
			/h/	ه	Hope

The second group: Stop consonants, while expressing these sounds the breath is completely stopped at some point in the mouth, lips have a great role to express these sounds. We have (8) stop consonants, as it explained at the below table.

بەشی دووەمیان: دەنگە نەبزوێنە وەستاوەکان، لەکاتی دەربڕینی ئەم دەنگانەدا هەناسە بەتەواوەتی لەدەمدا دەوەستێت و لێوەکان ڕۆڵێکی گرنگیان هەیە بۆ دەربڕینی ئەم دەنگانە. ئەم دەنگانەش هەشت دانەن. هەروەکو لەم خشتەیە شیکراوەتەوە:

Weak			Strong		
/b/	ب	Book	/p/	پ	Pen
/ d/	د	Dog	/ t /	ت	Ten
/g/	گ	Good	/k/	ک	Key
/ ʧ /	چ	Teacher	/ ʤ/	ج	Joke

The third group: Nasal consonants, there are (3) phonemes in English which are represented by nasal consonants, as it explained at the below table:

بەشی سێیەمیان: بریتیە لەو دەنگە نەبزوێنانەی کە لەڕێگەی لوتەوە دێنە بوون، ئەم دەنگانەش سێ دانەن. هەروەکو لەم خشتەیەی خوارەوە ڕوونکراوەتەوە:

Sounds	Pronunciation	Examples
/m/	م	Man
/n/	ن	Net
/ ŋ/	نگ، نک	Sing, think

The fourth group: Lateral consonant, while pronouncing this sound the breath passing down the centre of the mouth, as it explained at the below table.

چوارەمیان: بریتیە لە دەنگی نەبزوێنی لاوەکی، لەکاتی دەرخستنی ئەم دەنگە هەناسە بەناوەندی دەمدا گوزەر دەکات، هەروەکو لەم خشتەیە بەرجەستە کراوە.

Sounds	Pronunciation	Examples
/l/	ڵ، ل	Light, small

There are **two** kinds of /l/ sound.

دوو جۆر پیتی (ل)مان هەیە.

The first one: is, light /l/, when it comes at the beginning of the word or before one of these letters (a, i, o, u, e, y), for example:

یەکەمیان: بریتیە لە (ل)ی سوک، کە لە سەرەتای وشە یان لە پێش یەکێک لەم پیتانە دێت (لەی، ئای، ئۆو، یو، ئی، وای)

Land, light, long, luck, lemon, slowly…

The second one: is, dark /l/, when it comes at the end of the word or after consonant sounds, for example:

دووەمیان: بریتیە لە (ڵ)ی قورس، ئەمەش لە کۆتایی وشە یان لەدوای دەنگە نەبزوێنەکان دێت، بۆ نموونە:

Small, tall, battle, cold, …

The fifth group: Gliding consonants, there are (3) consonants which consist of quick, smooth, non-friction towards a following vowel sound, as it explained at the below table.

بەشی پێنجەم: ئەمانەش ئەو دەنگە نەبزوێنانە دەگرێتە کە بەشێوەیەکی خێرا و ساف و بێ خشکان دێنە بوون لەگەڵ ئەو دەنگەی کە بەدوایاندا دێت، سێ دەنگمان لەم شێوەیە هەیە، هەروەکو لەم خشتەیە شیکراوەتەوە.

Sounds	Pronunciation	Examples
/j/	یـــ	Yes
/w/	و	Water
/r/	ڕ، ر	Red, breath

Some crucial points about English sounds

چەند تێبینیەکی گرنگ دەربارەی دەنگەکانی ئینگلیزی

1- What is the difference between hard (G) and soft (G)?

جیاوازی چیە لە نێوان پیتی (جی) قورس و (جی) سوک.

Hard g, is a sound that comes before (a, o, u). Here it sounds as (g), for example.

جی قورس، دەنگێکە کە لە پێش (ئەی، ئۆ، یو) دێت، لێرەشدا ئەم دەنگە بە (گ) دەخوێنرێتەوە، وەکو ئەم نمونانە.

gas, goat, gum.

But, soft g, is a sound that comes before (e, i, y). Here it sounds as (ʤ), for example:

بەڵام، جی سوک، لە پێش پیتەکانی (ئی، ئای، وای) دێت و لێرەدا دەنگی (جی) دەدات، بۆ نمونە.

Gem, giant, gym.

***   ***   ***

2- What is the difference between hard (C) and soft (C)?

جیاوازی چیە لە نێوان پیتی (سی) قورس و (سی) سوک.

Soft c, is a sound that comes before (e, i, y). Here it sounds as /s/, for example:

سی سوک، لە پێش پیتەکانی (ئی، ئای، وای) دێت و لێرەدا دەنگی (س) دەدات، بۆ نمونە.

Juice, pencil, icy.

But, hard c, is a sound that comes before (all other sounds besides the three above sounds). Here it sounds as /k/, for example:

بەڵام سی قورس، دەنگێکە کە لە پێش (هەموو دەنگەکانی دیکەوە دێت جگە لەو سێ دەنگەی سەرەوە نەبێت)، لێرەشدا ئەم دەنگە بە (ک) دەخوێنرێتەوە، وەکو ئەم نمونانە.

Cap, cut, coast...

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

3- There are some letters which come together and make /ʃ / sound, for instance:

چەند پیتێک پێکەوە دێن و دەنگی (ش) دروست دەکەن، بۆ نمونە:

- sion	Permission, session.	/ʃ /
- cial	social, special, crucial	/ʃ /
- ient	ancient, sufficient, patient.	/ʃ /
- tial	essential, substantial, partial	/ʃ /
- tion,	lotion, portion, station.	/ʃ /
- su	sugar, sure, insurance.	/ʃ /
- ch	Machine, moustache	/ʃ /
- cious	gracious, delicious	/ʃ /
- ssure	Pressure	/ʃ /

*** *** ***

4- In Kurdish we do have two sounds. So, they come out from these letters:

لە کوردیدا دوو دەنگمان هەیە کە لەم پیتانەوە سەرچاوە دەگرن:

- zh, stands for (ژ), for example; Zhinas, Zhino.
- kh, stands for (خ), for example; Khidir, Khalid.

*** *** ***

5- (ch) makes three different sounds, like.

پیتەکانی (سی -ئێچ) سێ دەنگی جیاواز دروست دەکەن.

- /ʃ/ (ش) machine, moustache
- /ʧ/ (چ) change, chair
- /k/ (ک) school, ache

*** *** ***

6- /ʤ/ (ج) sound can be made of the following letters, for example:

هێمای دەنگی (ج) دەکرێت لەم پیتانەی خوارەوە دبێتە بوون، بۆ نموونە:

Gi	Giraffe
Ge	Bridge
J	Joke

*** *** ***

7- There are some letters which come together and make /ʧ/ sound, for instance:

هەندێک پیت بوونیان هەیە کە پێکەوە دێن و هێما دەنگی (چ) دروست دەکەن، بۆ نموونە:

- ch	Church, torch, chair, .	/ ʧ/
- ich	Witch, pitch.	/ ʧ /
- tu	Picture, nature, statue.	/ ʧ /
- tion	Question, exhaustion, digestion	/ ʧ /

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

8- There are some letters which come together and make /f/ sound, for instance:

هەندێک پیت بوونیان هەیە کە پێکەوە دێن و هێما دەنگی (ف) دروست دەکەن، بۆ نموونە:

- f	Frog, leaf, fish.	/f/
- ff	Muffin, toffee, off.	/f/
- ph	Dolphin, phone, photographer.	/f/
- gh	Enough, rough, laugh.	/f/
- ffe	Giraffe, chauffeur, offer.	/f/

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

9- Rules for the correct pronunciation of the .d ending.

هەندێک ڕێسا بۆ خوێندنەوەیەکی دروستی پاشگری (دی).

Rule 1: If a word ends with (t and d), then .ed sounds as /id/, such as:

یاسای یەکەم: ئەگەر هاتوو وشەیەک کۆتایی بە (تی یان دی) هات ئەوا پاشگری (ئی دی) بە (ئید) دەخوێنرێتەوە، وەکو:

Want . wanted, add- added.

Rule 2: If a word ends with unvoiced sounds like (p, k, f, s, ʧ , ʃ), then .ed sounds as /t/, such as:

یاسای دووەم: ئەگەر هاتوو وشەیەک بە هێما دەنگی کپ وەکو (پ، ک، ف، س، چ، ش) هات ئەوا بە (ت) دەخوێنرێتەوە، وەکو:

Stop- stopped, talk - talked, laugh - laughed, kiss - kissed, watch - watched, wash - washed.

Rule 3: If a word ends with voiced sounds, then .ed sounds as /d/, such as:

یاسای سێیەم: ئەگەر وشەیەک بە هێمای دەنگی دەنگداردا کۆتایی هات ئەوا (ئی دی) بە (د) دەخوێنرێتەوە، وەکو:

Love . loved, clean . cleaned.

*** *** ***

10- Rules for the correct pronunciation of the .s ending.

چەند ڕێسایەک بۆ خوێندنەوەی دروستی پاشگری (ئێس).

Rule 1: If a word ends with these sounds /s/, /z/, /ʃ /, /ʧ /, or /ʤ/ the final .s is pronounced as /iz/, such as:

یاسای یەکەم: ئەگەر وشەیەک بە یەکێک لەم دەنگانە (س، ز، ش، چ یان ج) کۆتایی هات ئەوا پاشگری (س) بە (ئیز) دەخوێندرێتەوە، وەکو.

Kiss . kisses, wash . washes, watch . watches, judge . judges.

Rule 2: If a word ends with any voiceless consonant sound (/p/, /t/, /k/, /f/ or /θ/), the final .s is sounded as /s/, such as:

یاسای دووەم: ئەگەر وشەیەک کۆتایی بە هێما نەبزوێنە کپەکان وەکو (پ، ت، ک، ف یان ث) هات، ئەوا پاشگری (ئێس) بە (س) دەخوێندرێتەوە، وەکو:

Stop . stops, want . wants, talk . talks, laugh . laughs, think . thinks

Rule 3: If a word ends with any other voiced consonant sound it sounds as /z/, such as:

یاسای سێیەم: ئەگەر وشەکە کۆتایی بە هەرکامێک لە هێما بزوێنە دەنگدارەکان هات ئەوا بە (ز) دەخوێنرێتەوە، وەکو:

Dog . dogs, color . colors…

Lightning never strikes twice in the same place.

مرۆڤی ژیر
دوجار مار لەکونێکەوەی
پێیوەنادات.

Silent Letters

پیتە کپەکان

What is a silent letter?

مەبەستمان لە پیتی کپ چیە؟

A silent letter: is a letter that must be included when you write the word even though you don't pronounce it.

پیتی کپ: ئەو پیتەیە کە لەکاتی نوسیندا دەبێت بنوسرێت بەڵام لە خوێندنەوەدا ناخوێنرێتەوە.

Rule 1: (t) is silent when it comes before (le, en, ch) letters, for example:

ڕێسای یەکەم: پیتی (تی) ناخوێندرێتەوە ئەگەر لە پێش پیتەکانی (ئێڵ ئی، ئی ئێن، سی ئێچ) بێت، بۆ نمونە:

Cas*t*le, lis*t*en, wa*t*ch

*** *** ***

Rule 2: (l) is not pronounced after the vowels (a, o, u), for example:

ڕێسای دووەم: پیتی (ئێڵ) ناخوێندریتەوە ئەگەر لە دوای پیتە بزوێنەکانی (ئەی، ئۆو، یو) بێت، بۆ نمونە:

ca*l*m, ha*l*f, ta*l*k, wa*l*k, wou*l*d, yo*l*k

*** *** ***

Rule 3: (k) is silent when it comes before (n) at the beginning of the word, for example:

ڕێسای سێیەم:پیتی (کەی) پیتێکی کپە ئەگەر لە پێش پیتی (ئێن) بێت لەسەرەتای وشەدا، بۆ نمونە:

know, knock, knee

*** *** ***

Rule 4: Most of the times, when (g) comes before (n), (g) is silent, for example:

ڕێسای چوارەم: لەزۆربەی کاتدا، ئەگەر پێتی (گ) لەپێش پیتی (ئێن) بێت، ئەوا پیتی (گ) ناخوێندرێتەوە، بۆ نمونە:

resign, sign, foreign

*** *** ***

Rule 5: (b) is silent when it comes after (m), especially at the one syllable words, for example:

ڕێسای پێنجەم: پیتی (بی) ناخوێندرێتەوە ئەگەر لەدوای (ئێم) بێت بەتایبەتیش لە وشە یەک برگەییەکان، بۆ نمونە:

lamb, climb, tomb

*** *** ***

Rule 6: (w) is silent when it comes before (r) at the beginning of the word, for example:

ڕێسای شەشەم: پیتی (دەبلیو) ناخوێنرێتەوە ئەگەر لە پێش پیتی (ئاڕ) بێت لەسەرەتای وشەدا، بۆ نمونە:

write, wrong, wrist

*** *** ***

Rule 7: (h) is silent when it comes before (o) at the beginning of the most words, for example:

ڕێسای حەوتەم: پیتی (ئێچ) ناخوێنرێتەوە ئەگەر لە پێش پیتی (ئۆو) بێت لە سەرەتای زۆربەی وشەکاندا، بۆ نمونە:

hour, honor

*** *** ***

Rule 8: (b) is silent when it comes before (t) letter, for example:

ڕێسای هەشتەم: پیتی (بی) ناخوێنرێتەوە ئەگەر لە پێش پیتی (تی) بێت، بۆ نمونە:

debt, doubt, subtle

*** *** ***

Rule 9: (d) is silent when it comes before (g), here it sounds as (ʤ) for example:

ڕێسای نۆیەم: پیتی (دی) پیتێکی کپە ئەگەر لە پێش پیتی (گ) بێت، کە لێرەدا دەنگی (جی) دەدات، بۆ نمونە:

bridge, judge, fidget

Rule 10: (n) is silent when it comes after (m) at the end of the most words, for example:

ڕێسای دەیەم: پیتی (ئێن) ناخوێندرێتەوە کاتێک لە پێش پیتی (ئێم) بێت لە کۆتایی زۆربەی وشەکاندا، بۆ نمونە.

autumn, condemn, hymn

*** *** ***

Rule 11: In the following words (d) is silent.

ڕێسای یازدەیەم: لەم وشانەی خوارەوەدا پیتی (دی) ناخوێنرێتەوە.

Handsome, sandwich, Wednesday

*** *** ***

Rule 12: In the following words (w) is silent.

ڕێسای دوازدەیەم: لەم وشانەی خوارەوە پیتی (دەبلیو) ناخوێندرێتەوە.

Who, whose, whom…

*** *** ***

Rule 13: In the following words (h) is silent.

ڕێسای سێزدەیەم: لەم وشانەی خوارەوەدا پیتی (ئێچ) ناخوێندرێتەوە.

What, why, when…

*** *** ***

Rule 14: (u) is silent in the following words.

ڕێسای چواردەیەم: پیتی (یو) لەم وشانەی خوارەوەدا ناخوێندرێتەوە.

Guess, guard, tongue

*** *** ***

Rule 15: (gh) is not pronounced when it comes after a vowel, for example:

ڕێسای پازدەیەم: پیتەکانی (جی ئێچ) ناخوێندرێتەوە ئەگەر لە دوای پیتە بزوێنەکان هات، بۆ نموونە:

Light, right, night

*** *** ***

Rue 16: (e) is not pronounced in the end of the most one syllable words, for example:

ڕێسای شازدەیەم: پیتی (ئی) ناخوێندرێتەوە لەکۆتایی زۆربەی وشە یەک برگەییەکاندا. بۆ نموونە:

Come, love, give

*** *** ***

Rule 17: (s) is not pronounced after (l) in the following words, for example:

ڕێسای حەڤدەیەم: پیتی (ئێس) ناخوێندرێتەوە کاتێک لە دوای پیتی (ئای) بێت، بۆ نموونە:

Island, isle, aisle, islet

Section Two

بەندی دووەم

Numbers in English

ژمارەکان لە ئینگلیزیدا

We have two kinds of numbers in English, (Cardinal Numbers) and (Ordinal Numbers).

لە ئینگلیزدا دوو جۆر ژمارەمان هەیە، (ژمارە بنچینەکان) و (ژمارە ڕێکخراوەکان).

Cardinal Numbers

ژمارە بنجیەکان

A Cardinal Number: is a number that says how many of something are there , such as one, two, three, four, five.

ژمارە بنجیەکان: ئەو ژمارانە دەگرنەوە کە پێمان دەڵێن چەند شت بونیان هەیە، بۆ نمونە، یەک، دوو، سێ، چوار، پێنج.

I have one car.

I saw three men.

من سەیارەیەکم هەیە.

سێ پیاوم بینی.

No.	Ones	No.	Teens	No.	Tens	No.	Twenties
0	zero	10	Ten	10	Ten	20	Twenty
1	one	11	Eleven	20	twenty	21	Twenty-one
2	two	12	Twelve	30	thirty	22	Twenty-two
3	three	13	Thirteen	40	forty	23	Twenty-three
4	four	14	Fourteen	50	fifty	24	Twenty-four
5	five	15	Fifteen	60	sixty	25	Twenty-

							five
6	six	16	Sixteen	70	seventy	26	Twenty-six
7	seven	17	Seventeen	80	eighty	27	Twenty-seven
8	eight	18	Eighteen	90	ninety	28	Twenty-eight
9	nine	19	Nineteen			29	Twenty-nine

You reap what you saw.

چ بچێنی
هەر ئەو دەدرویتەوە.

No.	Thirties	No.	hundreds	No.	thousands
30	Thirty	100	One-hundred	1,000	One-thousand
31	Thirty-one	200	Two-hundred	10,000	Ten-thousand
32	Thirty-two	300	Three-hundred	100,000	One hundred thousand
33	Thirty-three	400	Four-hundred	1,000,000	One million
34	Thirty-four	500	Five-hundred	10,000,000	Ten million
35	Thirty-five	600	Six-hundred	100,000,000	One hundred million
36	Thirty-six	700	Seven-hundred	1,000,000,000	One billion
37	Thirty-seven	800	Eight-hundred	10,000,000,000	Ten billion
38	Thirty-eight	900	Nine-hundred	100,000,000,000	One hundred billion
39	Thirty-nine			1,000,000,000,000	One trillion

Ordinal Numbers

ژمارە ڕێکخراوەکان

An Ordinal Number: is a number that tells the position of something in a list, for example, first, second, third, fourth, fifth.

ژمارە ڕێکخراوەکان: ئەو ژمارانە دەگرێتەوە کە جێگە و پێگەی شتێک لە لیستێکدا دیاری دەکەن، بۆ نمونە: یەکەم، دووەم، سێیەم، چوارەم، پێنجەم.

Sami was the first one in the class.

Khidir got the fifth degree in the competition.

سامی یەکەم بوو لە پۆلەکەدا.

خدر لە پێشبڕکێکەدا پلەی پێنجەمی بەدەست هێنا.

1st	First	11th	eleventh	21st	Twenty first
2nd	Second	12th	twelfth	22nd	Twenty second
3rd	Third	13th	thirteenth	23rd	Twenty third
4th	Fourth	14th	fourteenth	30th	Thirtieth
5th	Fifth	15th	fifteenth	40th	Fortieth
6th	Sixth	16th	sixteenth	50th	Fiftieth
7th	Seventh	17th	seventeenth	60th	Sixtieth
8th	Eighth	18th	eighteenth	70th	Seventies
9th	Ninth	19th	nineteenth	80th	Eighties

Reading Fractions

چۆنیەتی خوێندنەوەی کەرتەکان

Use the cardinal number for the numerator and the ordinal number for the denominator, making the ordinal number plural if the numerator is larger than 1. This applies to all numbers except for number 2, which is read as "half" when it is the denominator. As I mentioned in the table.

بۆ چۆنیەتی خوێندنەوەی کەرتەکان، ژمارە بنچیەکان لەسەر کەرتەکان دابنێ و ژمارە تەرتیبیەکانیش بخە ژێرکەرتەکە، ژمارەی ژێرکەرتەکە بکە بە کۆ ئەگەر سەری کەرت لە ژمارە یەک زیاتر بێت. ئەمە بەسەر هەموو ژمارەکاندا جێبەجێ دەبێت تەنیا بۆ ژمارە دوو نەبێت کە بە "نیوە" دەخوێنرێتەوە ئەگەر هاتوو لە ژێر کەرتدا بوو. هەروەکو لە خشتەکەدا ئاماژەم پێکردوە:

Written	Said	Written	Said
1/2	a (one) half	1/3	a (One) third
1/3	a (one) third	3/4	Three fourths- three quarters
1/4	a quarter (a fourth)	5/6	Five sixths
1/5	a (One) fifth	1/8	an eighths
1/10	a (One) tenth	3/5	Three fifths

Pronouncing the Percentages

چۆنیەتی خوێندنەوەی ڕێژەی سەدی

Percentages are easy to read in English. Just say the number and then add the word "Percent". As I mentioned in the table.

له ئینگلیزیدا خوێندنەوەی ڕێژەی سەدی زۆر ئاسانە، تەنیا ژمارەکە دەخوێنیتەوە و "ڕێژەی سەدی" لەگەڵ دەڵێیت. هەروەکو لە خشتەکەدا ئاماژەم پێکردوە:

Written	Pronounced
5%	Five percent
25%	Twenty- five percent
36.25%	Thirty- six point twenty- five percent
100%	One hundred percent
500%	Five hundred percent

Pronouncing Measurements

چۆنیەتی خوێندنەوەی پێوانەکان

Reading measurements is not difficult, just read out the number, followed by the unit of measurement, which will often be abbreviated in the written form. As I mentioned in the following table.

چۆنیەتی خوێندنەوەی پێوانەکانێش سەخت نیە، تەنیا ژمارەکە بخوێنەوە و لەگەڵ ئەو کورتکراوەیە کە لەگەڵیەتی. هەروەکو لەم خشتەیەی خوارەوەدا ئاماژەم پێکردوە:

Written	Spoken
40 m	Forty meters
25 km/h	Twenty-five kilometers per hour
10 ft	Ten feet
3 l	Three liters
1 tsp	One tea spoon

Pronouncing Years

چۆنیەتی خوێندنەوەی ساڵ

Years ساڵ

For years up to 2000, separate the four numbers into two pairs of two:

بۆ خوێندنەوەی ساڵەکان هەتاوەکو ساڵی (٢٠٠٠) دوو ژمارەی سەرەتا بە جیا و دوو ژمارەی کۆتایی بەجیا بخوێنەوە.

* 1965 = "nineteen sixty-five"
* 1871 = "eighteen seventy-one"
* 1999 = "nineteen ninety-nine"

For the decade 2001 - 2010, you say "two thousand and ---- "

بۆ خوێندنەوەی ئەو ساڵانەی کە لە دوو هەزار زیاترن (٢٠٠١- ٢٠١٠)، سەرەتا دەڵێین "دوو هەزار" پاشان ژمارەکەی دیکە دەردەبڕین...

* 2001 = "two thousand and one"
* 2009 = "two thousand and nine"

However, from 2010 onwards you have a choice.

لەگەڵ ئەوەشدا، لەسەروی ساڵی (٢٠١٠)وە هەڵبژاردەت لەبەر دەستدایە بۆ خوێندنەوە.

For example, 2012 can be either "two thousand and twelve" or "twenty twelve".

بۆ نمونە، ساڵێ (٢٠١٢) دەتوانی بە دوو شێوە بیخوێنیەوە، دەتوانی بڵێی: توو ثاوزەند ئاند توێڵف یاخود توێنتی توێڵف.

Large Numbers ژمارە گەورەکان

Divide the number into units of hundreds and thousands, like the below examples:

ژمارەکە بکە بە دوو بەشەوە لە نێوان سەدەکان و هەزارەکان، وەکو ئەم نمونانەی خوارەوە:

400,000 = "four hundred thousand" (no s plural)

- ❋ 450,000 = "four hundred and fifty thousand"
- ❋ 400,360 = "four hundred thousand and three hundred and sixty"
- ❋ 1900 = "nineteen hundred"
- ❋ 1600= "sixteen hundred"
- ❋ 866= "eighty hundred sixty six or eighty sixty six"

Saying (0) چۆنیەتی گوتنی ژمارە سفر

Depending on the context, we can pronounce zero in different ways:

چۆنیەتی خوێندنەوەی ژمارە (سفر) لە ئینگلیزیدا دەکەوێتە سەر دەقدکە، لەبەر ئەمەش بەچەند شێوەیەکی جیاواز دەتوانین (سفر) دەرببڕین:

- 2-0 (football) = "Two nil"

لەیاری تۆپی پێدا ئەگەر یاریەکە دوو بە سفر بێت ئەوا دەڵێین (توو نیڵ).

- 30 - 0 (tennis) = "Thirty love"

لە یاری تێنسدا ئەگەر یاریەکە سێ بە سفر بێت ئەوا دەڵێین (ثێرتی لەڤ).

- 604 7721 (phone number) = "six oh four…"]

لە ژمارەی تەلەفۆندا (سفر) بە (ئۆ) دەخوێندرێتەوە وەکو: (سکس ئۆو فۆر دەبڵ سێڤن توو وەن).

- 0.4 (a number) = "nought point four" or "zero point four"

لە پۆینتاتدا (سفر) بە (نۆت) دەخوێندرێەوە وەکو (نۆت پۆینت فۆر) یان (زیرۆ پۆینت فۆر).

- 0C (temperature) = "zero degrees"

لە پلەی گەرمیدا (سفر) هەر بە سفر دەخوێندرێتەوە وەکو: سفر پلەی سەدی.

Section Three

بەندی سێیەم

Capitalization and Punctuation Rules

ڕێساکانی خاڵبەندی و نوسینی پیتی گەورە

Capitalization

نوسینی پیتی یەکەم بە پیتی گەورە

Rule1: Capitalize the first word of a quoted sentence.

ڕێسای یەکەم: پیتی یەکەمی گوتە بە گەورەیی بنوسە.

Sara said, "Treat her as you would your own daughter."

"Look out!"

***　***　***

Rule 2: Capitalize a proper noun.

ڕێسای دووەم: یەکەم پیتی ناوی تایبەت بە گەورەیی بنوسە.

Qaladze, Ali, England

***　***　***

Rule 3: Name of the streets, cities and states.

ڕێسای سێیەم: یەکەم پیتی ناوەکانی شەقام و شار و وڵات بە گەورەیی بنوسە.

Ashtry Street, Erbil, United States.

*** *** ***

Rule 4: The title of stories, movies and TVs

ڕێسای چوارەم: یەکەم پیتی ناونیشانی چیرۆک و فیلم و تەلەفزیۆنەکان بە گەورەیی بنوسە.

"Romeo and Juliet", "The Monkey's Paw" , "BBC"

*** *** ***

Rule 5: The names of days, months, and holidays.

ڕێسای پێنجەم: یەکەم پیتی ناوەکانی ڕۆژ و مانگ و پشوەکان بە گەورەیی بنوسە.

Sunday, January, Nuroz

*** *** ***

Rule 6: The first word of a sentence.

ڕێسای شەشەم: پیتی یەکەمی یەکەم وشەی ڕستە بەگەورەیی بنوسە.

She is a pretty girl.

ئەو کچێکی جوانە.

*** *** ***

Punctuation

خاڵبەندی

Commas (,)

کۆما

It indicates a separation of ideas or elements within the structure of a sentence.

کۆما: جیاکردنەوەی بیرۆکە و بەشەکانی ناو پێکهاتەی ڕستەیەک بەرجەستە دەکات.

Always use a comma to separate…

هەمیشە کۆما بۆ جیاکردنەوەی ئەمانەی خوارە بەکاربهێنە...

Rule 1: Two or more adjectives.

ڕێسای یەکەم: ئەگەر لە ڕستەیەکدا دوو یان زیاتر لە دوو ئاوەڵناومان هەبێت.

He is a clever, smart boy. **ئەو کوڕێکی قشت و زیرەکە**

Rule 2: Items in a list.

ڕێسای دووەم: ئەگەر لیستی چەند ئامرازێکمان هەبێت.

Please buy eggs, milk, butter and flour.

تکایە هێڵکە، شیر، کەرە و ئارد بکڕە.

Rule 3: The name of a city from the name of a state.

ڕێسای سێیەم: ناوی شار و دەوڵەت.

I live in Washington, United States.

Rule 4: Two independent clauses.

ڕێسای چوارەم: ئەگەر دوو ڕستەی سەربەخۆمان هەبێت.

The waiter still hasn't taken our order, and the play starts in five minutes.

Rule 5: Direct quotations.

ڕێسای پێنجەم: ئەگەر گوتەیەکی ڕاستەخۆمان هەبێت.

Tell me, 'how did you know that?'

*** *** ***

Quotation Marks نیشانەی (" ") وەرگرتن

It marks the beginning and end of a quotation or title of a short work.

ئەم نیشانەیە سەرەتا و کۆتای گوتەیەک یان ناونیشانی کارێکی بچوک نیشان دەدات.

Rule 1: Spoken by someone.

ڕێسای یەکەم: قسەیەک کە لەلایەن کەسێک کراوە.

"I love to read chapter books," said Sally.

Rule 2: Newspaper articles, title of poems, songs, short stories…

ڕێسای دووەم: گوتاری ڕۆژنامە و ناونیشانی شعر و گۆرانی و کورتە چیرۆک...

"The Love of a King" by Peter Dainty

***   ***   ***

Brackets or Parentheses   {}, [], () کەوانە

It is a set of elements within a sentence that are related to the sentence but nonessential.

کەوانە لەو حاڵەتانەدا بەکاردەهێنرێت کە لە ڕستەیەکدا شتێکی پەیوەندیدار بە ڕستەکە هەیە بەڵام گرنگ نیە بونی هەبێت.

There are several books on the subject (see page 50).

***   ***   ***

Apostrophes   ' کۆمای

سەرەوە

It shows possession and also indicates where a letter has been omitted to form a contraction.

ئەم کۆمایە خاوەنداریەتی بەرجەستە دەکات، هەروەها ئەوە دەردەخات کە پیتێک ڕەشکرابێتەوە و وشەکە کورت کرابێتەوە.

Add an apostrophe…

ئەم کۆمایە لەم حاڵەتانەی خوارە بەکاربهێنە.

Rule 1: When there is one owner, add an apostrophe to the noun, and then add an (s).

ڕێسای یەکەم: لەحاڵەتی خاوەنداریەتیدا، ئەم کۆمایە بۆ ناوەکە زیاد بکە پاشان پیتی (ئێس) بنوسە.

The cat's dish is empty. قاپی پشیلەکە هیچی تێدانیە.

Rule 2: When there is more than one owner; add an S first and then an apostrophe.

ڕێسای دووەم: ئەگەر زیاتر لە یەک خاوەنداریەتی هەبوو، سەرەتا پیتی (ئێس) بنوسە پاشان کۆماکە زیاد بکە.

All of the cats' dishes were empty.

قاپەکانی پشیلەکان هیچی تێدانیە

Rule 3: When you put two words together to make a contraction.

ڕێسای سێیەم: کاتێک دوو وشە پێکەوە دەنێی بە مەبەستی کورت کردنەوە.

Now, Sana's (Sana is) on the table. سەنا لەسەر مێزەکەیە.

*** *** ***

Hyphens . هێڵێ بچوک (هێڵی بەیەک گەیاندنی دوو وشە)

Are used to form compound words or join word units. They are also used to join prefixes, suffixes, and letters to words.

ئەم هێڵە بەکاردەهێنرێت بۆ دروست کردنی وشەی لێکدراو یان پێوە لکاندنی بەشەکانی وشە. هەروەها بۆ لکاندنی پێشگر و پاشگر و پیتەکان بە وشەکانەوە بەکاردەهێنرێت.

Rule 1: Create compound words.

ڕێسای یەکەم: ئەم هێڵە بەکاردەهێنرێت بەمەبەستی دروستکردنی وشەی لێکدراو.

Spider-Man is my favourite superhero.

Rule 2: Generally, hyphenate between two or more adjectives when they come before a noun and act as a single idea.

ڕێسای دووەم: بەگشتی، ئەم هێڵە بخەرە نێوان دوو یان زیاتر لەدوو ئاوەڵناو کاتێک ئەم دوو ئاوەڵناوە لەپێش ناو دێن و پێکەوە یەک مانا دەدەن.

Friendly-looking lady

Rule 3: Use hyphens with compound numbers from twenty-one to ninety-nine…

ڕێسای سێیەم: ئەم هێڵە بۆ ژمارە لێکدراوەکان بە کاربهێنە لە بیست و یەکەوە بۆ نەوەت و نۆ...

Twenty-two students.

Rule 4: Use a hyphen with the prefixes ex-, self-, and all-; with the suffix -elect; and with all prefixes before a proper noun or proper adjective.

یاسای چوارەم: ئەم هێڵە لەگەڵ پێشگرەکانی وەکو (ئێکس، سێڵف، ئۆڵ) هەروەها لەگەڵ پاشگری (ئیلێکت) بەکاربهێنە، هەروەها لەگەڵ هەموو پێشگرەکان لەپێش ناوی تایبەتی یان ئاوەڵناوی تایبەتی.

Ex-wife, all- star, senator-elect, anti-Semitic, non-European self-control.

*** *** ***

:

Colons

جوتە خاڵ

Colons follow independent clauses and call attention to the information that comes after.

جوتە خاڵ لە دوای برگەی سەربەخۆ (شارستە) دێت کە زانیاری دوای خۆی پەیوەندیدارە بە پێش خۆی.

- To introduce a list.

هەروەها بۆ بەرجەستە کردنی لیستێک لە شت بەکاردێت.

Please bring the following items to class: pencil, paper, eraser, and folder.

***   ***   ***

Dashes

داش -

Dashes often confused with hyphens- connect groups of words to other groups of words to emphasize a point. Usually, the dash separates words in the middle or at the end of a sentence.

ئاڵۆزیەک لە نێوان هێڵێ بچوک و داش هەیە- کە گروپێکی وشە وابەستەی گروپێکی دیکەی وشە دەکەن بۆ تەئکید کردنەوە. عادەتەن، داش دوو وشە لە ناوەڕاست یان لە کۆتایی ڕستە جیادەکاتەوە.

- In the middle of a sentence, a dash can put special emphasis on a group of words or make them stand out from the rest of the sentence. At the end of a sentence, a dash separates information from the rest of the sentence.

لە ناوەندی ڕستەدا، داش تەئکید کردنەوەیەکی تایبەت بە کۆمەڵە وشەیەک دەدات یان لە بەشەکەی دیکەی ڕستە جیایان دەکاتەوە. لە کۆتایی ڕستەشدا ئەم (داش)ە زانیاری کۆتایی لە ڕستەی پێش خۆی جیا دەکاتەوە.

The eighteenth-century manuscript is interesting.

*** *** ***

Semicolons ; کۆمای

خاڵدار

Are separate clauses or phrases that are related and that receive equal emphasis.

بڕگە یان دەستەواژەی پەیوەندیدار جیادەکەنەوە و بەمەش تەئکیدکردنەوەیەکی هاوسەنگ بەرجەستە دەکات.

Rule 1: to separate clauses.

ڕێسای یەکەم: بۆ جیاکردنەوەی بڕگەکان.

Jack has a big test tomorrow; he cannot go out tonight.

Rule 2: Semicolons help avoid confusion in lists where there are already commas.

ڕێسای دووەم: کۆمای خاڵدار یارمەتیدەر دەبێت بۆ دورکەوتنەوە لە ئاڵۆزی کۆمەڵە ئامرازێک کە کۆمای تێدا بێت.

We traveled to London, England; Paris, France; Berlin, Germany; Sofia and Bulgaria.

*** *** ***

Full Stops

خاڵ .

Are used to divide text and create boundaries by marking the end of a sentence.

خاڵ بەکاردەهێنرێت بۆ دابەش کردنی دەق و دروست کردنی سنور بە دانان لە کۆتایی ڕستە.

Rule 1: Use the full stop after a complete sentence.

ڕێسای یەکەم: خاڵ بەکاربهێنە لەکۆتایی ڕستە.

I saw him.

Rule 2: After the salutation of a business letter.

ڕێسای دووەم: لەدوای سڵاو کردن لە نامەی بازرگانیدا.

Dear Mr. Sami.

*** *** ***

Question Marks

نیشانی ؟ پرسیار

Rule 1: Use a question mark only after a direct question.

ڕێسای یەکەم: نیشانەی پرسیار لەکۆتایی پرسیاری ڕاستەوخۆ بەکاربهێنە.

Will you go with me?

Rule 2: Use a question mark when a sentence is half statement and half question, like in tag question.

ڕێسای دووەم: نیشانەی پرسیار بەکاربهێنە کاتێک کە دەربڕینێک نیوەی ڕستەیە و نیوەکەی دیکەی پرسیارە، واتە: لە (کلکە پرسیار).

You do care, don't you?

*** *** ***

Exclamation Points نیشانەی سەر ! سورمان

- Use exclamation points to show emphasis or surprise. Do not use the exclamation point in formal business letters.

ئەم نیشایە بەکاربهێنە بۆ نیشاندانی تەئکیدکردنەوە و سەرسوڕمان. لەنامەی بازرگانیدا ئەم نیشانەیە بەکارمەهێنە.

What a beautiful day!

Section Four

بەندی چوارەم

Spelling

حینجه کردن

1. If the verb ends in a consonant + vowel + consonant (cvc), we double the final consonant and add (ing), as it is explained in the below table.

ئەگەر وشەیەک بە پیتی نەبزوێن + بزوێن+ نەبزوێن کۆتایی بێت ئەوا پیتی کۆتایی دەکەین بە دوو و پاشان (ئای ئێن جی) بۆ زیاد دەکەین. هەروەکو لەم خشتەیە ڕوونکراوەتەوە.

Infinitive	ING form
To stop	Stopping
To sit	Sitting
To plan	Planning
To get	Getting
To swim	Swimming

2. If the verb ends in (ie) we change it to (y ing) , as it is explained in the below table.

ئەگەر فرمان کۆتایی بە (ئای ئی) بێت ئەوا دەیگۆڕین بۆ (وای- ئای ئێن جی)، هەروەکو لەم خشتەیە ڕوونکراوەتەوە.

Infinitive	ING form
To lie	Lying
To die	Dying
To tie	Tying

3. If the verb ends in consonant + vowel + L, we normally double the final (l) and add ING.

ئەگەر فرمانێک کۆتایی بە پیتی نەبزوێن +بزوێن + ئێڵ بێت، ئەوا (ئێڵ)ی کۆتایی دەکەین بە دوو پاشان (ئای ئێن جی) بۆ زیاد دەکەین.

Note: In the United States (US) they do not double the L when the stress is on the first syllable, as it is explained in the below table.

تێبینی: لە ئینگلیزی ئەمریکیدا (ئێڵ) نابێت بە دوو ئەگەر هێزی دەربڕین لەسەر بڕگەی یەکەم بێت. هەروەکو لەم خشتەیە ڕوونکراوەتەوە.

Infinitive	Ing form (UK)	ING form (US)
to travel	Travelling	traveling
to marvel	marvelling	marveling

4. If the verb ends in a stressed vowel + R, we double the final (r) and add ING. As I mentioned in the table.

ئەگەر فرمانەکە کۆتایی بە پیتی بزوێنی هێزداری + (ئاڕ) بێت ئەوا کۆتا (ئار) دەکەین بە دوو و پاشان (ئای ئێن جی) زیاد دەکەین. هەروەکو لە خشتەکدا ئاماژەم پێکردوە:

Infinitive	ING form
Refe	Referring
Defe	Deferring

Chapter Two

بەشی دووەم

Section One

بەندی یەکەم

Nouns

ناو لە زمانی ئینگلیزیدا

A noun: is a word that identifies a person, animal, place, thing, or idea.

ناو: وشەیەکە کە وەسفی کەسێک، ئاژەڵێک، شوێنێک، شتێک یان بیرۆکەیەک دەکات.

Types of nouns:

جۆرەکانی ناو

The first one: Concrete nouns

یەکەمیان: ناوی بەرجەستە

Concrete nouns means the nameof people, places, or things that you can touch, see, hear, smell, or taste.

مەبەست لە ناوی بەرجەستە ئەوەیە کە، ناوی خەڵک و شوێن و شت دەگرێتەوە دەتوانیت دەستیان لێبدەیت، بیان بینی، بۆنیان بکەی و تامیان بکەی.

Person ناوی کەس	Place شوێن	Thing شت
Doctor دکتۆر	River ڕووبار	Book پەرتوک
Man پیاو	England ئینگلتەرا	Dog سەگ

The second one: Abstract nouns

دووەمیان: ناوی مەعنەوی

Abstract nouns are ideas, concepts, or emotions. These nouns are intangible, which means you cannot touch, see, hear, smell, or taste them.(**using your five senses**).

مەبەست لەناوی مەعنەوی ناوەکانی، بیرۆکە، چەمک و هەست وسۆز دەگرێتەوە. ئەم ناوانە هەستیان پێناکرێت، ئەمەش بەمانای ئەوەی کە ناتوانرێت دەستیان لێبدەی، بییان بینی، بیان بیستی، بۆنیان بکەی یاخود تامیان بکەی.

Idea بیرۆکە	Emotion هەست
Love ئەشق	Anger تووڕەیی
Intelligence زیرەکی	Fear ترس
Justice دادگەری	Excitement دڵخۆشی

The third one: A collective noun

سێیەمیان: ناوی کۆ (کۆمەڵ)

A collective noun is a word that refers to a group. It can be either singular or plural, but is usually used in the singular.

ناوی کۆ ئەو ناوانە دەگرێتەوە کە ئاماژە بە گروپێک دەکەن، ئەو ناوانەش دەکرێت تاک بن یا کۆ، بەڵام عادەتەن وەکو تاک مامەڵەیان لەگەڵ دەکرێت.

Team, herd, class, family…

تیم، ڕەوە، پۆل،خێزان...

The fourth one: Common Nouns

چوارەمیان: ناوی گشتی

Common nouns are used to refer to general things rather than specific examples. Common nouns are not normally capitalized unless they are used as a part of a proper name or are placed at the beginning of a sentence. Some common noun examples are included in the following sentences.

ئەم ناوانە ئاماژە بەشتی گشتی دەکەن زیاتر لەوەی کە ئاماژە بن بۆ ناوی تایبەت. پیتی یەکەمی ئەم ناوانەش بە گەورەیی نانوسرێت مەگەر بکەونە پاڵ ناوی تایبەتی یان لەسەرەتای ڕستەوە بێن، ئەمانەی خوارەوەش چەند نمونەیەکن.

University, country, bridge, city, birth, day

Countable and Uncountable Nouns

ناوی ژمێردراو نەژمێردراو

A noun can be countable or vice versa.

ناو دەشێت ژمێردراو بێت یانیش بەپێچەوانەوە.

Countable Nouns

ناوە ژمێردراوەکان

Countable nouns: are those nouns that we can count them, they have a singular and a plural form. The singular form can use the determiner "a" or "an". "How many?"

مەبەست لەناوە ژمێردراوەکان ئەو ناوانەیە کە دەتوانرێت بژمێردرێن، شێوەی تاک و کۆ وەردەگرن و شێوەی تاک ئامرازەکانی (ئەی و ئەن) وەردەگرن. هەروەها بە (هاو مەنی) پرسیار لەو ناوانە دەکەین.

Singular	Plural
One/a dog	Two dogs
One/a man	Two men
One/an idea	Two ideas
One/a shop	Two shops
One/a horse	Two horses

How many dogs does she have? ئەو چەند سەگی هەیە؟

She has three dogs. سێ سەگی هەیە.

I own a house. خانویەکم هەیە.
I need two books please. تکایە پێویستم بە دوو کتێبە.
How many friends do you have? چەند هاورێت هەنە؟

Uncountable Nouns

ناوە نەژمێردراوەکان

Uncountable nouns are for the things that we cannot count them with numbers. They may be the names for abstract ideas.Uncountable nouns are used with a singular verb. They usually do not have a plural form, like the following examples:

ئەمانە ئەو ناوانە دەگرێتەوە کە ناتوانین بەژمارە بیان ژمێرین. دەشێت ناوی هزری بن... ناوە نەژمێردراوەکان وەکو تاک مامەڵەیان لەگەڵ دەکرێت و شێوەی تاک و کۆیان نیە. وەکو ئەم نمونانەی خوارەوە:

Tea, sugar, water, evidence, air, rice, knowledge, anger, fear, love, money, research, safety.

We cannot use a/an with these nouns, but we use these words or expressions like; some, a lot of, much, a bit of, a great deal of, or use an exact measurement like: a cup of, a bag of, If you want to ask about the quantity of an uncountable noun, you ask "How much?"

لەگەڵ ئەم ناوانەدا ئامرازەکانی (ئەی و ئەن) بەکارناهێنین، بەڵکو ئەم وشە و دەربڕینانە بەکاردەهێنین: (a lot of, much, a bit of, a great deal of**)، یانیش لە ڕووی پێوانەوە ئەم دەربڕینانە بەکاردەهێنین (** a cup of, a bag of**)، خۆ ئەگەر پرسیاریش لە چەندیەتی ئەم جۆرە ناوانە بکەین ئەوا (هاو مەچ) بەکاردەهێنین.**

This morning I drank a lot of milk.

ئەم بەیانیە شیرێکی زۆرم خواردەوە.

How much rice do you want?

چەندێکت برنج دەوێت؟

Some nouns are countable in other languages but uncountable in English. They must follow the rules for uncountable nouns. The most common ones are:

هەندێک ناو لە زمانەکانی دیکەدا ناوی ژمێردراون بەڵام لە ئینگلیزیدا بە نەژمێردراو هەژمار دەکرێن و دەبێت شوێنی ڕێساکانی ناوە نەژمێردراوەکان بکەون. ئەمانەی خوارەوەش لە باوەکانیانن.

(advice, baggage, behavior, bread, furniture, information, luggage, news, progress, traffic, travel, trouble, weather, work)

For instance:

I would like to give you some advice.

حەز دەکەم کەمێک ئامۆژگاریت بکەم.

How much bread should I bring?

چەندێک نان بێنم؟

I didn't make much progress today.

ئەمڕۆ پێشکەوتنێکی ئەوتۆم بە خۆوە نەبینی.

Singular and Plural Nouns

ناوی تاک و کۆ

There are many plural noun rules, and because we use nouns so frequently while writing, it's important to know all of them! The correct spelling of plurals usually depends on what letter the singular noun ends in.

چەندین ڕێسای ناوی کۆ هەیە، چونکە ئێمە ناو لە نوسیندا زۆر بەکاردەهێنین، زۆر گرنگە بیان زانین! ئەدای حینجەکردنی شێوەی کۆی ناوەکان وابەستەی کۆتا پیتی ناوە تاکەکە دەکرێت.

1- To make regular nouns plural, add -s to the end.

بۆ کردنی ناوی تاک بە ناوی کۆ پیتی (ئێس) بۆ کۆتایی ناوەکە زیاد دەکەین.

cat	S	cats
dog	S	dogs

2- If the singular noun ends in -ss, -s, -sh, -ch, -x, or -z, add -es to the end to make it plural.

ئەگەر ناوە تاکەکە کۆتایی بە یەکێک لەم پیتانە (دەبڵ ئێس، ئێس ئێچ، سی ئێچ، ئێکس یان زی) هات ئەوا (ئی ئێس) بۆ ناوەکە زیاد دەکەین.

Bus	es	buses
Wash	es	washes
Watch	es	watches
tax	es	taxes
blitz	es	blitzes

3- In some cases, singular nouns ending in (s or z), require that you double the (s or z) prior to adding the (es) for pluralisation.

لە هەندێ حاڵەتدا، ناوە تاکەکان کۆتاییان بە (ئێس یان زی) دێت، لێرەدا دەبێت ئەم دوو پیتانە بکەین بە دەبڵ پاشان (ئی ئێس) بۆ ناوەکە زیاد دەکەین بۆئەوەی ببێت بە کۆ.

Singlural nouns		Form	Plural nouns
Fez	کڵاو	double z+es	Fezzes
Gas	غاز	double s+es	Gasses

4- If the noun ends with (f or fe), the f is often changed to (ve) before adding the (s) to form the plural version, like the following examples.

ئەگەر ناوەکە کۆتایی بە (ئێف یان ئێف ئی) هات، ئەوا (ئێف) دەگۆڕدرێت بۆ (ڤی ئی) پاشان (ئێس) زیاد دەکەین بۆ بەکۆکردنی ناوەکە. وەکو ئەم نمونانەی خوارەوە.

Wife خێزان	ve+s	wives
Wolf گورگ	ve+s	wolves
knife چەقۆ	ve+s	knives
Life ژیان	ve+s	lives

City	ies	cities
puppy	ies	puppies

Calf گوێرەکە	ve+s	calves
Leaf گەڵا	ve+s	leaves

Exceptions: جگە لەم ناوانەی خوارەوە

roof . roofs سەربان

belief . beliefs باوەڕ

chef . chefs شێف

chief . chiefs ئاغا

5- If asingular noun ends in (y) and the letter before the (y) is a consonant, change the ending to (ies) to make the noun plural, like the following examples.

ئەگەر ناوە تاکەکە کۆتایی بە پیتی (وای) هات و پیتی پێش (وای) نەبزوێن بوو ئەوا (وای) دەگۆڕین بۆ (ئای) و پاشان (ئی ئێسی) بۆ زیاد دەکەین. وەکو ئەم نمونانەی خوارەوە.

6- If the singular noun ends in (y) and the letter before the (y) is a vowel, simply add an -s to make it plural, like the following examples.

ئەگەر ناوە تاکەکە کۆتای بە پیتی (وای) هاتبوو، وە پیتی پێش (وای) بزوێن بوو ئەوا بێ گۆڕان یەکسەر پیتی (ئێس)ی کۆی بۆ زیاد دەکەین، وەکو ئەم نمونانەی خوارەوە.

Ray	s	rays
Boy	s	boys

7- If the singular noun ends in (o), add (es) to make it plural.

ئەگەر ناوە تاکەکە کۆتایی بە (ئۆ) هات ئەوا بە (ئی ئێس) دەیکەین بەکۆ.

Singular nouns	Form	Plural nouns
Potato	es	potatoes
Tomato	es	tomatoes

Exceptions: جگە لەمانەی خوارەوە

- photo . photos
- piano . pianos
- halo . halos

8- If the singular noun ends in (us), the plural ending is frequently (i).

ئەگەر ناوە تاکەکە کۆتایی بە (ئەس) هات، ئەوا بە پیتی (ئای) دەیکەین بەکۆ.

Singular nouns	Form	Plural nouns
Cactus	I	cacti
Focus	I	foci

9- If the singular noun ends in (is), the plural ending (es).

ئەگەر هاتوو ناوە تاکەکە کۆتایی بە (ئیز) هات، ئەوا بە (ئی ئێس) دەیکەین بەکۆ.

Singular nouns	Form	Plural nouns
Analysis	Es	Analyses
Ellipsis	Es	Ellipses

10- If the singular noun ends in (on), the plural ending is (a).

ئەگەر هاتوو ناوەکە کۆتایی بە (ئۆن) هاتبوو ئەوا بە پیتی (ئەی) دەیکەین بەکۆ.

Singular nouns	Form	Plural nouns
Phenomenon	a	Phenomena
Criterion	a	Criteria

11- Some nouns don't change at all when they're pluralized.

هەندێک ناو شێوەی کۆیان نیە.

- sheep . sheep مەڕ
- series . series زنجیرە
- species . species پۆل، جۆر، چەشن
- deer .deer ئاسک

You need to see these nouns in context to identify them as singular or plural. Consider the following sentence.

دەبێت ئەم ناوانە لەناو دەقدا بەدی بکەی بۆئەوەی بڕیاریان لەسەر بدەی کە ئاخۆ تاکن یان کۆ، وەکو ئەم ڕستەی خوارەوە.

Rick caught one fish, but I caught three fish.

ڕیک یەک ماسی گرت، کەچی من سێ ماسیم گرتن.

Plural Noun Rules for Irregular Nouns

یاساکانی کۆ، بۆ ناوه شازەکان

Irregular nouns follow no specific rule, so it's best to memorize these or look up the proper pluralization in the dictionary.

ناوه شازەکان شوێن پێی هیچ ڕێسایەک ناکەون، باشترین ڕێگەش بۆئەمانه له دەرخکردنیانه یان شێوه (کۆ)کەیان له فەرهەندا بەدەست بخرێت.

Singular nouns		Plural nouns
Child	منداڵ	Children
Goose	قاز	Geese
Woman	ئافرەت	Women
Man	پیاو	Men
Tooth	ددان	Teeth
Foot	پێ	Feet
Mouse	مشک	Mice
Person	کەس	People
Louse	ئەسپێ	Lice
Die	زاری تاوڵە	Dice
Ox	گا	Oxen

Section Two

بەندی دووەم

Pronouns

جێناوەکان

Subject Pronouns جێناوەکانی بکەری

Subject pronouns replace nouns that are the subject of their clause. In the 3rd person, subject pronouns are often used to avoid repetition of the subject's name.

جێناوەکانی بکەری جێگەی ناو دەگرنەوە کە بکەری بەشێکی ڕستەکەن. جێناوەکانی کەسی سێیەم بەزۆری بۆ خۆ بەدورگرتن لە دوبارە کردنەوەی ناوی بکەر بەکاردێن.

	Singular		Plural
1st person	I من	1st person	We ئێمە
2nd person	You تۆ	2nd person	You ئێوە
3rd person	He ئەو بۆ نێرین	3rd person	They ئەوان
3rd person	She ئەو بۆ مێینە		
3rd person	It ئەو بۆ بێ گیان		

For example: بۆ نمونه

- I am 25. سالْم بیست و پێنج من.
- You are very kind. . میهرەبانیت زۆر تۆ
- We aren't coming. ئێمه نایەین.
- They don't like me. ئەوان کەیفیان به من نایه.
- Ahmed is angry, and he wants Ali to apologize.

ئەحمەد تورەیە، دەیەوێت عەلی داوای لێبوردنی لێ بکات.

Object pronouns ڕاناوەکانی بەرکاری

Object pronouns are used to replace nouns that are the direct or indirect object of a clause.

ئەمانە ئەو ڕاناوانەن که جێگەی ناو دەگرنەوە که بەرکاری ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆی بەشێکی ڕستەن.

	Singular		Plural
1st person	Me من	1st person	Us ئێمه
2nd person	You تۆ	2nd person	You ئێوه
3rd person	Him ئەو بۆ نێرینه	3rd person	Them ئەوان
3rd person	Her ئەو بۆ مێینه		
3rd person	It ئەو بۆ بێ گیان		

For example: بۆ نمونه

- Give the book to me. پەرتوکەکەم بدەیە.
- Don't be angry with us. لێمان تورە مەبە.
- Tell them to hurry up! پێیان بڵێ پەله بکەن!

o The teacher wants to talk to you.

مامۆستا دەیەوێت قسەت لەگەڵ بکات.

Possessive Adjectives ئاوەڵناوەکانی خاوەنداریەتی

Possessive adjectives are not pronouns, but rather determiners. It is useful to learn them at the same time as pronouns, because they are similar in form to the possessive pronouns. Possessive adjectives function as adjectives, so they appear before the noun they modify. They do not replace a noun as pronouns do.

ئەمانە بە جێناو هەژمار ناکرێن بەڵکو زیاتر ئامرازێکن. بەڵام گرنگیشە کە وەکو جێناو فێریان بین. لەگەڵ ئەوەشدا، هاوشێوەی جێناوە خاوەنداریەکانن، ئەمانە وەکو ئاوەڵناو کار دەکەن لەبەرئەوە لە پێش ناو دێن و ئەمانە وەکو جێناوەکان جێگۆڕکێ لەگەڵ ناو ناکەن.

	Singular		Plural
1st person	My هی من	1st person	Our هی ئێمە
2nd person	Your هی تۆ	2nd person	Your هی ئێوە
3rd person	His هی ئەو بۆ نێرینە	3rd person	Their هی ئەوان
3rd person	Her هی ئەو بۆ مێینە		
3rd person	Its هی ئەو بۆ بێ گیان		

For example: بۆ نموونە

- This is our house. ئەمەماڵی ئێمەیە
- Where is their school? قوتابخانەکەیان لەکوێ یە؟
- Jack will fix her bike tomorrow.

جاک بەیانی پاسکیلەکەی چاک دەکاتەوە.

Possessive pronouns جێناوەکانی خاوەنداریەتی

Possessive pronouns replace possessive nouns as either the subject or the object of a clause. Because the noun being replaced doesn't appear in the sentence, it must be clear from the context.

ئەمانە شوێنی ناوی خاوەنداریەتی دەگرنەوە هەم وەکو بکەر و هەم وەکو بەرکاری بەشێکی ڕستە چونکە ئەو ناوەی کە ئەمانە جێگەی دەگرنەوە لە ڕستەکەدا دیار ناکەوێت، دەبێت لە دەقەکەدا ڕوون و بەرچاو بێت.

	Singular		Plural
1st person	Mine هی من	1st person	Ours هی ئێمە
2nd person	Yours هی تۆ	2nd person	Yours هی ئێوە
3rd person	His هی ئەو بۆ نێرینە	3rd person	Their هی ئەوان
3rd person	Hers هی ئەو بۆ مێینە		
3rd person	Its هی ئەو بۆ بێ گیان		

For example: بۆ نموونە

- ☆ This bag is mine. ئەم جانتیە هی منە.
- ☆ Yours is not blue. ئەوەی تۆ شین نیە.
- ☆ That car looks like his. ئەو سەیارەیە لە هی ئەو دەچێت
- ☆ These shoes are not hers. ئەو پێلاوانە هی ئەو نین.
- ☆ That house is ours. ئەو خانوە هی ئێمەیە.

Reflexive and intensive pronouns جێناوەکانی خۆیی

Reflexive pronouns refer back to the subject of the clause because the subject of the action is also the direct or indirect object. Only certain types of verbs can be reflexive. You cannot remove a reflexive pronoun from a sentence because the remaining sentence would be grammatically incorrect.

ئەم جێناوانە پەیوەندیدارن بە بکەری بەشێکی ڕستەکە چونکە بکەری کارەکە، بەرکاری ڕاستەوخۆی یان ناڕاستەوخۆیە. تەنیا هەندێک لە فرمانەکان دەتوانرێن خاوەنداری بن. ناتوانیت ئەم ڕاناوانە لە ڕستەکەدا بسڕیتەوە چونکە ڕستەکە بەبێ ئەمانە لەڕوی ڕێزمانەوە هەڵە دەردەچێت.

	Singular		Plural
1st person	Myself خۆم	1st person	Ourselves خۆمان
2nd person	Yourself خۆت	2nd person	Yourselves خۆتان
3rd person	Himself خۆی بۆ نێرینە	3rd person	Themselves خۆیان

3rd person	Herself خۆی بۆ مێینە		
3rd person	Itself خۆی بۆ بێ گیان		

For example: بۆ نمونە

☺ I told myself to calm down. بەخۆم گوت هێمن ببمەوە.

☺ You cut yourself by the knife بە چەقۆکە خۆت بڕی.

☺ The children can take care of themselves.

منداڵەکان دەتوانن ئاگاداری خۆیان بکەن.

One good turn deserves another.

چاکە بکەو بیکە بەئاودا.

Demonstratives ڕاناوەکانی ئاماژە

Demonstratives show where an object, event, or person is in relation to the speaker. The near demonstratives are often used to refer to the present while the far demonstratives often refer to the past.

ئەم ڕاناوانە ئەوە نیشان دەدەن کە ئاخۆ چەندێک ڕووداوێک، بەرکارێک، یان کەسێک پەیوەندیدارە بە قسەکەر. ڕاناوە نزیکەکان دەلالەت لە ئێستا دەکەن و ئەوانەی دووریش دەلالەت لە ڕابردو دەکەن.

	Near the speaker	Far from the speaker
Adverb	Here	There
Demonstrative with singular nouns & uncountable nouns	This	That
Demonstrative with plural countable nouns	These	Those

For example: بۆ نمونە

Near the speaker نزیک لە قسەکەر

Is this Sana's house? ئایا ئەمە ماڵەکەی سەنایە؟

These apples are mine. ئەم سێوانە هی منن.

Far from the speaker دوور لە قسەکەر

Is that Sana's house over there? ئایا ئەوە ماڵی سەنایە لەوبەر؟

Those apples are yours. ئەو سێوانە هی تۆن.

Interrogative pronouns ڕاناوەکانی پرسیاری

We use interrogative pronouns to ask questions. They are: who, which, whom, what and whose. These are also known as WH-words. These are called WH-questions:

ئەم ڕاناوانە بۆ پرسیار کردن بەکاردەهێنین، ئەمانە بە (دەبلی و ئێچ) کوێسچن ناسراون.

For example: بۆ نمونە

- Who called last night? کێ پەیوەندی کرد شەوی ڕابردوو؟
- Which keys are yours? کامە کلیلانە هی تۆن؟
- Whose watch is this? ئەم کاتژمێرە هی کێیە؟

Section Three

بەندی سێیەم

Prepositions

ئامرازەکانی پەیوەندی

The following table contains rules for some of the most frequently used prepositions in English.

ئەم خشتانە خوارەوە چەند ڕێسایەک لەخۆ دەگرن بۆ ئەو ئامرازانەی کە زۆر باون و دوبارە دەبنەوە لە ئینگلیزیدا.

Prepositions of Time

ئامرازەکانی پەیوەندیدار بەکات

On	days of the week	on Monday
In	months / seasons time of day year after a certain period of time *(when?)*	in August / in winter in the morning in 2006 in an hour

At	for *night* for *weekend* a certain point of time(*when?*)	at night at the weekend at half past nine
Since	from a certain point of time (past till now)	since 1980
For	over a certain period of time (past till now)	for 2 years
Ago	a certain time in the past	years ago
Before	earlier than a certain point of time	before 2004
To	telling the time	ten to six (5:50)
Past	telling the time	ten past six (6:10)
to / till / until	marking the beginning and end of a period of time	from Monday to/till Friday
till / until	in the sense of *how long something is going to last*	He is on holiday until Friday.

By	in the sense of *at the latest* up to a certain time	I will be back by 6 o'clock. By 11 o'clock, I had read five pages.

Prepositions of Place

ئامرازەکانی پەیوەندیدار بە شوێن

In	room, building, street, town, country book, paper etc. car, taxi picture, world	in the kitchen, in London in the book in the car, in a taxi in the picture, in the world
At	meaning *next to, by an object* for *table* for events place where you are to do something typical (watch a	at the door, at the station at the table at a concert, at the party at the cinema, at school, at work

	film, study, work)	
On	Attached for a place with a river being on a surface for a certain side (left, right) for a floor in a house for public transport for *television, radio*	the picture on the wall London lies on the Thames. on the table on the left on the first floor on the bus, on a plane on TV, on the radio
by, next to, beside	left or right of somebody or something	Jane is standing by / next to / beside the car.
Under	on the ground, lower than (or covered by) something else	the bag is under the table
Below	lower than something else but above ground	the fish are below the surface
Over	covered by something else meaning *more than*	put a jacket over your shirt over 16 years of

	getting to the other side (also *across*) overcoming an obstacle	age walk over the bridge climb over the wall
Above	higher than something else, but not directly over it	a path above the lake
Across	getting to the other side (also *over*) getting to the other side	walk across the bridge swim across the lake
Through	something with limits on top, bottom and the sides	drive through the tunnel
To	movement to person or building movement to a place or country for *bed*	go to the cinema go to London / Ireland go to bed
Into	enter a room / a building	go into the kitchen / the house
Towards	movement in the	go 5 steps

	direction of something (but not directly to it)	towards the house
Onto	movement to the top of something	jump onto the table
From	in the sense of *where from*	a flower from the garden

Section Four

بەندی چوارەم

Comparative and Superlative

پلەکانی بەراورد و باڵا

We use comparatives and superlatives to compare two things or two people to show the difference between more than two things or more than two people.

ئێمە پلەکانی بەراورد و باڵا بەکاردەهێنین بۆ بەراورد کردنی دوو شت یان دوو کەس. بۆ نیشاندانی جیاوازی لە نێوان زیاتر لە دوو شت یان زیاتر لە دوو کەس.

To form comparatives and superlatives you need to know the number of syllables in the adjective.

بۆ ئەم بەراوردکاریەش پێویستمان بە بڕگەکانی ئاوەڵناو دەبێت.

For example: بۆ نمونە

"find" contains one syllable,

but "finding" contains two - find and ing.

وشەی (فایند) لە یەک بڕگە پێک دێت بەڵام وشەی (فایندینگ) لەدوو بڕگە پێک دێت. (چەند پیتی بزوێنمان لە وشەکەدا هەبێت ئەوەندە بڕگەمان هەیە بەمەرجێک پیتە بزوێنەکە بخوێنرێتەوە، بەڵام جوتە بزوێنەکان بەیەک بڕگە هەژمار دەکرێن).

The rules to form comparatives and superlatives:

ڕێساکان بۆ پلەکانی بەراورد و باڵا

1. One syllable adjective ending in a silent 'e'.

We add .er for comparative and .est for superlative.

ئەگەر ئاوەڵناوی یەک بڕگەیی بە پیتی (ئی) کۆتایی هاتبوو ئەوا یەکسەر بۆ پلەی بەراورد (ئی ئاڕ) و بۆ پلەی باڵا (ئی ئێس تی) زیاد دەکەین.

For example: بۆ نمونە

Nice: جوان

Comparative - add 'r' - nicer جوانتر

Superlative - add 'st' - nicest جوانترین

*** *** ***

2. One syllable adjective ending in one vowel and one consonant.

ئەگەر ئاوەڵناوی یەک بڕگەیی کۆتایی بە یەک پیتی بزوێن و یەک پیتی نەبزوێن هات ئەوا پیتە نەبزوێنەکە دەکەین بە دەبڵ و (ئی ئاڕ) بۆ پلەی بەراورد و (ئی ئێس تی) بۆ پلەی باڵا زیاد دەکەین.

For example: بۆ نمونە

Big: گەورە

Comparative - the consonant is doubled and 'er' is added - bigger گەورەتر

Superlative - the consonant is doubled and 'est' is added- biggest گەورەترین

*** *** ***

3. One syllable adjective ending in more than one consonant or more than a vowel.

ئەگەر ئاوەڵناوی یەک بڕگەیی کۆتایی بە زیاتر لە یەک پیتی بزوێن یان نەبزوێن هاتبوو ئەوا یەکسەر (ئی ئاڕ) بۆ پلەی بەراورد و (ئی ئێس تی) بۆ پلەی باڵا زیاد دەکەین.

For exampleبۆ نمونە:

High بەرز, cheap هەرزان

Comparative -'er' is added -higher بەرزتر, cheaper هەرزانتر

Superlative -'est' is added .highest بەرزترین, cheapest هەرزانترین

*** *** ***

4. Two syllable adjective ending in 'y'.

ئەگەر ئاوەڵناوی دوو بڕگەیی کۆتایی بە پیتی (وای) هاتبوو، ئەوا پیتی (وای) دەکەین بە پیتی (ئای) پاشان پیتەکانی (ئی ئاڕ) بۆ پلەی بەراورد و (ئی ئێس تی) بۆ پلەی باڵا زیاد دەکەین.

For example: بۆ نمونە

Happy: دڵخۆش

Comparative -'y' becomes 'i' and 'er' is added .happier دڵخۆشتر

Superlative -'y' becomes 'i' and 'est' is added .happiest دڵخۆشترین

*** *** ***

5. Tow syllable or more adjectives without 'y' at the end.

We add More for comparative and Most for superlative.

ئەگەر ئاوەڵناوی دوو برگە یان زیاتر لە دوو برگەمان هەبوو بەبێ بوونی پیتی (وای)، ئەوا (مۆڕ) بۆ پلەی بەراورد لە پێش ئاوەڵناو و (مۆوست) بۆ پلەی باڵا لە پێش ئاوەڵناوەکە زیاد دەکەین.

For example: بۆ نمونە

Expensive: گران

Comparative - more + the adjective + than - more expensive than گرانتر

Superlative - The + most + the adjective - the most expensive گرانترین

*** *** ***

Examples: چەند نمونەیەک

This car is more expensive than mine.

ئەم سەیارەیە لە سارەکەی من گرانترە.

She is the most beautiful girl in the world.

ئەو جوانترین کچە لە جیهاندا.

	
Azad (6 years old) ئازاد تەمەنی شەش ساڵە	Sami (5 months old) سامی تەمەنی پێنج ساڵە
Azad is older than Sami. ئازاد لە سامی بەتەمەنترە. Sami is younger than Azad. سامی لە ئازاد بچوکترە.	

Irregular comparatives and superlatives

دەربڕینە شازەکانی پلەی بەراورد و باڵا

Bad	خراپ	Worse	خراپتر	Worst	خراپترین
Far	دور	Farther	دورتر	Farthest	دورترین
Good	باش	Better	باشتر	Best	باشترن
little	کەم	Less	کەمتر	Least	کەمترین
Many	زۆر	More	زۆرتر	Most	زۆرترین
Much	زۆر	More	زۆرتر	Most	زۆرترین

For example: بۆ نمونە

He is the best student. ئەو باشترین قوتابیە.

It is the worst thing I heard it. ئەوە خراپترین شتە کە بیستبێتم.

Chapter Three
بەشی سێیەم

In this chapter we will learn about English articles and types of sentences according to their functions and structure.

لەم بەشە فێری ئامرازەکانی زمانی ئینگلیزی دەبین، ئامرازە ناسراو و نەناسراوەکان، هەروەها جۆرەکانی ڕستە لەڕووی فرمان و پێکهاتەوە.

Section One

بەندی یەکەم

Articles in English

ئامرازەکان لە ئینگلیزیدا

Articles are divided into two types:

ئامرازەکان دابەش دەبن بەسەر دوو جۆر دا:

Indefinite articles: "a or an" ئامرازی نەناسراو

Definite article: "the" ئامرازی ناسراو

....

The indefinite article "a/an" is used for common (non-specific) nouns. For instance:

ئامرازی نەناسراوی (ئەن و ئەی) بەکاردەهێنین بۆ ناوی گشتی نەک (ناوی تایبەتی). بۆ نمونە:

I bought a car. سەیارەیەکم کڕی

On the other hand, the article "the" is only used for specific or particular nouns. Also, it can be used for common nouns such as: (the America)

لەلایەکی دیکەوە، ئامرازی ناسراوی (the) تەنیا بۆ ناوی تایبەتی بەکاردەهێنین. هەروەها دەشێت بۆ ناوی گشتی بەکاربهێنرێت وەکو ناوی (ئەمریکا).

She won the competition. ئەو پێشبڕکێکەی بردەوە

Rules for the usage of indefinite articles.

چەند ڕێسایەک بۆ بەکارهێنانی ئامرازی نەناسراو.

❋ Used for countable singular nouns.

لە پێش ناوە ژمێردراوە تاکەکان بەکاردەهێنرێت.

A car, a lam.

❋ For a name of some profession.

لە پێش ناوی کار و پیشە.

He is a doctor.

❋ For expression of quantities.

بۆ دەربڕینی چەندیەتی شتێک

A few, a couple

❋ For expression of numbers.

بۆ دەربڕینی ژمارە.

a million, a dezon.

❋ Before a noun in exclamatory sentence.

لە پێش ناو لە ڕستەی سەرسوڕماندا.

What a nice book!

❋ This article can not be used befor uncountable nouns.

ناتوانرێت ئەم ئامرازە لە پێش ناوە نەژمێردراوەکان بەکاربهێنرێت.

Milk, water.

....

Rules for the usage of indefinite article "the"

چەند ڕێسایەک بۆ بەکارهێنانی ئامرازی ناسراو.

- Before proper nouns that are particular.

لەبەردەم ناوە (تایبەتیەکان) کە تایبەتن بە شتێک.

The sun, the stars.

- Before a noun which becomes particular by being discussed earlier, and now it is used again.

لەبەردەم ناوێک کە تایبەت بەشتێک دەکرێت کە پێشتر باسی لێوە کراوە.

I gave some money to a boy, and the boy bought toys.

- For superlatives…

لەبەردەم پلەی بالا بەکاردەهێنرێت.

She is the most beautiful lady in the world.

Section Two

بەندی دووەم

Kinds of Sentences

جۆرەکانی ڕستە

What is a sentence? ڕستە چیە؟

Sentence: A group of words that make a complete sense is called a sentence.

ڕستە: بریتیە لە چەند وشەیەک کە پێکەوە دێن و مانایەکی تەوا و واتادار دروست دەکەن.

There are mainly four types of sentences (on the basis of function)

چوار جۆری ڕستەمان هەیە لەڕووی (فرمانەوە)

① Declarative ڕستەی خەبەری

② Interrogative ڕستەی پرسیاری

③ Imperative ڕستەی فرمانی

④ Exclamatory ڕستەی سەرسوڕمان

*** *** ***

Declarative: give information. They may state a fact or an opinion. Declarative sentences end with periods.

ڕستەی خەبەری: ئەم ڕستەیە زانیاری دەدات بەدەستەوە، جا دەکرێت زانیاریەکە ڕاستی بێت یان بیرۆکەیی بێت، لە کۆتایی ئەم ڕستاندا خاڵ دادەنێین.

For example: بۆ نمونە

The sun is shining. خۆر دەدرەوشێتەوە.

*** *** ***

Interrogative: Interrogative sentences ask a question. Interrogative sentences end with question marks.

ڕستەی پرسیاری: ئەو ڕستانە دەگرێتەوە کە تێیاندا پرسیار بەدی دەکرێت و نیشانەی پرسیار لە کۆتاییان دادەنرێت.

For example: بۆ نمونە

What time is it? کات چەندە؟

*** *** ***

Imperative sentences: give a command, a request, advice, a suggestion, a warning, or a wish. They can be followed by a period, a question mark, or an exclamation mark.

ڕستەی فرمانی: ئەمەش ئەو ڕستانە دەگرێتەوە کە فرمان، داوا، ئامۆژگاری، پێشنیاز، ئاگاداری یان هیوایان تێدا بەدیدەکرێت، دەکرێت ئەمانەش بە خاڵ، نیشانەی پرسیار، یان نیشانەی سەرسوڕمان کۆتاییان بێت.

For example: بۆ نمونە

- Be quiet. (a command) بێ دەنگ بە.
- Please have a seat. (a request) تکایە دانیشە.
- Watch out! (a command) ئاگادار بە!

*** *** ***

Exclamatory sentences: exclaim, or show great emotion. Exclamatory sentences end with exclamation marks.

ڕستەی سەرسوڕمان: ئەمانە هاوار یان هەست و سۆزێکی بەگوڕ بەرجەستە دەکەن و نیشانەی سەرسوڕمانیان لە کۆتایی دێت.

For example: بۆ نمونه:

Wow! واو!

Brazil is an amazing country! بەڕازیل وولاتێکی سەرنجڕاکیشە!

One good turn deserves another.

چاکە بکەو بیکە بەئاودا.

There are mainly four types of sentences (on the basis of structure)

چوار جۆر ڕستەمان هەیە لەڕووی پێکهاتەوە.

- An independent clause contains a subject, a verb, and a complete thought.

بڕگەی سەربەخۆ (شاڕستە): بکەر و فرمانێک لەخۆ دەگرێت و واتایەکی تەواو بەدەستەوە دەدات.

For example: بۆ نمونە

I wrote my first novel last year.

ساڵی پار یەکەم ڕۆمانم نوسی.

- A dependent clause contains a subject and a verb, but not a complete thought.

بڕگەی ناسەربەخۆ (پاڕستە): بکەر و فرمانێک لەخۆ دەگرێت بەڵام واتایەکی تەواو و مانادار بەدەستەوە نادات.

After I wrote my first novel last year.

لەدوای ئەوەی ساڵی پار یەکەم ڕۆمانم نوسی.

*** *** ***

① A simple sentence: has one independent clause.

ڕستەی سادە: لە بڕگەیەکی تەواوی مانادار پێک دێت.

I translate short stories. من کورتە چیرۆک وەردەگێڕم.

*** *** ***

② A compound sentence: has two independent clauses joined by:

- ✓ a coordinating conjunction (for, and, nor, but, or, yet, so),
- ✓ a conjunctive adverb (e.g. however, therefore), or
- ✓ a semicolon alone.

ڕستەی لێکدراو: ئەم جۆرە ڕستەیە دوو بڕگەی تەواو و مانادار لەخۆ دەگرێت.

I translate short stories, but Naz translates books.

من کورتە چیرۆک وەردەگێڕم، بەڵام ناز کتێب وەردەگێڕێت.

I translate short stories; however, Naz translates books.

I translate short stories, Naz translates books.

*** *** ***

③ A complex sentence: Has one dependent clause and one independent clause.

ڕستەی ئاڵۆز: ئەم ڕستەیە لە شارستە و پارستە پێک دێت.

Although I translate short stories, Naz translates books.

هەرچەندە من کورتە چیرۆک وەردەگێڕم، ناز کتێب وەردەگێڕێت.

*** *** ***

④ A compound- complex sentence: Has two independent clauses joined to one or more dependent clauses.

ڕستەی لێکدراوی ئاڵۆز: ئەم جۆرە ڕستەیە لە دوو شارستە و یەک پارستە یان زیاتر لە خۆ دەگرێت.

While I translate short stories, Suzan translates books, but Jack translates only magazines.

هەرچەندە من کورتە چیرۆک وەردەگێڕم، سوزان کتێب وەردەگێڕێت، بەڵام جاک تەنیا گۆڤار وەدەگێڕێت.

Chapter Four
بەشی چوارەم

In this chapter we are focusing on English tenses, for each tense all forms have been provided (positive, negative, interrogative, negative interrogative, passive and tag question form). This to understand all these tenses precisely and easily.

لەم بەشەدا سەرنج دەخەینەسەر دەمەکانی زمانی ئینگلیزی، بۆ هەردەمێکیش هەموو شێوە و شێوازەکان خراونەتەڕوو وەکو: (شێوەکانی ئەرێ، نەرێ، پرسیاری، نەرێی پرسیاری، بکەر نادیار و کلکە پرسیار) ئەمەش بەمەبەستی تێگەیشتن لە دەمەکان بەشێوەیەکی ورد و درشت.

Some notes: چەند تێبینیەک

1- Subject (S.): بکەر

Verb (V.): فرمان

Object (O.): بەرکار

Adverb (Adv.): ئاوەڵکار

Adjective (Adj.): ئاوەڵناو

Complement (Com.): تەواوکەر

***   ***   ***

2- We always use the following auxiliaries with singular nouns or pronouns.

هەمیشە ئەم فرمانە یاریدەدەرانەی خوارەوە لەگەڵ ناوی تاک یان جێناوی تاک بەکاردەهێنین.

Is, am, does, has…

He is sick. ئەو نەخۆشە.

I am happy. من دڵخۆشم.

She does her homework. ئەو ئەرکیماڵەوەی دەکات.

Sara has a car. سارا سەیارەیەکی هەیە.

*** *** ***

3- We always use the following auxiliaries with plural nouns or pronouns.

هەمیشە ئەم فرمانە یاریدەدەرانەی خوارەوە لەگەڵ ناوی کۆ یان جێناوی کۆ بەکاردەهێنین.

Were, are, have, do.

We were at the party. ئێمە لە ئاهەنگەکە بووین.

They are coming. ئەوان دێن.

They have a car. سەیارەیەکیان هەیە.

Nami and Sami do not go to school.

نامی و سامی ناچنە قوتابخانە.

*** *** ***

4- We always use the following auxiliaries with plural and singular nouns or pronouns.

هەمیشە ئەم فرمانە یاریدەدەرانەی خوارەوە لەگەڵ ناو یان جێناوی کۆ و تاک بەکاردەهێنین.

Did, had…

They did not go to the party. ئەوان نەچوون بۆ ئاهەنگەکە.

He did not go to the party. ئەو نەچوو بۆ ئاهەنگەکە.

They had not seen me. ئەوان منیان نەبینی بوو.

She had not seen me. ئەو منی نەبینی بوو.

……………………………………………………………

Section One

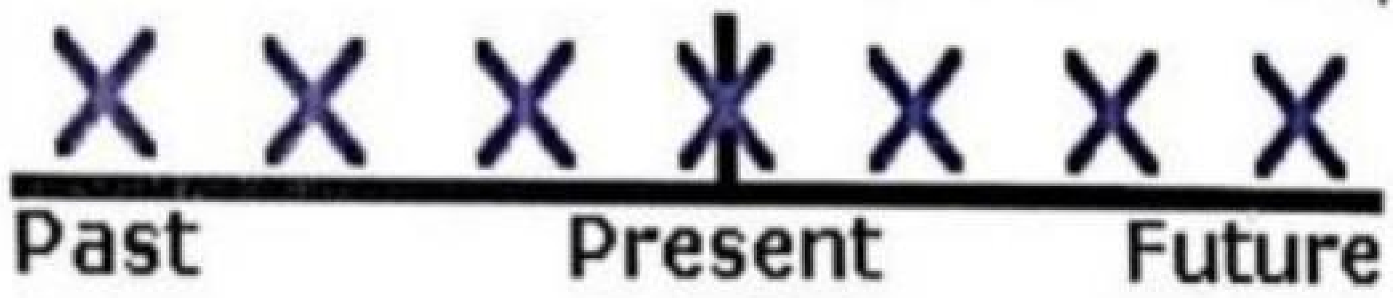
بەندی یەکەم

Present Simple

ڕانەبردوی نزیک

We use present simple to express the idea that an action is repeated or usual. The action can be a habit, a hobby, a daily event, a scheduled event or something that often happens.

دەمی ڕابردوی نزیک بۆ دەرخستنی بیرۆکەیەک یان کارێک بەکاردەهێنین کە دوبارە دەبێتەوە یان شتێکی ئاساییە. دەکرێت ئەم کارەش، خویەک، خولیایەک، کاری ڕۆژانە، شتێکی پلان بۆدانراو بێت کە بەزۆری ڕوودەدات.

Some Notes: چەند تێبینییەک

- With singular pronouns or nouns, we should put (s) third person singular to the verb, but when the subject is plural there is no need to put (s) with the verb.

لەگەڵ ناو و جێناوە تاکەکاندا، دەبێت (ئێس)ی کەسی سێیەمی تاک بخەینە سەر فرمانەکە، بەڵام ئەگەر بکەرەکە کۆ بوو ئەوا هیچ پێویست ناکات پیتی (ئێس) بخرێتە سەر فرمانەکە.

- Those verbs that end with one of these letters (ch, sh, o, s, x) you should add (es) to the verb. Such us.

ئەو فرمانانەی کە بەیەکێک لەم پیتانە (سی ئێچ، ئێس ئێچ، ئۆو، ئێس، ئێکس) کۆتایی دێت، ئەوا دەبێت پاشگری (ئی ئێس) بۆ فرمانەکە زیاد بکرێت، وەکو ئەم نمونانە:

watch- watches, wash- washes, do-does, kiss-kisses, mix-mixes.

- Those verbs that end up with (y) letter and before "y" there is a consonant letter. Then you should change "y" letter to "i", then add "es" to the verb. Like:

ئەو فرمانانەی کە بە پیتی (وای) کۆتاییان دێت و پێش پیتی (وای) نەبزوێنە، ئەوا دەبێت پیتی (وای) بگۆڕین بۆ پیتی (ئای)، پاشان پاشگری (ئی ئێس) بۆ فرمانەکە زیاد بکەین. وەکو ئەم نمونانە:

try- tries, cry- cries.

- We use these expressions (adverbs of frequency) with present simple (every day, sometimes, always, often, usually, seldom and never)

ئەم دەربڕینانە لەگەڵ ئەم دەمە بەکاردەهێنین: (هەموو ڕۆژێک، هەندێ جار، هەمیشە، بەزۆری، عادەتەن، بەدەگمەن، هەرگیز)

The auxiliary (do and does) will go with present simple.

فرمانە یاریدەدەرەکانی (دو و دەز) لەگەڵ ڕانەبردوی نزیک بەکاردەهێنین.

The form: یاساکەی

Subject + verb (s) + complement.

- She speaks in English. ئەو بە ئینگلیزی قسە دەکات
- I speak in English. من بە ئینگلیزی قسە دەکەم
- The sun rises in the east. خۆر لە خۆرهەڵاتەوە هەڵدێت

....

Negative form: شێوەی نەرێ

Subject + verb (does not . do not) + complement.

① She does not speak in English.

② I do not go out.

③ Toney does not build a house.

....

Interrogative form: شێوەی پرسیاری

Do- does + verb (base) + complement?

① Does she speak in English?

② Do I speak in English?

....

Interrogative negative form: شێوەی نەرێی پرسیاری

Do- does not + verb (base) + complement?

① Does not she speak in English?

② Do not I speak in English?

....

Passive form: شێوەی بکەر نادیار

Subject + verb (s) + object + complement. (active voice)

Object + (is, am, are) + past participle... (passive voice)

① She sees the man. ئەو پیاوەکە دەبینێت (بکەر دیار)

The man is seen. پیاوەکە دەبینرێت (بکەر نادیار)

② I see the flowers. من گوڵەکان دەبینم (بکەر دیار)

The flowers are seen. گوڵەکان دەبینرێن(بکەر نادیار)

③ Suzan builds a house. سوزان خانوویەک بنیات دەنێت (بکەر دیار)

A house is built. خانوویەک بنیات دەنرێت (بکەر نادیار)

....

Tag question form: شێوەی کلکە پرسیار

If the sentence is positive, the tag question must be negative or vice versa.

لە شێوەی کلکە پرسیاردا، ئەگەر ڕستەکە ئەرێ بوو ئەوا دەبێت کلکە پرسیارەکە نەرێ بێت، خۆ ئەگەر ڕستەکە نەرێ بوو ئەوا کلکە پرسیارەکە دەبێت ئەرێ بێت.

① She speaks in English. بە ئینگلیزی دەدوێت

Does not she? وانیە؟

② They do not play the piano. ئەوان پیانۆکە ناژەنن.

Do they? وایە؟

A bird in the hand is worth two in the bush.

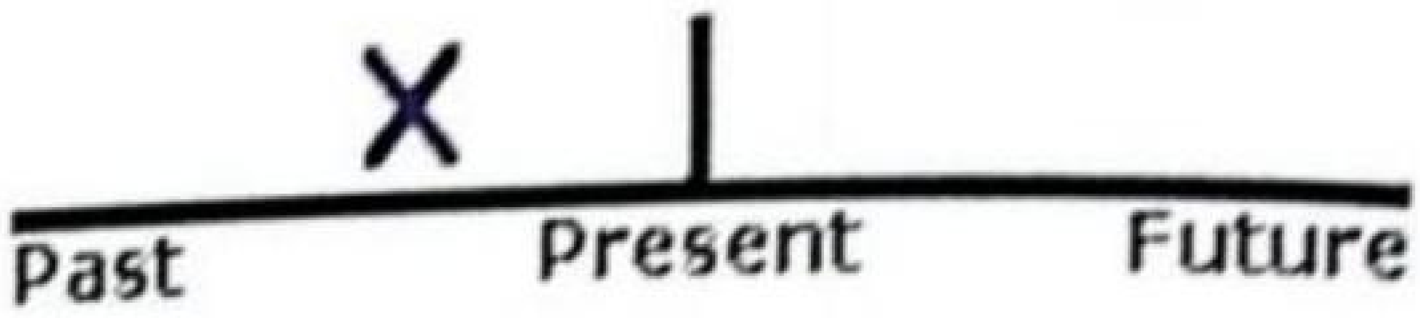
باڵندەیەکی ناودەست باشرە لە دووی ناو هێلانە.

Past Simple

ڕابردوی نزیک

We use past simple to express the idea that an action started and finished at a specific time in the past.

ڕابردوی نزیک بەکاردەهێنرێت بۆ باسکردن لە کارێک کە لە ڕابردودا دەستی پێکردوە و لەکاتێکی دیاریکراودا کۆتایی هاتووە.

Notes:

- There are some changes within the word when you change them from present to past, for instance:

هەندێک گۆڕانکاری لە فرمانەکاندا هەیە کاتێک لە ڕانەبردوو دەیان گۆڕین بۆ ڕابردوو، بۆ نمونە:

try- tried, stop- stopped.

- We use these signal expressions with past simple: (yesterday, last month, last week, last year, ...ago, in 1995).

ئەم دەربڕینانە لەگەڵ ڕابردوی سادە بەکاردەهێنین: (دوێنێ، مانگی ڕابردوو، هەفتەی ڕابردوو، ساڵی ڕابردوو، لەمەو پێش، لەساڵی ١٩٩٥)

- The auxiliary (did) will go with past simple.

فرمانی یاریدەدەری (did) لەگەڵ ڕابردوی نزیک بەکاردەهێنین.

The form:

Subject + verb (ed or the second form of irregular verbs)+ complement

* She spoke in English. به ئینگلیزی قسەی کرد.
* I played the piano. من پیانۆکەم ژەنی.

....

Negative form:

Subject + (did not) + Verb + complement.

- She did not speak in English.
- I did not play the piano.

....

Interrogative form:

Did + subject + verb (base) + complement?

- Did she speak in English?
- Did I play the piano?

....

Interrogative negative form:

Did (not) + subject + verb (base) + complement?

① Did not she speak in English?

② Did not I play the piano?

Passive form:

Subject + verb (ed or the second form of irregular verbs) + object+ complement. (active voice)

Object + (was, were) + past participle... (passive voice)

① Sana built a house. سەنا خانوییەکی دروست کرد. (بکەر دیار)

① A house was built. خانوییەک دروست کرا. (بکەر دیار)

② I wrote a letter to her. من نامەیەکم بۆ ئەو نوسی. (بکەر دیار)

A letter was written to her.

نامەیەک بۆ ئەو نوسرا (بکەر نادیار)

③ They killed the men in the garden.

ئەوان پیاوەکانیان لە باغەکەدا کوشت. (بکەر دیار)

The men were killed in the garden.

پیاوەکان لە باغەکەدا کوژران. (بکەر نادیار)

....

Tag question form:

☞ He wrote a letter to her. نامەیەکی بۆ ئەو نوسی

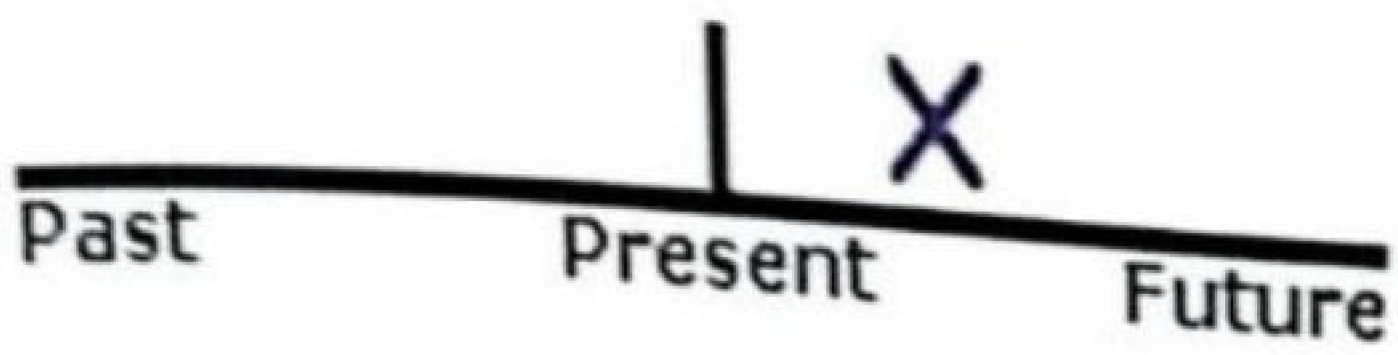
Did not he? وانیە؟

☞ Sami did not answer me. سامی وەڵامی منی نەدایەوە

Did she? وایە؟

Future Simple

داهاتوی نزیک

Notes:

- Simple future has two different forms in English: "will" and "be going to." Although the two forms can sometimes be used interchangeably, they often express two very different meanings.

لە ئینگلیزیدا داهاتوی نزیک دوو شێوەی هەیە: یەکەمیان (will) دووەمیان، (be going to)، هەرچەندە دەتوانرێت لە جێگای یەکتر بەکاربهێنرێن بەڵام بەزۆری واتای جیاواز بەدەستەوە دەدەن.

- "Will" often suggests that a speaker will do something voluntarily. A voluntary action is one that the speaker offers to do for someone else.

(will)، بەزۆری بۆ ئەو مەبەستە بەکاردەهێنرێت کە قسەکەر شتێک بەخۆبەخشانە دەکات، واتە قسەکەر پێشنیازی کارێک دەکات بۆ کەسێکی دیکە.

"Be going to" expresses something that is a plan. It expresses the idea that a person intends to do something in the future.

(be going to)، بۆ مەبەستی دەرخستنی پلان بەکاردەهێنرێت، بۆ شتێک بەکاردەهێنرێت کە کەسێک لە داهاتودا دەیکات.

The form:

Subject + will + verb + complement.

- I will help him later. دواتر یارمەتی دەدەم
- She will come to my house tomorrow.

بەیانی ئەو دێت بۆماڵەکەم.

Subject + (is, am, are) + going to + verb+ complement.

- You are going to see Bob tonight.

تۆ ئەمشەو بۆب دەبینیت.

....

Negative form:

Subject + will not + verb + complement.

- She will not come to my house tomorrow.

  Subject + (is, am, are) not + going to + verb + complement.

- You are not going to see Bob tonight.

Interrogative form:

Will + subject + verb + complement?

- Will she come to my house tomorrow?

(is, am, are) + Subject + going to + verb + complement?

- Are you going to see Bob tonight?

....

Interrogative negative form:

Will not + subject + verb+ complement?

- Will not she come to my house tomorrow?

(is, am, are) not +Subject + going to + verb + complement?

- Are not you going to see Bob tonight?

....

Passive form:

Subject + will + verb + object + complement. (Active)

Object + will be + past participle + complement.(Passive)

- Nick will finish the work by 5:00 PM.
- The work will be finished by 5:00 PM.

نیک کاتژمێر پێنج کارەکە تەوا دەکات. (بکەر دیار)

کاتژمێر پێنج کارەکە تەواو دەبێت. (بکەر نادیار)

Subject + (is, am, are) + going to + verb + object+ complement. Active

Object + (is, am, are) going to be + past participle + complement. Passive

- My mom is going to make a beautiful dinner tonight.
- A beautiful dinner is going to be made.

ئەمشەو دایکم خوانێکی خۆش ئامادە دەکات. (بکەر دیار)

ئەمشەو خوانێکی خۆش ئامادە دەکرێت. (بکەر نادیار)

....

Tag question form:

❋ She will help me tonight. — ئەو ئەمشەو یارمەتیم دەدات.

Won't she? — وانیە؟

❋ They will not come tonight. — ئەمشەو ئەوان نایەن.

Will they? — وایە؟

❋ You are going to see Bob tonight. — تۆ ئەمشەو سوزان دەبینیت.

Are not you? — وانیە؟

Section Two

بەندی دووەم

Present Continuous

ڕانەبردوی بەردەوام

We use present continuous to express the idea that something is happening now, at this very moment. It can also be used to show that something is not happening now.

ڕانەبردوی بەردەوام بۆ دەرخستنی کارێک بەکاردەهێنین کە ئێستا شتێک گوزەر دەکات، لەم ساتەدا. دەشکرێت بۆ شتێک بەکاربهێنرێت کە لە ئێستادا ڕوونادات.

Notes:

- When a word ends with (e) letter, we have to remove this letter and add (ing) to the word. Such as:

کاتێک کە وشەیەک بە پیتی (ئی) کۆتایی دێت، ئەوا دەبێت ئەم پیتە بسرپینەوە و (ئای ئێن جی) بۆ وشەکە زیاد بکەین. وەکو ئەم نمونانە:

come- coming, take- taking.

- In some other cases there are some changes, for example:

له هەندێ حاڵەتی دیکەدا هەندێک گۆڕانکاری بەسەر فرمانەکەدا دێت، وەکو:

die- dying, sitting, plan- planning.

- There are some words that we cannot use them with this tense, for instance:

هەندێک وشە هەنە کە ناتوانین لەگەڵ ڕانەبردوی بەردەوام بەکاریان بهێنین، وەکو:

(Understand, hope, need, know, recognize...)

- We use these signal expressions with present continuous: (at the moment, just, just now, now, right now).

ئەم دەربڕینانە لەگەڵ ئەم دەمە بەکاردەهێنرێن: (لەم ساتەدا، ئێستا، هەر ئێستا)

- These auxiliaries (is, am, are) will go with present continuous.

فرمانە یاریدەدەرەکانی (ئز، ئەم، ئاڕ) لەگەڵ ڕانەبردوی بەردەوام بەکاردەهێنین.

The form:

Subject + (is, am, are) + verb (ing) + complement.

① Right now, Sara is writing a letter.

هەر ئێستا، سارا نامەیەک دەنوسێت.

② People are watching TV now.

ئێستا خەڵک سەیری تەلەفزیۆن دەکەن.

③ I am speaking.

من قسە دەکەم.

....

Negative form:

Subject + is, am, are not (ing) + complement

① Right now, Sara is not writing a letter.

② I am not speaking in English.

……………………………………

Interrogative form:

Is, am, are + subject + v (ing) + complement?

① Is Sara writing a letter?

② Am I speaking in English?

……………………………………

Interrogative negative form:

Is, am, are (not) + subject+ v (ing) + complement?

① Is not Sara writing a letter?

② Are not they working?

Passive form:

Subject + (is, am, are) + v (ing) + object + complement. (active voice)

Object + (is, am, are) + being + past participle.

① Sara is writing a letter. (بکەر دیار) سارا نامەیەک دەنوسێت.

A letter is being written. (بکەر نادیار) نامەیەک دەنوسرێت.

② I am talking to the man. (بکەر دیار) قسە لەگەڵ پیاوەکە دەکەم.

The man is being talked. پیاوەکە قسەی لەگەڵ دەکرێت. (بکەر نادیار)

....

Tag question form:

① She is speaking. ئەو قسە دەکات.

Is not she? وانیە؟

② I am seeing the man. من پیاوەکە دەبینم.

Are not I? وانیە؟

③ They are not playing. ئەوان یاری ناکەن؟

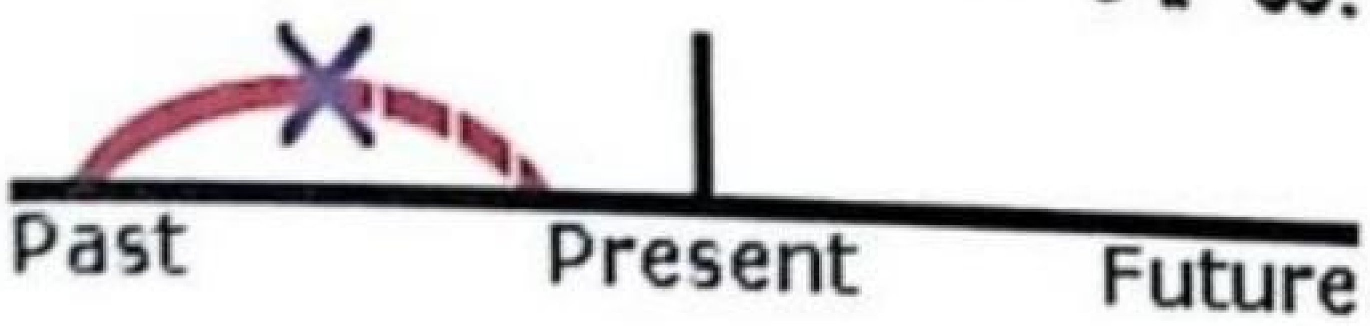
Are they? وایە؟

Past Continuous

ڕابردوی بەردەوام

We use past continuous to an action happened in the middle of another action or someone was doing something at a certain time (in the past) you do not know whether it was finished or not.

ڕابردوی بەردەوام بۆ کارێک بەکاردەهێنین کە لەپێش کارێکی دیکەدا ڕوویداوە یانیش کەسێک شتێک دەکات لەکاتێکی دیاریکراودا (لە ڕابردوودا) ناشزانی کە تەواو بووە یان نا.

Notes:

- We use (while) with past continuous.

وشەی (وایەڵ) لەگەڵ ڕابردوی بەردەوام بەکاردەهێنین.

- These auxiliaries (was, were) will go with past continuous.

فرمانە یاریدەدەرەکانی (وەز و وێر) لەگەڵ ڕابردوی بەردەوام بەکاردەهێنین.

The form:

Subject + (was, were) + verb (ing) + complement.

① I was reading the book.

کتێبەکەم دەخوێندەوە.

② While he was working, her mother called her.

لەکاتێکدا کاری دەکرد، دایکی پەیوەندی پێوەکرد.

③ They were writing the book.

ئەوان کتێبیان دەنوسی.

....

Negative form:

Subject + was, were not (v-ing) + complement.

① I was not reading the book.

② They were not writing the book.

....

Interrogative form:

Was, were + subject + v-ing + complement.

① Was I reading the book?

② Were they writing the book?

....

Interrogative negative form:

Was, were not + subject + v-ing + complement.

① Wasn't I reading the book?

② Weren't they writing the book?

....

Passive form:

Subject + (was, were) + verb-ing +object+ complement.

Object +was, were + being + past participle.

① I was reading the book (active voice)

The book was being read. (passive voice)

من کتێبەکەم دەخوێندەوە. (بکەر دیار)

کتێبەکە دەخوێندرایەوە. (بکەر نادیار)

② They were writing the books (active voice)

The books were being written. (passive voice)

کتێبیان دەنوسی. (بکەر دیار)

کتێبەکان دەنوسران. (بکەر نادیار)

....

Tag question form:

① He was talking.

Was not he?

ئەو قسەی دەکرد.

وانیە؟

② They were not reading the book.

Were they?

ئەوان کتێبیان نەدەخوێندەوە.

وایە؟

Future continuous

داهاتوی بەردەوام

Use the future continuous to indicate that a longer action in the future will be interrupted by a shorter action in the future.

داهاتوی بەردەوام بۆ کارێک بەکاردەهێنین بۆ دەرخستنی کارێک کە لەپێش کارێکی دیکەدا ڕوودەدات لە داهاتودا.

Note:

Future continuous has two different forms.

داهاتوی بەردەوام دوو شێوە دەربڕینی جیاواز لەخۆ دەگرێت. ئەوانیش بریتین لە:

"will be doing " and "be going to be doing".

The form:

Subject will be + present participle

☆ You will be waiting for her when her plane arrives tonight.

چاوەڕێی ئەو دەکەیت کاتێک کە فڕۆکەکەی دەگات.

Subject+ am, is, are + going to be + present participle

☆ You are going to be waiting for her when her plane arrives tonight.

....

Negative form:

Subject will (not) be + present participle

☆ You will not be waiting for her when her plane arrives tonight.

Subject+ am, is, are (not) + going to be + present participle

☆ You are not going to be waiting for her when her plane arrives tonight.

....

Interrogative form:

Will + Subject be + present participle

☆ Will you be waiting for her when her plane arrives to night?

Am, is, are + Subject+ + going to be + present participle

☆ Are you going to be waiting for her when her plane arrives to night?

....

Interrogative negative form:

Will (not) + Subject be + present participle

☆ Will not you be waiting for her when her plane arrives to night?

Am, is, are (not) + Subject+ + going to be + present participle

☆ Are not you going to be waiting for her when her plane arrives to night?

....

Passive form:

Subject + will be+ v-ing+ object.

Object + will be+ being+ past participle.

① Tomorrow evening, I will be finishing the job (active)

① Tomorrow evening; the job will be being finished. (passive)

سبەینێ ئێوارە، لەکارەکەم تەواو دەبم. (بکەر دیار)

سبەینێ ئێوارە، کارەکە تەواو دەبێت. (بکەر نادیار)

Subject + (is, am, are)+ going to be+ v- ing+ object.

Object+ going to be+ being+ past participle.

② Tomorrow evening, I am going to be finishing the job (active)

Tomorrow evening, the job going to be being finished. (passive)

....

Tag question form:

① She will be working for you.

Will not she?

کارت بۆ دەکات.

وانیە؟

② You are not going to be waiting for me.

Are you?

چاوەڕێی من ناکەیت.

وایە؟

Absence makes the heart grow fonder.

دوری

هەستی غوربەت زیاتر دەکات.

Section Three

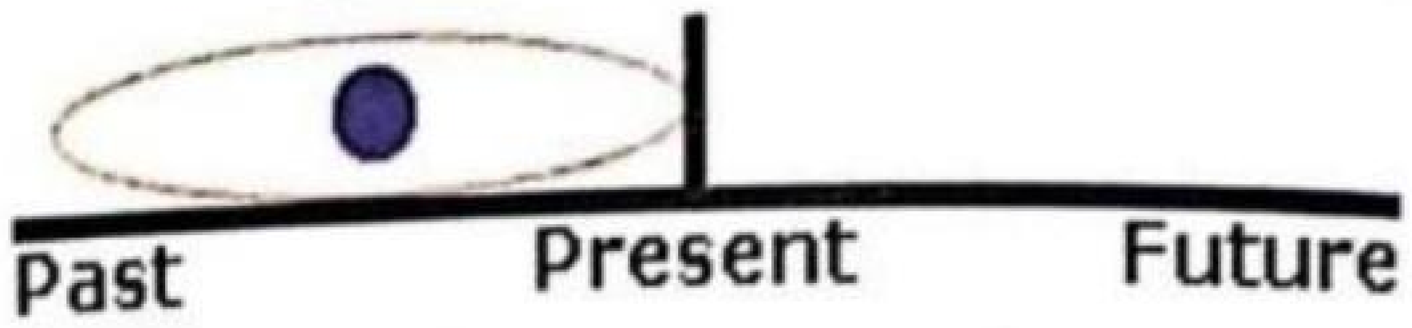
بەندی سێیەم

Present perfect

ڕانەبردوی تەواو

We use the present perfect to say that an action happened at an unspecified time before now. The exact time is not important.

ڕانەبردووی تەواو باس لە کارێک دەکات کە لە کاتێکی نادیار ڕوویداوە لە ڕابردودا، کاتی ڕوودانی کارەکە گرنگی ئەوتۆی نیە.

Notes:

- ✍ We use these expressions with present perfect: (already, ever, just, never, not yet, so far, till now, up to now).

ئەم دەربڕینانە لەگەڵ ڕانەبردوی تەواو بەکاردەهێنین (پێشتر، تا ئێستا، تەنیا، هەرگیز، هێشتا نا، هەتا ئێستا)

- ✍ We use (has, have) auxiliary verbs with this tense.

فرمانە یاریدەدەرەکانی (هاڤ و هاس) لەگەڵ ئەم دەمە بەکاردەهێنین.

The form:

Subject + have, has + past participle +complement.

① She has already built a house.

ئەو پێشتر خانوەکەی دروست کردوە.

② I have written the letter.

نامەکەم نوسیوە.

....

Negative form:

Subject + have, has not + past participle +complement.

① She has not built a house.

② I have not written the letter.

....

Interrogative form:

Have- has+ subject + past simple + complement?

① Has she built a house?

② Have I written the letter?

....

Interrogative negative form:

Have- has not + subject + past simple + complement?

① Has not she built a house?

① Have not I written the letter?

Passive form:

Subject + have- has + past participle + object + complement.

Object + has- have +been+ past participle+ complement.

① She has built a house.

A house has been built.

خانویەکی دروستکردوە. (بکەر دیار)

خانوەکە دروستکراوە. (بکەر نادیار)

② She has smelled the flowers.

The flowers have been smelled.

ەو بۆنی گوڵەکانی کردوە. (بکەر دیار)

بۆنی گوڵەکان کراوە. (بکەر نادیار)

....

Tag question form:

② She has built a house.

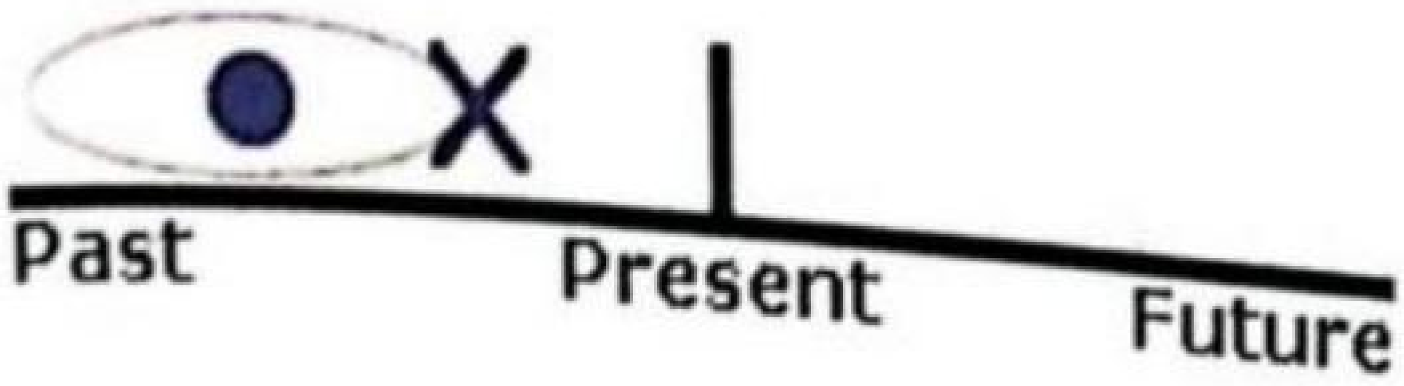
Has not she?

② She has not smelled the flowers

Has she?

Past perfect

ڕابردوی دوور

The past perfect expresses the idea that something occurred before another action in the past. It can also show that something happened before a specific time in the past

ڕابردوی دوور باس لە ڕوودانی کارێک دەکات کە بەر لە کارێکی دیکە ڕوویداوە لە ڕابردودا، هەروەها ئەوەش نیشان دەدات کە کارێک بەر لە کاتێکی دیاری کراو ڕوویداوە لە ڕابردودا.

Notes:

- We use these expressions with past prefect: (already, just, never)

  ئەم دەربڕینانە لەگەڵ ئەم دەمە بەکاردەهێنین: (پێشتر، تەنیا، هەرگیز).

- The auxiliary (had) will go with past perfect.

  فرمانی یاریدەدەری (هاد) لەگەڵ ڕابردوی دوور بەکاردەهێنین.

The form:

Subject+ had+ past participle + complement.

✧ I had written the letter.

نامەکەم نوسیبوو.

✧ She had got the permission before she went home.

پێش ئەوەی بچێتە ماڵەوە ئیجازەی وەرگرتبوو.

✧ I had lost my wallet because I did not have any money.

جزدانەکەم بزر کرد چونکە هیچ پارەیەکم نەبوو.

....

Negative form:

Subject+ had not + past participle + complement.

✧ I had not written the letter.

✧ They had not broken the window.

....

Interrogative form:

Had + Subject+ past participle + complement?

✧ Had I written the letter?

✧ Had they broken the window?

Interrogative negative form:

Had not + Subject+ past participle + complement?

✧ Had not I written the letter?

✧ Had not he broken the window?

....

Passive form:

Subject + had+ past participle +object + complement. (Active)

Object + had+ been+ past participle+ complement. (Passive)

✧ I had written the letter.

The letter had been written.

من نامەکەم نوسیبوو.

نامەکە نوسرابوو.

✧ He had broken the window.

The window had been broken.

ئەو پەنجەرەکەی شکاندبوو.

پەنجەرەکە شکێرابوو.

....

Tag question form:

✧ She had written the letter.

Had not she?

✧ They had not broken the window.

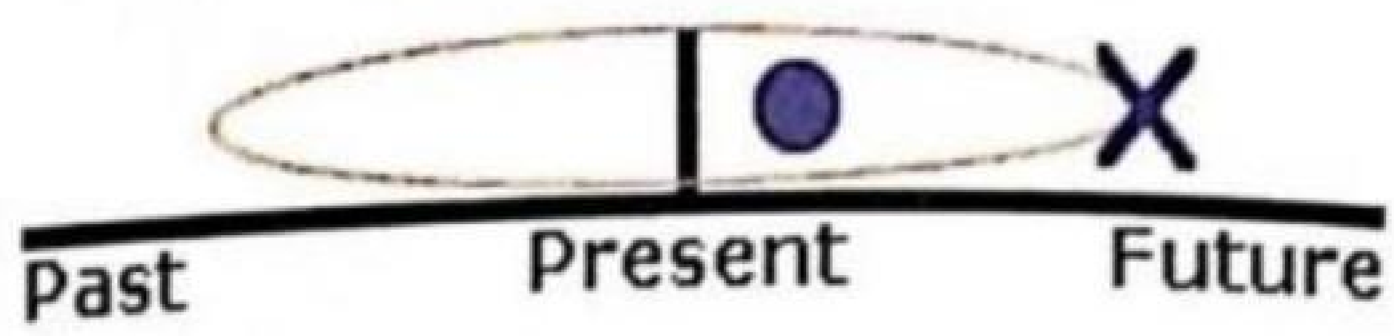
Had they?

Future Perfect

داهاتوی تەواو

The future perfect expresses the idea that something will occur before another action in the future. It can also show that something will happen before a specific time in the future.

داهاتووی تەواو بەکاردەهێنرێت بۆ بەرجەستە کردنی کارێک کە لە پێش کارێکی دیکەدا ڕوودەدات لە داهاتوودا، هەروەها ئەوەش نیشان دەدات کە شتێک لە کاتێکی دیاریکراودا ڕوودەدات لە داهاتوودا.

Note:

Future perfect has two different forms:

ئەم دەمە دوو شێواز لەخۆ دەگرێت.

"will have done" and "be going to have done."

....

The form:

Subject + will have + past participle + complement.

- ❋ They will have completed the project before the deadline.
- ❋ By next November, I will have received my degree.

بەر لەکاتی دیاریکراو پرۆژەکە تەواو دەکەن.

تیشرینی دووەمی داهاتوو، پلەکەم بەدەست دەخەم.

Subject + is, am, are + going to have + complement.

* You are going to have finished your job by the time you come back from Canada.

تاوەکو لە کەنەدا دەگەڕێیتەوە کارەکەت تەواو دەکەیت.

....

Negative form:

Subject + will (not) have + past participle + complement.

* They will not have completed the project before the deadline.
* By next November, I will not have received my promotion.

Subject + is, am, are not+ going to have + complement.

* You are not going to have finished your job by the time you come back from Canada.

....

Interrogative form:

Will + subject + have + past participle + complement?

* Will they have completed the project before the deadline?

is, am, are + Subject + going to have + complement.

* Are you going to have finished your job by the time you come back from Canada?

....

Interrogative negative form:

Will not+ subject + have + past participle + complement?

* Will not they have completed the project before the deadline?

Is, am, are not + Subject + going to have + complement.

* Are not you going to have finished your job by the time you come back from Canada?

Passive form:

Subject + will have + past participle +object+ complement.

Object + will have + been+ past participle+ complement.

They will have completed the project before the deadline. (active)

The project will have been completed before the deadline. (passive)

ئەوان بەر لەکاتی دیاریکراو پرۆژەکە تەواو دەکەن.

بەر لەکاتی دیاریکراو پرۆژەکە تەواو دەکرێت.

Subject + is, am, are + going to have +object+ complement.

Object+ is, am, are + going to have+ been+ past participle+ complement.

* You are going to have finished your job by the time you come back from Canada. (active)
* Your job is going to have been finished by the time you come to Canada. (passive)

تۆ تاوەکو لە کەنەدا دەگەڕێیتەوە کارەکەت تەواو دەکەیت.

تاوەکو لە کەنەدا دەگەڕێیتەوە کارەکەت تەواو دەکرێت.

Section Four

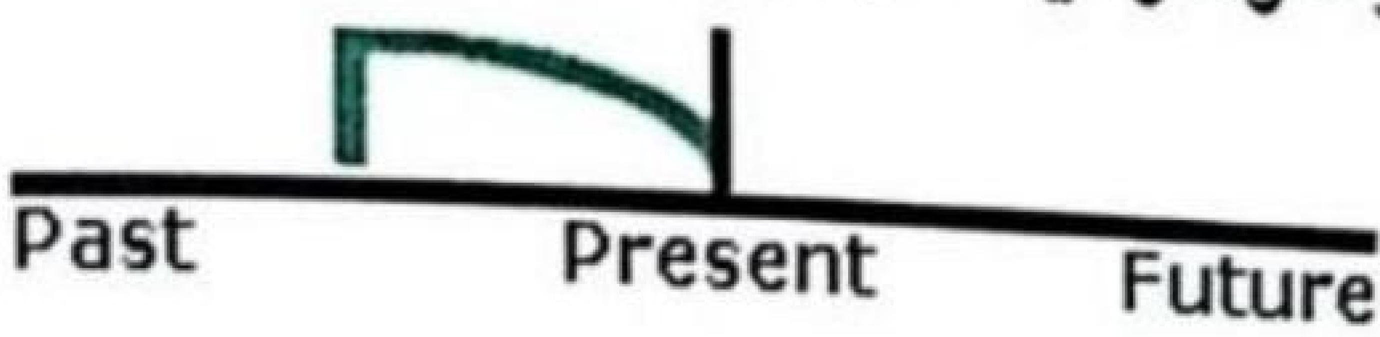
بەندی چوارەم

Present Perfect Continuous

ڕانەبردوی تەواوی بەردەوام

We use the present perfect continuous to show that something started in the past and has continued up until now.

ڕانەبردوی تەواوی بەردەوام بەکاردەهێنین بۆ شتێک یا کارێک کە لەڕابردودا دەستی پێکردوە و تاوەکو ئێستا بەردەوامە و درێژەی هەیە.

Note:

- We use these expressions with this tense: (all day, for (4) years, since (1993), how long?, the whole week).

ئەم دەربڕینانە لەگەڵ ئەم دەمە بەکاردەهێنین: (تەواوی ڕۆژ، بۆ ماوەی (چوار) ساڵ، لە ساڵی (١٩٩٣)، چەندێک، تەواوی هەفتەکە).

The form:

Subject+ has-have been+ v- ing + complement.

* She has been talking for one hour.
* I have been living in Qaladze since 2006.

بۆماوەی کاتژمێرێکە قسە دەکات.

لە ساڵی ٢٠٠٦ وە لە قەڵادزێ دەژیم.

....

Negative form:

Subject+ have- has (not) been+ v- ing + complement.

① She has not been talking for the last hour.

② I have not been living in Qaladze since 2006.

....

Interrogative form:

Have- has+ Subject been+ v- ing + complement?

① Has she been talking for the last hour?

② Have I been living in Qaladze since 2006?

....

Interrogative negative form:

Have- has not + Subject been+ v- ing + complement?

① Has not she been talking for the last hour?

② Have not I been living in Qaladze since 2006?

Passive form:

Subject+ has-have been+ v- ing + object+ complement.(Active)

Object + has- have been + being+ complement.(Passive)

① Sami has been talking to him for one hour.

He has been being talked for one hour.

بۆ ماوەی کاتژمێرێکە سامی قسە بۆ ئەو دەکات. (بکەر دیار)

بۆ ماوەی کاتژمێرێکە قسەی بۆ دەکرێت. (بکەر نادیار)

② Recently, John has been doing the work. (Active)

Recently, the work has been being done by John. (Passive)

....

Tag question form:

① She has been talking for the last hour.

Has not she?

② They have not been living in Qaladze since 2006.

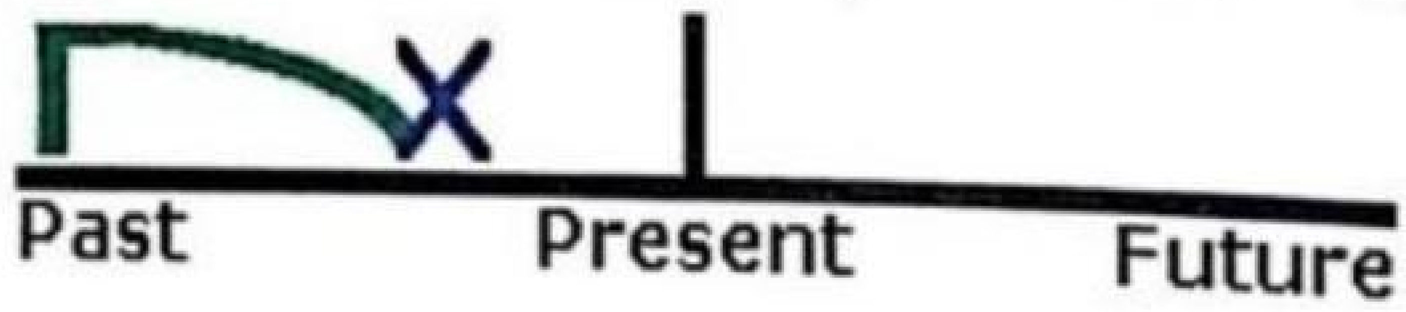
Have they?

Past Perfect Continuous

ڕابردوی تەواوی بەردەوام

We use the past perfect continuous to show that something started in the past and continued up until another time in the past.

ڕابردوی تەواوی بەردەوام باس لەکارێک دەکات کە شتێک لە ڕابردوودا ڕوویداوە و درێژەی هەبووە هەتا ڕوودانی کاتێکی دیکە لە ڕابردوودا.

The form:

Subject + had been + v.ing+ complement.

They had been talking for over an hour before Tony arrived.

I had been writing the letter when she came.

بەر لەگەیشتنی تۆنی، بۆماوەی یەک کاتژمێر قسەیان دەکرد.

کاتێک ئەو هات نامەکەم دەنوسی.

....

Negative form:

Subject + had been not + v.ing+ complement.

They had not been talking for over an hour before Tony arrived.

I had not been writing the letter when she came.

....

Interrogative form:

Had + Subject+ been + v.ing+ complement?

Had they been talking for over an hour before Tony arrived?

Had I been writing the letter when she came?

....

Interrogative negative form:

Had not + Subject+ been + v.ing+ complement?

① Had not they been talking for over an hour before Tony arrived?

② Had not I been writing the letter when she came?

....

Passive form:

Subject + had been + v.ing+ object+ complement. (Active)

Object + had been + being+ complement. (Passive)

① She had seen the men in the garden.

The men had been being seen in the garden.

ئەو پیاوەکانی لە باغەکەدا بینی بوو.

پیاوەکان لە باغەکەدا بنیرابوون.

② I had been writing the letter when she came.

The letter had been being written when she came.

Chapter Five
بەشی پێنجەم

In this chapter we will talk about conditional sentences and reported speeches.

لەم بەشەدا قسە لەسەر ڕستە مەرجیەکان و قسەی ڕاستەوخۆ و ناڕاستەوخۆ دەکەین.

Love is blind.

ئەشق کوێرە.

Section One

بەندی یەکەم

Conditional Sentences

ڕستە مەرجیەکان

Conditional tenses are used to speculate about what could happen, what might have happened, and what we wish would happen. In English, most sentences using the conditional contain the word _if_.

ڕستە مەرجیەکان بەکاردەهێنین بۆ دەربڕینی ئەو شتانەی کە ڕوودەدەن یان ڕوویانداوە یان خوازیارین ڕووبدەن، لە ئینگلیزیشدا زۆربەی ڕستە مەرجیەکان (ئف) یان لەگەڵدایە.

In these kind of sentences we have two clauses, the one that goes with "if" is (if clause), and the other one is the (main clause).

لەم جۆرە ڕستانەدا دوو جۆر برگە یان ڕستەمان هەیە ئەوەی کە (ئف)ی لە پێش دێت بە ڕستەی (ئف) ناوزەند دەکرێت و ئەوەی دیکەش بە (برگەی) سەرەکی هەژمارە دەکرێت.

The Zero Conditional

We can make a zero conditional sentence with two present simple verbs (one in the 'if clause' and one in the 'main clause'). This conditional is used when the result will always happen.

بۆ بەدەست خستنی ئەم جۆرە ڕستانە ئێمە سود لە فرمانەکانی (ڕانبردووی نزیک) وەردەگرین و لەم جۆرە ڕستە مەرجیەدا هەمیشە ئەنجامەکە دێتە بوون.

The 'if' in this conditional can usually be replaced by 'when' without changing the meaning.

....

Form:

If + Present simple,... + preset simple.

- If you heat water, it boils.
- If people eat too much, they get fat.

ئەگەر ئاو گەرم بکەیت، دەکوڵێت.

ئەگەر خەڵک زۆر بخۆن قەڵەو دەبن.

- If it rains, the grass gets wet.
- If you do not heat water, it does not boil.

ئەگەر باران بباریت گیاکە تەڕ دەبێت.

ئەگەر ئاو گەرم نەکەیت، ناکوڵێت.

- If people do not eat too much, they do not get fat.
- If it does not rain, the grass does not get wet.

ئەگەر خەڵک زۆر نەخۆن، قەڵەو نابن.

ئەگەر باران نەبارێت گیاکە تەڕنابێت.

The First Conditional

ڕستەی مەرجی یەکەم

It's used to talk about things which might happen in the future. Of course, we can't know what will happen in the future, but this describes possible things, which could easily come true.

ڕستەی مەرجی یەکەم: بەکاردەهێنرێت بۆ قسەکردن لەسەر شتێک کە دەشێت لە داهاتوودا ڕووبدات. بەدڵنیاییەوە، ئێمە نازانین کە ئاخۆ چی لە داهاتوودا گوزەر دەکات، بەڵام لێرەدا ئەمە وەسفی ئەو شتانە دەکات کە دەشێت ڕووبدەن و بێنەدی.

....

Form:

if + present simple, ... will + infinitive

☆ If I see her, I'll tell her the secret.

☆ If I study today, I'll go to the party tonight.

ئەگەر ئەو ببینم، نهێنیەکەی پێ دەڵێم.

ئەگەر ئەمڕۆ بخوێنم، ئەوا ئەمشەو دەچم بۆ ئاهەنگەکە.

☆ If you do not help me, I will tell my father.

☆ If it rains tomorrow, we'll not go to the cinema.

ئەگەر یارمەتیم نەدەی، ئەوا بەباوکم دەڵێم.

ئەگەر بەیانی باران ببارێت، ئەوا ناچین بۆ سینەما.

The Second Conditional رستەی مەرجی دووەم

First, we can use it to talk about things in the future that are probably not going to be true. Maybe I'm imagining some dream

یەکەمیان: ئەم رستەیە بەکاردەهێنین بۆ شتانێک کە دەشێت لە داهاتوودا روونەدەن، رەنگە هەر خەون و خەیاڵ بێت.

Second, we can use it to talk about something in the present which is impossible, because it's not true.

دووەمیان: دەکرێت ئەم رستەیە بۆ شتێک بەکاربهێنین کە لە ئێستادا مەحاڵە، چونکە شتێکی راست نیە.

Note:

- We can use 'were' instead of 'was' with 'I' and 'he/she/it'. This is mostly done in formal writing.

لێرەدا دەتوانین فرمانی (وێر) لەگەڵ (ئای) و راناوە تاکەکانی (هی و شی و ئت) بەکاربهێنین.

The form:

if + past simple, ...would + infinitive.

- If I met the Queen of England, I would say hello.
- If I had her number I would call her.

ئەگەر شاژنی ئینگلتەرا ببینم، ئەوا سڵاوی لێدەکەم.

ئەگەر ژمارەی ئەوم پێ بوایە، ئەوا پەیوەندیم پێوە دەکرد.

- If I were you, I wouldn't go out with that man.

- If it did not rain, we would visit you.

ئەگەر لە جیاتی تۆبام، لەگەڵ ئەو پیاوە نەدەچومە دەرەوە.

ئەگەر باران نەباریبا، سەردانمان دەکردی.

....

The Third Conditional

ڕستەی مەرجی سێیەم

It talks about the past. It's used to describe a situation that didn't happen, and to imagine the result of this situation.

لەبارەی ڕابردوو دەدوێت، وەسفی حاڵەتێک دەکات کە لەڕابردوودا ڕووینەداوە، ئێستاش فکر و خەیاڵ لە دەرەنجامەکەی دەکەیەوە.

The form:

if + past perfect, ...would + have + past participle

- If she had studied, she would have passed the exam.
- I would have told her the truth, if I had spoken to her.

ئەگەر ئەو خوێندبای، لە تاقیکردنەوەکە دەردەچوو.

ڕاستیم پێ دەگوت، ئەگەر قسەم لەگەڵ کردبا.

- If I had won the lottery, I would have bought a new car.
- If she had listened to me, she would not have made the mistake.

ئەگەر یانیسیبەکەم بردبایەوە، سەیارەیەکی نوێم دەکڕی.

ئەگەر گوێی لێگرتبام، ئەوا هەڵەی نەدەکرد.

Section Two

بەندی دووەم

Report Speeches

When we change a direct speech to indirect speech we have to be aware of the following changes.

کاتێک کە قسەیەک لە ڕاستەوخۆ دەکەین بەناڕاستەوخۆ دەبێت لەم گۆڕانکاریانەی خوارەوە ئاگادار بین.

Direct Speech	Reported Speech
Time Expressions	
Today	that day
Now	Then
Yesterday	the day before
… days ago	… days before
last week	the week before
next year	the following year
Tomorrow	the next day / the following day
Place	
Here	There
Demonstratives	
This	That
These	Those

I have explained through the table how the present tenses change from one to another.

لەم خشتەیەی خوارەوەدا بەورد و درشتی دەمەکان ڕوونکراونەتەوە کە چۆن لە دەمێکەوە دەبن بە دەمێکی دیکە لە حاڵەتی ئێستادا.

Direct speech	Indirect speech
Present Tense	
Present Simple	to Past Simple
They said, "We play football".	They said that they played football.
She said, "I work in a hospital".	She said that she worked in a hospital.
Present Continuous	to Past Continuous
He said, "I am waiting for someone".	He said that he was waiting for someone.
I said, "She is driving a car".	I said that she was driving a car.
Present Perfect	to Past Perfect
She said, "I have finished the work".	She said that she had finished the work.
He said, "She washed the car".	He said that she had washed the car

Present Perfect Continuous to Perfect Continuous	
She said, "We have been in America since 2006".	They said that they had been living in America since 2006.
He said, "I have been waiting for you for two hour".	He said that I had been waiting for you for two hours.

I have explained through the table how the past tenses change from one to another.

لەم خشتەیەی خوارەوەدا بەورد و درشتی دەمەکان ڕوونکراونەتەوە کە چۆن لە دەمێکەوە دەبن بە دەمێکی دیکە لە حاڵەتی ڕابردودا.

Past Tense	
Past Simple to Past Perfect	
He said, "I started a job".	He said that he had started a job.
They said, "we went to a market".	They said that they had gone to a market.

Past Continuous	to Past Perfect Continuous
He siad, "I was writing a poem".	He said that he had been wrting a poem.
They said, "we were watchig a movie".	They said that they had been watching a movie.
Past Perfect	to Past Perfect
They said," We had won the game".	They said that we had won the game.
She said, "I had not received the letter".	She said that I had not received the letter.

Here how we deal with the modals

ئەم فرمانانەش بەم شێوەیە دەگۆڕدرێن.

Modal	Direct speech	Reported speech
Can	"I **can** do it."	He said he **could** do it.
May	"**May** I go out?"	He wanted to know if he **might** go out.
Must	"She **must** apply for the job."	He said that she **must/had to** apply for the job.
Will	"They **will** call you."	He told her that they **would** call her.

تەوەرەی دووەم

گوزەرێک بە جیهانی دەربڕین و دەستەواژە لە زمانی ئینگلیزیدا

Chapter One
بەشی یەکەم

In this chapter we will talk about greetings, days of the week, months of the year, and times of the day.

لەم بەشەدا لەبارەی سڵاوکردن، ڕۆژەکانی هەفتە، مانگەکانی ساڵ و کاتەکانی ڕۆژ دەدوێین.

The first one: greetings.

یەکەمیان: سڵاو کردن.

Good morning. بەیانیت باش
Good afternoon. دوا نیوەڕۆت باش
Good evening. ئێوارەت باش
Good night. شەوت باش

*** *** ***

Times of the day — کاتەکانی ڕۆژ

Morning	بەیانی
Afternoon	دوا نیوەڕۆ
Evening	ئێوارە
Noon	نیوەڕۆ
Midday	نیوەڕۆ
Night	شەو
Midnight	نیوەشەو
To-night	ئەم شەو
To-day	ئەمڕۆ

I will see her tonight.

ئەم شەو ئەو دەبینم

Every morning I will get up at 7 a.m.

هەموو بەیانیەک کاتژمێر حەوت لەخەو هەڵدەستم.

In the afternoons, Nick takes a nap.

لە دوانیوەڕواندا نیک سەرەخەوێک دەشکێنێت.

The Meals: ژەمەکان

Breakfast: نانی بەیانی

Lunch: نانی نیوەڕۆ

Dinner: نانی ئێوارە

The second one: days of the week.

دووەمیان: ڕۆژەکانی هەفتە

How many days do we have in a week? What are they?

لە هەفتەیەکدا چەند ڕۆژمان هەیە؟ چین؟

We have seven days in a week, in which they are:

لە هەفتەیەکدا حەوت ڕۆژمان هەیە، ئەوانیش بریتین لە:

1	Sunday	Sun.	یەک شەممە
2	Monday	Mon.	دوو شەممە
3	Tuesday	Tue.	سێ شەممە
4	Wednesday	Wed.	چوار شەممە
5	Thursday	Thur.	پێنج شەممە
6	Friday	Fri.	هەینی
7	Saturday	Sat.	شەممە

Notes: چەند تێبینیەک

1- We use the preposition (on) with the days of the week.

ئامرازی پەیوەندی (ئۆن) لەگەڵ ڕۆژەکانی هەفتە بەکاردەهێنین.

2- Always the first letter of the days of the week should be capitalized.

هەمیشە یەکەم پیتی ڕۆژەکانی هەفتە دەبێت بە گەورەیی بنوسرێت.

I see you on Sunday. ڕۆژی یەکشەممە دەتبینم

I do not go to work on Fridays. ڕۆژانی هەینی ناچمە دەوام.

3- What day is today?
Today is Monday.

ئەمڕۆ چەند شەممەیە؟
ئەمڕۆ دوو شەممەیە.

4- What day was yesterday?
Yesterday was Sunday.

دوێنێ چەند شەممە بوو؟
دوێنێ یەک شەممە بوو.

5- What day was the day before yesterday?
The day before yesterday was Friday.

پێرێ چەند شەممە بوو؟
پێرێ هەینی بوو.

6- What day is tomorrow?
Tomorrow is Tuesday.

بەیانی چەند شەممەیە؟
بەیانی سێ شەممەیە.

7- What day is the day after tomorrow?
The day after tomorrow is Wednesday.

دوو بەیانی چەند شەممەیە؟
دوبەیانی چوار شەممەیە.

What do we mean by weekend?

مەبەستمان لە پشوو چیە؟

Weekend is a day that we do not go to work, in Islam (Friday) is off and in Christianity or other views (Saturday and Sunday) are off.

پشوو ئەو ڕۆژەیە کە تێیدا دەوام ناکەین، لە ئیسلامدا (هەینی) پشوە و لە مەسیحیەتیشدا یان باوەڕەکانی دیکەدا ڕۆژەکانی (شەممە و یەکشەممە) پشون.

The third one: Months of the year

سێیەمیان: مانگەکانی ساڵ

1	January	Jan.	کانونی دووەم
2	February	Feb.	شوبات
3	March	Mar.	ئازار
4	April	Apr.	نیسان
5	May	May	ئایار
6	June	Jun.	حوزەیران
7	July	Jul.	تەموز
8	August	Aug.	ئاب
9	September	Set.	ئەیلول
10	October	Oct.	تشرینی یەکەم
11	November	Nov.	تشرینی دووەم
12	December	Dec.	کانونی یەکەم

Notes: چەند تێبینییەک

1- We use the preposition (in) with the months of the year.

ئامرازی پەیوەندی (ئین) لەگەڵ مانگەکانی ساڵ بەکاردەهێنین.

2- Always the first letter of the months of the year should be capitalized.

هەمیشە یەکەم پیتی مانگەکانی ساڵ دەبێت بە گەورەیی بنوسرێت.

I was born in September. لە مانگی ئەیلول لەدایک بووم.

What day is it?
Today is Monday.

ئەمڕۆ چ ڕۆژێکە؟
ئەمڕۆ دوو شەممەیە.

What date is it? Or what is the date today?
It is the fifth of May.

ئەمڕۆ چ بەروارێکە؟
ئەمڕۆ پێنجی ئایارە.

When is your birthday?
When were you born?
I was born on the 16th of September.

کەی یادی لەدایک بوونتە؟
تۆکەی لەدایک بووی؟
لە شازدەی ئەیلول لەدایک بووم.

Sample Sentences and the Correct Preposition.

هەندێک نمونەو ئەدای بەکارهێنای دروستی ئامرازەکانی پەیوەندی.

I was born in 1999. (Use in with the year).

لەساڵی ١٩٩٩ لەدایک بووم (لەگەڵ ساڵ ئامرازی _ئین_ بەکاربهێنە).

I was born in August. (Use in with the month).

لە مانگی ئاب لەدایک بووم. (لەگەڵ مانگ ئامرازی _ئین_ بەکاربهێنە).

I was born on 12th May, 2000. (Use on in the complete date).

لە دوازدەی ئایاری ٢٠٠٠ لەدایک بووم. (لەگەڵ بەرواری تەواودا ئامرازی _ئۆن_ بەکاربهێە).

Chapter two
بەشی دووەم

Section one
بەندی یەکەم

Some of those words that have more than one meaning.

هەندێک لەو وشانەی کە زیاتر لە واتایەک هەڵدەگرن

1- Play:

- I play the piano. — من پیانۆکە دەژەنم.
- I play football. — من یاری تۆپی پێ دەکەم
- I do not like William Shakespeare's plays.

من حەز بە شانۆکانی ولیەم شەیکسپیر ناکەم.

2- Match:

- They won the match again. — دوبارە یاریەکەیان بردەوە.
- I do not have any match. — هیچ دەنکە شقارتەیەکم نیە.
- Your dress does not match with your shoes.

کراس و پێڵاوەکانت لەیەکتر نایەن.

*** *** ***

3- Converse:

- The converse is also true. پێچەوانەکەش هەر ڕاستە.

- I often converse with her. بەزۆری لەگەڵ ئەو دەدوێم.

*** *** ***

4- Ring:

Look at my beautiful wedding ring.

سەیری هەنگوستیله جوانەکەی هاوسەرگیرم بکە.

The telephone is ringing! تەلەفۆنەکە جەرەس لێ دەدات!

*** *** ***

5- Train:

I train daily to get a good healthy.

ڕۆژانه مەشق دەکەم بۆ بەدەست خستنی تەندروستیەکی باش

I take the train to work. به شەمەندەفەر دەچم بۆ کار.

*** *** ***

6- Flat:

I live in a small flat in London. له باڵەخانەیەکی بچوک دەژیم له لەندەن.

This table is not flat! ئەم مێزەیه تەخت نیه!

7- Can:

I'll have a hamburger and a can of coke, please.

یەک هەمبەرگر و قوتویەکی (بیبسی) کۆکاکۆلام دەوێت، تکایه.

Can I see your passport? دەکرێت پاسپۆرتەکەت ببینم؟

8- Mean:

What do you mean? مەبەستت چیە؟

What a mean little girl, she is so selfish.

چ کچێکی بچوکی نامیهرەبانە، زۆر خۆپەرستە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

9- Kind:

Kinds of sentence. جۆرەکانی ڕستە.

He is kind with me.

ئەو لەگەڵ من میهرەبانە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

10- Book:

I'm reading a good book. من کتێبێکی باش دەخوێنمەوە.

Take a book for me. شوێنێکم بۆ بگرە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

11- Watch:

Where's my watch? I think I'm late!

کاتژمێرەکەم لە کوێیە؟ پێم وابێت دواکەوتووم!

I'm going to watch a film at the cinema.

لە سینەما سەیری فیلم دەکەم.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

12- Mouse:

Is that a mouse on the floor? ئەوە مشکە لەسەر زەوی؟

The mouse of my computer isn't working. I'll have to buy a new one.

ماوسی کۆمپیتەرەکەم کار ناکات. دەبێت دانێکی نوێ بکڕم.

*** *** ***

13- Take:

I'm taking the kids to football practice today.

ئەمڕۆ منداڵەکان دەبەم بۆ مەشقی یاری تۆپی پێ.

I'll take the red one.

ئەوەی سورەکەم دەوێت.

My wife takes one hour to get ready in the morning.

It takes me five minutes.

خێزانەکەم پێوستی بە یەک کاتژمێرە بۆئەوەی لە بەیانیاندا خۆی ئامادە بکات، کەچی من پێویستم بە پێنج خولەکە.

I don't take sugar in my coffee, thanks.

قاوەی شیرین ناخۆمەوە، سوپاس.

Can I take your names?

دەکرێت ناوتان بنوسم؟

Take a look at what you've written.

سەیری بکە بزانە چیت نوسیوە.

I'd take the job if I were you.

ئەگەر لە جیاتی تۆ بومایە کارەکەم دەکرد.

I can't find shoes that are big enough for my teenage son.

Why? What size does he take?

ناتوانم پێڵاوێکی گەورە بۆ کوڕە هەرزەکارەکەم بدۆزمەوە.

بۆچی؟ چ ژمارەیەک لەبەر دەکات؟

*** *** ***

14- UP:
Eat **up** your food!
But, Mum! I'm not hungry!

هەموو خواردنەکەت بخۆ!

بەڵام، دایکە! برسیم نیە!

What's **up**? Why are you crying?

چی ڕوویداوە؟ بۆچی دەگری؟

Time's **up**! Stop writing, please.

کات تەواو بوو! تکایە لە نوسین بوەستن.

Section Two

بەندی دووەم

Some of the Common Synonyms and Opposites

هەندێک لە هاومانا و پێچەوانەی باو

What is a synonym?

مەبەست لە هاومانا چییە

Synonyms are words or phrases which have the same or nearly the same meaning as other words or phrases in the same language.

هاومانا ئەو وشە یان ئەو دەستەواژانە دەگرێتە کە هەمان مانا یان نزیکەی هەمان واتایان هەیە لەگەڵ وشە و دەستەواژەی دیکە لە یەک زماندا.

Here is a list of synonyms you can use to describe things, feelings or people:

لێرەدا، کۆمەڵێک هاومانای بەرجەستەکراو هەن کە دەتوانیت بۆ وەسفکردنی شت، هەست و خەڵک بەکاریان بهێنی.

Adjectives	Synonyms	Meaning
Big	Large	گەورە
Blank	Empty	بەتاڵ
Broad	Wide	فراوان
Center	Middle	ناوەند
Cunning	Clever	زیرەک
Dangerous	Risky	مەترسی
Eatable	Edible	دەخورێت
False	Untrue	چەوت
Fertile	Fruitful	بەپیت
Gay	Cheerful	ئاسودە
Glad	Happy	دڵخۆش
Hard	Difficult	سەخت
High	Tall	درێژ، بەرز
Huge	Enormous	گەورە، زەبەلاح
Intelligent	Clever	زیرەک
Lazy	Indolent	تەمبەڵ
Little	Small	بچوک
Loving	Fond	خولیا، ئەویندار
Loyal	Faithful	ڕاستگۆ، دڵسۆز
Mad	Crazy	شێت
New	Modern	نوێ، هاوچەرخ
Nice	Kind	میهرەبان

Noisy	Rowdy	ژاوەژاو
Old	Ancient	کۆن
Oral	Verbal	زارەکی
Polite	Courteous	بەڕەوشت
Poor	Destitute	هەژار، نەدار
Quick	rapid/fast	خێرا
Rare	Scarce	دەگمەن
Ready	Alert	ئامادە
Real	Genuine	ڕاستەقینە
Rich	Wealthy	دەوڵەمەند
Rude	Impolite	بێ ئەدەب
Sad	Unhappy	دڵتەنگ
Safe	Secure	سەلامەت
Sleepy	Drowsy	خەواڵو
Slim	Slender	لاواز
Thin	Lean	لاواز
Usual	Normal	ئاسایی
Vacant	Empty	بەتاڵ
Weak	Feeble	لاواز
well-known	Famous	بەناوبانگ

Some of the common opposites:

هەندێک پێچەوانەی باو

Adjectives	Meaning	Opposites	Meaning
Alive	زیندوو	Dead	مردوو
Beautiful	جوان	Ugly	ناشیرین
Big	گەورە	Small	بچوک
Bitter	تاڵ	Sweet	شیرین
Cheap	هەرزان	Expensive	گران
Clean	خاوێن	Dirty	پیس
Curly	لول	Straight	ڕاست
Difficult	دژوار	Easy	ئاسان
Good	باش	Bad	خراپ
Early	زوو	Late	درەنگ
Fat	قەڵەو	Thin	کز
Full	پڕ	Empty	بەتاڵ
Hot	گەرم	Cold	سارد
Happy	دڵخۆش	sad/unhappy	دڵتەنگ
hardworking	تێکۆشەر	Lazy	تەمبەڵ
Modern	هاوچەرخ	Traditional	کۆن
New	تازە	Old	کۆن
Nice	باش	Nasty	خراپ
Intelligent	زیرەک	Stupid	گەمژە
Interesting	خۆش	Boring	بێزار
Light	سوک	Heavy	قورس

Polite	بەڕێز	rude/impolite	بێ ڕێز
Poor	هەژار	Rich	دەوڵەمەند
Quiet	هێمن	Noisy	ژاوەژاو
Right	ڕاست	Wrong	هەڵە
Safe	سەلامەت	Dangerous	مەترسی
Short	کورت	Long	درێژ
Soft	نەرم	Hard	زبر
Single	سەڵت	Married	هاوسەرگیریکردوو
True	ڕاست	False	هەڵە
Well	باش	ill/unwell	نەخۆش
White	سپی	Black	ڕەش

Section Three

بەندی سێیەم

Some Differences between American and British English

هەندێک جیاوازی لە نێوان ئینگلیزی ئەمریکی و بەریتانی

1- Spelling: حینجە کردن

There are a few major spelling differences between British and American English. This is because British English has generally kept the spelling of words that it has taken from other languages but American English has changed the spelling.

هەندێک جیاوازی ئەدای نوسینی وشەکان بوونی هەیە لەنێوان ئینگلیزی ئەمریکی و بەریتانیدا، ئەمەش لەبەرئەوەی کە ئەو وشانە لە زمانێکی دیکەوە هاتونەتە ناو ئینگلیزی، لە بەریتانیدا شێوەی نوسینەکەیان وەکو خۆی ماوەتەوە بەلاّم لە ئینگلزی ئەمریکیدا گۆڕاون.

For example: بۆ نمونە

	British English Spelling	American English Spelling
1- Words ending with- er	Centre Metre Litre Theatre	Center Meter Liter Theater
2- Words ending with . our	Colour Humour Neighbour Behaviour Parlour Rumour Odour	Color Humor Neighbor Behavior Parlor Rumor Odor
3- Words ending with .ise or -ize	apologise organise recognise	apologize organize recognize

4- Words ending with .yse	Analyse paralyse catalyse	analyze paralyze catalyze
5- Words ending with .ence	Defence offence licence	defense offense license
6- Words ending with .ogue	Analogue dialogue catalogue	analog dialog catalog
7- Words ending with al/el/il/ol/ul	Travelled travelling traveller fuelled fuelling	Traveled traveling traveler fueled fueling

2- Grammar: ڕێزمان

There are many grammatical differences between American and British English.

For example, if someone asks" if you are hungry" but you have just finished your lunch, in British English you would need to use the present perfect tense, "No, I've eaten already",

But in American English you can use the past tense, "No, I ate already"

لە ڕووی ڕێزمانەوە چەندین جیاوازیمان هەیە لە نێوان ئەمریکی و بەریتانی.

بۆ نموونە: ئەگەر کەسێک پێت بڵێت: "ئایا برسیت؟ بەڵام تۆ تازە نانی نیوەڕۆت خواردووە. ئەوا لە ئینگلیزی بەریتانیدا، دەبێت بە ڕانەبردوی تەواو وەڵام بدەیەوە، وەکو: "نەخێر، من تازە نانم خواردوە"

بەڵام لە ئینگلزی ئەمریکیدا دەتوانیت ڕابردوی نزیک بەکاربهێنیت، وەکو: "نەخێر، تازە نانم خوارد".

3- Directional suffix.

-ward (s):

British: forwards, towards, rightwards...

American: forward, toward, rightward…

4- Full stops/Periods in abbreviations:

In American English, we write "Mr.", "Mrs.", "St.", "Dr." etc.

While in British it is usually "Mr", "Mrs", "St", "Dr", etc.

5- Vocabulary:

وشەسازی

British English	American English
Cheque	Check
Trainers	Sneakers
Favourite	Favorite
programme	Program
Pyjamas	Pajamas
Grey	Gray
Jumper, pullover	Sweater
Waistcoat	Vest
Braces	Suspenders
Chips	French fries
Crisps	Potato chips
Peckish	Hungry
Flat	Apartment
Ground floor	First floor
Underground	Subway
Phone box	Phone booth
Queue	Line
Bonnet	Hood
Boot	Trunk
Tyre	Tire
windscreen	Windshield
Take away	Take out

Time table	Schedule
Rubber	Eraser
Post	Mall
Holiday	Vocation
Autumn	Fall
High street	Main street
Lorry	Truck
Lift	Elevator
Nappy	Diaper
Dummy	Pacifier
Loo	Restroom, bathroom
Telly	TV
Sweets	Candy
Ice lolly	Popsicle
Treacle	Molasses
Torch	Flash light
Mobile phone	Cell phone
Rubbish	Garbage
Bin	Trash can

Chapter Three
بەشی سێیەم

Some of the most Common English phrase
هەندێک لە باوترین دەستەواژەکانی زمانی ئینگلیزی

1- Carry on: بەردەوام بە

Do not stop working. Carry on.

لەکارکردن مەوەستە، بەردەوام بە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

2- Come on: خێرا بە

Come on! Everybody is waiting for you.

خێراکە! هەموان چاوەڕێی تۆ دەکەن.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

3- Hold on: چاوەڕێ بکە

Can you hold on a minute?

دەتوانیت خولەکێک چاوەڕێ بکەی؟

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

4- Give up: وازدەهێنێت

I know it is difficult, but do not give up.

دەزانم کە سەختە، بەڵام وازیش مەهێنە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

گەورە دەبێت

5- Grow up:

What does your son want to do when he grows up?

کوڕەکەت دەیەوێت چی بکات کاتێک گەورە دەبێت؟

*** *** ***

خێرا بکە

6- Hurry up:

Hurry up! We have not got much time.

خێرا بکە! کاتی زۆرمان نیە.

*** *** ***

بەدەنگی بەرز قسە

7- Speak up:

I cannot hear you. Can you speak up, please?

*** *** ***

هەڵسان لەخەو

8- Wake up:

I often wake up in the middle of the night.

بەزۆری لە نیوەی شەودا بەخەبەر دێم.

*** *** ***

شوشتن

9- Wash up:

Do you want me to wash up the dishes?

دەتەوێت قاپەکان بشۆم؟

*** *** ***

هێواش بەوە

10- Slow down:

You are driving too fast. Slow down!

زۆر بەخێرایی لێدەخوڕی. هێواش بەوە.

*** *** ***

11- Break down: لەکار کەوتن

Sue was very late because her car broke down.

سوو زۆر دواکەوت چونکە سەیارەکەی لەکارکەوت.

*** *** ***

12- Fall over: لەدەستدانی هاوسەنگی

I fell over because my shoes were too big for me.

کەوتم چونکە پێڵاوەکانم بۆم گەورەبوون.

*** *** ***

13- Cross out: (تەرک کردن)

زەرپلێدان

If you don't know this question, cross it out.

ئەگەر ئەم پرسیارە نازانی، تەرکی بکە.

I could not answer all the questions; I crossed out question number four.

نەم توانی وڵامی هەموو پرسیارەکان بدەمەوە، لەبەر ئەوە پرسیاری چوارەمم تەرک کرد.

*** *** ***

14- Try on: تاقیکردنە (پۆشاک)

Try on the clothes to see if they fit you.

پۆشاکەکان لەبەر بکە بزانە بۆت دەبن.

*** *** ***

15- Turn up: زیادکردنی دەنگی ڕادیۆ، تیڤی...

Can you turn up the radio? I can't hear it.

ده‌توانی ده‌نگی ڕادیۆکه زیاد بکه‌ی؟ ناتوانم بیبیستم.

*** *** ***

16- Turn down: کەمکردنی دەنگی ڕادیۆ، تیڤی...

Can you turn down the radio? I do not want to hear it.

ده‌توانی ده‌نگی ڕادیۆکه کەم بکه‌ی؟ نامەوێ گوێم لێبێت.

*** *** ***

17- Throw away: فڕێدانی شت

These apples are bad. Shall I throw them away?

ئەم سێوانە خراپن. فڕێیان بدەم؟

*** *** ***

18- Pay back: دانەوەی قەرز

Thank you for lending me the money. I'll pay you back next week.

سوپاس کە پارەکەت بەقەرز پێدام، هەفتەی داهاتوو دەتدەمەوە.

*** *** ***

19- Back down: وازهێنان

She refused to back down.

ڕەتیکردەوە کە وازبهێنێت.

*** *** ***

20- Turn down: ڕەتکردنەوە

I will not turn down you proposal.

پێشنیازەکەت ڕەتناکەمەوە.

*** *** ***

21- Drop by: سەردانکردن بۆماوەیەکی کەم

Please drop by my home.

تکایە سەردانیماڵەکەم بکە.

*** *** ***

22- In charge of: بەرپرسیار بوون لە

Sami is in charge of training new staff.

سامی بەرپرسە لە مەشقپێکردنی ستافی نوێ.

*** *** ***

23- Get a move on: خێراتر بە

We have to get a move on if we want to finish on Wednesday.

پێویستە خێراتر بین ئەگەر بمانەوێت چوارشەممە تەواوبین.

*** *** ***

24- On me: لەسەر حسابی منە

Lunch is on me today.

Thanks Jack.

It is my pleasure.

ئەمڕۆ نانی نیوەڕۆ لەسەر منە.

سوپاس جاک.

بەخۆشحاڵیەوە.

*** *** ***

25- Right away: هەر ئێستا

Call me right away.

هەر ئێستا پەیوەندیم پێوە بکە.

*** *** ***

26- In the same boat: له هەمان دۆخدا

My husband is often comes home late.

So is mine! We are in the same boat.

بەزۆری هاوسەرەکەم درەنگ دێتەوە.

هی منیش، ئێمه له هەمان دۆخداین (هەمان کێشەمان هەیە).

*** *** ***

27- Get it: هەڵیگرە (له تەلەفۆن)

The phone is ringing.

I'll get it. I think it is for me.

تەلەفۆنەکە جەرەس لێدەدات.

من هەڵیدەگرم، پێم وایە ئەوە بۆ منە.

*** *** ***

28- Pick up: هەڵگرتن

Pick up the phone. تەلەفۆنەکە هەڵگرە

Pick up the letter. نامەکە هەڵگرە

*** *** ***

29- For good, for ever بۆ هەتاهەتایە

I will not see you for good

بۆهەتاهەتایە نات بینمەوە

I will not see you for ever

بۆهەتاهەتایە نات بینمەوە

*** *** ***

30- Go ahead:

فەرموو

Go ahead and sit down

فەرموو و دانیشە.

*** *** ***

31- On sale/ for sale:

بۆ فرۆشتن

This house is for sale.

ئەم خانوە بۆ فرۆشتنە.

*** *** ***

32- Plug in:

لە شەحن دان

Plug in the mobile.

مۆبایلەکە لە شەحن بدە.

*** *** ***

33- Get rid of:

ڕزگارمان بوو لە

You bought a new car.

Yes, we got rid of the old car, we sold it.

سەیارەیەکی تازەت کڕی.

بەڵێ، ڕزگارمان بوو لە سەیارە کۆنەکە، فرۆشتمان.

*** *** ***

34- Set up:

دەست پێکردن

Let's set up the meeting.

با دەست بە کۆبونەوەکە بکەین.

*** *** ***

35- Wrap up: کۆتایی پێدەهێنێت

Please wrap it up.

تکایە کۆتایی پێ بهێنە.

*** *** ***

36- Calm down: هێمن بەوە

Please calm down.

تکایە هێمنبەوە.

*** *** ***

37- Watch out: ئاگادار بە!

Watch out! There is a hole in the road.

ئاگاداربە چاڵێک لە ڕێگاکە هەیە.

*** *** ***

38- From now on: لە ئێستا بەدواوە

From now on, I will not waste my time.

لەمەودوا کاتم بەهەدەر نادەم.

*** *** ***

39- Find out: بزانە، بەدەست خستنی زانیاری

Find out what Tom wants.

Find out all about Tom.

بزانە تۆم چی دەوێت.

هەموو شتێک دەربارەی تۆم بەدەستبخە.

*** *** ***

40- In other words: بەمانایەکی دیکە

Everyone can use this program, In other words, it is easy.

هەموان دەتوانن ئەو بەرنامەیە بەکاربهێنن، بەشێوەیەکی دیکە، زۆر ئاسانە.

*** *** ***

41- Even though: هەرچەندە

Even though, he is poor, he is very happy.

هەرچەندە هەژارە بەلام زۆر دڵخۆشە.

*** *** ***

42- Depend on: پشت دەبەستێت بە

I depend on Allah.

من پشت بە الله دەبەستم.

*** *** ***

43- Clean up: پاککردنەوە

Clean up the room.

ژورەکە پاک بکەوە.

*** *** ***

44- Tear up: پارچە پارچە کردن (دڕاندن)

I did not read the letter; I just tore it up and throw it away.

نامەکەم نەخوێندەوە؛ تەنیا دڕاندم و فڕێمدا.

*** *** ***

45- At last: لە کۆتایدا

We waited for hours and then the train arrived at last.

بۆچەند کاتژمێرێک چاوەڕێمان کرد، دواجار شەمەندەفەرەکە گەیشت.

*** *** ***

46- At first: لە سەرەتادا

At first I did not like him but now we are friends.

لەسەرەتادا حەزم پێی نەدەکرد بەڵام ئێستا هاوڕێین.

*** *** ***

47- Little by little: وردە وردە

Learn English little by little.

وەردە وردە فێری ئینگلیزی بە.

*** *** ***

48- Talk over: تاوتوێ کردن

Let's talk over the matter.

با بابەتەکە تاوتوێ بکەین.

*** *** ***

49- Stand up: هەستان

Stand up!

هەستە!

*** *** ***

50- Sit down: دانیشە

Sit down!

دانیشە!

*** *** ***

51- At least: بەلایەنی کەم

I spend at least two hours on my computer every day.

بەلایەنی کەم هەموو ڕۆژێک دوو کاتژمێر لەسەر کۆمپیوتەر بەسەر دەبەم.

*** *** ***

52- On time: لەکاتی خۆیدا

Tom is always on time for appointments.

هەمیشە تۆم لەکاتی خۆیدا لە مەوعیدە.

***   ***   ***

53- In time: پێش کاتی خۆی

I was in time for class.

بەر لەکاتی دیاریکراو لە پۆل بووم.

***   ***   ***

Old habits
die hard.

خوی شیری
هەتا پیری.

Chapter Four
بەشی چوارەم

Some of the most Common English Idioms
هەندێک لە باوترین زاراوەی ئینگلیزی

1- Yoke around someone's neck.

ئەم زاراوەیە بەمانای شتێک دێت کە ببێت بەبار بەسەرتەوە.

They decided to buy the car on credit. This became a yoke around their neck.

بڕیاریاندا کە سەیارەکە بەقەرز بکڕن، ئەمەش بوو بەبار بەسەریانەوە.

*** *** ***

2- You can bet your life.

ئەم زاراوەیە کاتێک بەکاردێت کە دڵنیابیت شتێک سەدا سەد ڕاستە یان ڕوودەدات.

You can bet your life they'll get married.

بێگومان بە کە ئەوان هاوسەرگیری دەکەن.

*** *** ***

3- You can catch more flies with honey than with vinegar.

ئەم پەندە "دەتوانیت بە هەنگوین زیاتر مێش بگری وەک لە سرکە" بە مانای ئەوە دێت کە دەتوانیت بە ڕەوشت هەموو شتێک بەدەست بهێنیت زیاتر لەوەی کە بێرێز بیت. (بەقسەی خۆش مار لەکون دێتەدەر).

Just be polite when you ask for something. You know, you can catch more flies with honey than with vinegar.

بەرێز بە کاتێک داوای شتێک دەکەیت. دەزانیت، بەقسەی خۆش مار لە کون دێتەدەر.

*** *** ***

4- You can't please everyone.

ناتوانی دڵی هەموان ڕازی بکەی (ناتوانیت هەموان شادومان بکەیت).

When the boss chose Mary as a leader, everybody complained. But you can't please everyone!

کاتێک کە بەرپوەبەر ماری وەکو سەرۆک هەڵبژراد، هەموان سکاڵایان کرد. بەڵام ناتوانیت دڵی هەمووان ڕازی بکەی (هەموان دڵخۆش بکەی)

*** *** ***

5- You got me there.

نازانم.

How can we translate these words? You got me there, we have to check them in dictionary.

چۆن دەتوانین ئەم وشانە وەرگێڕین؟ نازانم، پێویستە لە فەرهەنگ ماناکانیان بدۆزینەوە.

*** *** ***

6- You name it.

ئەم دەستەواژەیە بەمانای ئەوە دێت کە هەر شتێک تۆ دەیڵێی یان هەڵیدەبژێری یان هەر شتێک کە بیری لێدەکەیەوە (بەدڵی تۆ بێت).

What would you like to eat? Fish, chicken, pizza? You name it, we've got everything here.

حەزدەکەی چی بخۆیت؟ ماسی، مریشک، پیتزا؟ بەدڵی تۆیە، هەموو شتێکمان هەیە.

*** *** ***

7- You're killing me.

کەسێکی زۆر پێکەنیناوی یان قسەخۆش و بتخاتە پێکەنینەوە

Your jokes are hilarious. You're killing me!

Stop your nonsense. You're killing me!

*** *** ***

8- Young at heart.

دڵ تەڕ.

Although he is over 80, he still feels young at heart.

هەرچەندە تەمەنی سەروی هەشتا ساڵە، بەڵام هێشتا دڵی تەڕە.

*** *** ***

9- Zero hour

کاتژمێری سفر

"This is the zero hour for the attack," said the sergeant.

ئەفەرەسەکە گوتی: "ئێستا کاتی "سفرە" بۆ هێرشەکە.

*** *** ***

1o- Wag one's chin.

ئەم زاراوەیە بەمانای ئەوە دێت کە کەسێک قسە بکات و قسەکانیش بێمانا و زیاد بن. (چەنەباز).

Stop wagging your chin and do something.

چیتر چەنەبازی مەکە بەڵکو شتێک بکە.

*** *** ***

11- Wait and see.

چاوەڕێکە و ببینە

The new manager hasn't announced his new plan yet. We'll have to wait and see.

بەڕێوەبەرە تازەکە هێشتا پلانی نوێی ڕانەگەیاندووە، دەبێت چاوەڕێ بکەین و ببینین.

*** *** ***

12- Wait for the ball to drop.

ئەم زاراوەیە لەو کاتەدا بەکاردەهێنرێت کە ئەگەر شتێک لەداهاتوودا ڕوبدات و پێش بینی ڕووداني بکەی.

Wait for the ball to drop, they try to have your words.

چاوەڕێ بکە بزانە چی ڕوودەدات، پاشان قسەی خۆتی تێدا بکە.

*** *** ***

13- Wait for the other shoe to drop.

ئەم زاراوەیە بەمانای ئەوە دێت کە شتێکی نەویستراو ڕوودەدات

He was waiting for the other shoe to drop once some of his companions had been captured by the official authorities.

چاوەڕێ دەکات ئاخۆ چیتر ڕوودەدات لەوکاتەی کە هەندێک لە هاوڕێکانی لەلایەن بەرپرسانەوە گیراون.

14- Wait on someone hand and foot.

ئەم زاراوەیە بەواتای خزمەت کردنی کەسێک دێت بەدڵ و بەگیان.

She can't take care of herself. She always needs someone to wait on her hand and foot.

ئەو ناتوانێت ئاگاداری خۆی بێت، هەمیشە پێویست بەکەسێکە بۆئەوەی بەدڵ و بەگیان خزمەتی بکات (بەباشی خزمەتی بکات).

*** *** ***

15- Walk of life.

ئەم زاراوەیە بەواتای جیاوازی کار و شێوەی ژیان و چینایەتی جیاواز دێت.

People in this school come from different walks of life.

خەڵکانی ئەم قوتابخانەیە خاوەن و چین و توژێژی جیاوازن.

*** *** ***

16- Walk on air.

ئەم زاراوەیە بەواتای ئەوە دێت کە کەسێک زۆر هەست بەدڵخۆشی بکات.

He was walking on air after he passed the exam.

لەدوای ئەوەی کە دەرچوو زۆر دڵی خۆش بوو.

*** *** ***

17- Walk on eggs.

ئەم زاراوەیە بەواتای ئەوە دێت کە زۆر ئاگادار بیت لە مامەڵە کردن لەگەڵ بارودۆخ و خەڵکدا.

This year we have to walk on eggs with some people.

ئەم ساڵ دەبیت لەگەڵ هەندێک کەس زۆر ئاگادار بین.

*** *** ***

18- War of words.

دەمەتەقێ.

The war of words between the two guys has ceased for a long time.

دەمەتەقێی نێوان دوو کەسەکە بۆ ماوەیەکی زۆر درێژەی کێشا.

*** *** ***

19- Waste breath.

ئەم زاراوەیە بەواتای ئەوە دێت کە "قسەی خۆت بە فیڕۆ نەدەی (قسەی خۆت لەبەرد بدەی)"

Please don't waste your breath asking me ridiculous questions.

تکایە بە پرسیاری بێمانا قسەی خۆت بەفیڕۆ مەدە.

*** *** ***

20- Watch one's mouth.

ئاگاداری دەمت بە.

Watch your mouth when you speak to him. He's the boss.

ئاگاداری دەمت بە کاتێک کە قسە لەگەڵ ئەو دەکەی، ئەو سەرپەرشتیارە.

*** *** ***

21- Watch the clock.

ئەم زاراوەیە بەواتای ئەوە دێت کە زوو زوو سەیری کاتژمێر بکەی و حەز بکەی ئەو کارەی کەدەی کەیت زوو تەواوی بکەی.

If you are someone who watches the clock, then this job is not for you.

ئەگەر تۆ ئەوەندە سەیری کاتژمێر دەکەیت ئەوا تۆ هی ئەوە نیت ئەو کارە بکەیت.

*** *** ***

22- Watch your language.

Watch your mouth

Watch your tongue

ئاگاداری دەمت بە.

Don't talk that way! Watch your language.

بەو شێوەیە قسە مەکە، ئاگات لە زمانت بێت.

*** *** ***

23- Weather permitting.

If the weather is fine.

ئەم زاراوەیە بەواتای ئەوە دێت کە "ئەگەر کەش و هەوا لەبار بێت، یان ڕێگە بدات."

Weather permitting, we will be able to go on a picnic tomorrow.

ئەگەر کەش و هەوا گونجاو بێت بەیانی دەتوانین بچین بۆ سەیران.

*** *** ***

24- Weather the storm.

ئەم زاراوەیە بەواتای ئەوە دێت کە ڕووبەڕووی دۆخێکی زۆر سەخت بیتەوە و خۆتی لێقوتار بکەی (دان بەخۆدا گرتن).

They lost everything they had, but somehow they weathered the storm.

هەر شتێکی هەیان بوو لەدەستیان دا، بەڵام تارادەیەک توانیان ڕووبەڕووی دۆخەکە ببنەوە.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

26- Wet blanket.

مەبەست لەم زاراوەیە کەسێکە کە خۆشی و شادی کەسانی دیکە تێک دەدات (تێکدەر).

Don't invite John to the party. He's only going to be a wet blanket.

جۆن بانگهێشتی ئاهەنگەکە مەکە، چونکە ئاهەنگەکە تێکدەدات.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

27- What beats me?

ئەم زاراوەیە ئەو کاتە بەکاردێت کە تۆ لە ڕەفتار و دۆخی کەسێک تێنەگەی.

What beats me is how he passed the exam.

ئەوەی کە من تێی ناگەم ئەوەیە چۆن لە تاقیکردنەوە دەرچوو.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

28- When it rains, it pours.

یان نەهامەتی نایە، یان کەهات بەلێشاو دێت.

First, he had a terrible accident. Then, his wife had a heart attack. Really when it rains, it pours.

سەرەتا توشی ڕوداوێکی سەخت بوو، پاشان خێزانەکەی جەڵتەی دڵی لێیدا، بەڕاستی کە نەهامەتی هات بەلێشاو دێت.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

29- When pigs fly.

مەگەر بە خەون (خەونی حوشتر).

When pigs fly then I will tell you the secret.

هەگیز (مەگەر بە خەون) گوێبیستی ئەو نهێنیە نابیت.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

30- Whiter than white.

ئەم زاراوەیە ئەوکەسانە دەگرێتەوە کە زۆر پاک و ڕاستگۆن.

That little boy is whiter than white. He never does anything wrong.

ئەو منداڵە بچوکە زۆر پاکە، هەرگیز شتی هەڵە ناکات.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

31- Work like a beaver.

کار کردنی لەڕادەبەدەر.

You work like a beaver; you need to relax.

تۆ زۆر خۆت ماندوو دەکەیت، پێویستە پشوو بدەی.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

32- Work like a charm.

کە شتێک زۆر بەباشی کار بکات.

I installed the application on my cell phone and it works like a charm.

بەرنامەکەم بۆ موبایلەکەم دابەزاند و زۆر بەباشی کار دەکات.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

33- Work like a dream.

شتێک زۆر بەباشی کار بکات.

The plan worked like a dream.

پلانەکە زۆر بەباشی کاری کرد.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

34- Work your fingers to the bone.

بەسەختی کار کردن.

He works his fingers to the bone to help his five children grow up in a healthy environment.

زۆر بەسەختی کاردەکات بۆئەوەی منداڵەکانی لە ژینگەیەکی تەندروستدا بەخێو بکات.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

35- Under the weather.

دڵتەنگ یان نەخۆشبوون.

A: How have you been?

B: I've been under the weather. But it's OK now.

چۆن بوویت؟

من نەخۆش بووم، بەڵام ئێستا باشم.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

36- Up-to-date.

شتێکی نوێ یان سەردەمیانە.

He uses an up-to-date theory to explain his views.

ئەو بیردۆزێکی سەردەمیانە بەکاردەهێنێت بۆ ڕوونکردنەوەی بیرو بۆچوونەکانی.

***   ***   ***

37- To this day.

تاکو ئێستا

He disappeared and to this day nobody knows what happened to him.

ئەو دیارنەماوە و تاکو ئێستا کەس نازانێت چی بەسەر هاتووە.

***   ***   ***

38- To the last.

تاکۆتایی شتێک، یان تا مەرگ.

- Don't worry I'll support you to the last.
- She was a great lady to the last.

نیگەران مەبە تا کۆتایی پشتگیریت دەکەم.

تا کۆتایی ژیانی خانمێکی مەزن بوو.

***   ***   ***

39- To a man.

بەبێ جیاکاری

All the neighbors were present at the meeting and they all, to a man, agreed to help the poor family.

هەموو دراوسێکان لە کۆبونەوەکە ئامادە بوون و هەموویان بەبێ جیاوازی ڕازی بوون کە یارمەتی خێزانە نەدارەکە بدەن.

***   ***   ***

40- Time is money.

کات خۆی پارەیە (کات بەنرخە).

I have to wake up and go to work - time is money.

دەبێت هەستم و بچم بۆکار- کات بەنرخە.

***   ***   ***

41- Time flies.

کات بەخێرایی گوزەر دەکات بەتایبەتی لەخاتی خۆشی و شادیدا (کات دەفڕێ).

Time flew while they were talking about the old beautiful days.

کات بەخێرایی گوزەری کرد کاتێک دەربارەی ڕۆژانی لاوی دەدوان.

***   ***   ***

42- That makes two of us.

ئەم زاراوەیە لەو حاڵەتەدا بەکاردێت ئەگەر شتێک بۆ تۆش ڕاست بێت.

Jane: I just bought a new car.

Anna: That makes two of us!

جەین: تازە سەیارەیەکی نوێم کڕیوە.

ئانا: منیش کڕیومە (یانی ئەوە بۆ منیش ڕاستە)

***   ***   ***

43- Talk is cheap.

هەموو کەس بە قسە دەوێرێت.

My elder brother promised to help me with my homework, but talk is cheap.

برا گەورەکەم پەیمانی پێداکەم کە لە کاری ماڵەوەم یارمەتیم بدات، بەڵام هەموو کەس بە قسە دەوێرێت.

*** *** ***

44- Take it or leave it.

یا قبوڵی بفەرموو یان جێی بهێڵە.

This is my offer; take it or leave it.

ئەمە پێشنیازی منە، یا قبوڵی بفەرموو یان جێی بهێڵە.

*** *** ***

45- Take forty winks.

سەرە خەوێک بشکێنیت.

I'll just take forty winks before getting ready for work.

بەر لە خۆئامادە کردن بۆ کار سەرە خەوێک دەشکێنم.

*** *** ***

46- Take a stab at.

هەوڵدان، کۆشش کردن.

I know the question is difficult to answer. Yet, I'd like to take a stab at answering it.

دەزانم کە پرسیارەکە سەختە بۆ وەڵام دانەوە، بەڵام هێشتا حەزدەکەم هەوڵی وەڵامدانەوەی بدەم.

*** *** ***

47- Straight from the horse's mouth.

سەرچاوەیەکی باوەڕپێکراو.

How did you know they got married?
I got it straight from the horse's mouth.

48- Cat got your tongue.

کەسێک نەیەوێت نهێنیەک بدرکێنێ یان لەسەرسامیاندا نوتقی بگیرێت (پشیلە زمانی خواردووی).

Person 1 - So, how was the show?
Person 2 - Um.. I-.. Ugh..
Person 1 . What is the matter? Cat got your tongue again?

نمایشەکە چۆن بوو؟
ئم.. من... ئەە..
کێشە چیە؟ پشیلە زمانی خواردووی؟

*** *** ***

49- Get in someone's hair.

بێزار کردنی کەسێک.

Do not get in my hair, go away.

بێزارم مەکە، دورکەوە.

*** *** ***

50- Shake a leg.

پەلە بکە!

Mary you always take a long time to put on makeup, come on, and shake a leg!

ماری تۆ هەمیشە بۆ میکیاج کردن کاتێکی زۆرت دەوێت، دەی، پەلە بکە.

*** *** ***

51- Spill the beans.

نهێنی درکاندن.

So who spilled the beans about her affair with David?

کێ نهێنییەکەی درکاند سەبارەت بە پەیوەنیەکەی لەگەڵ دەیڤد؟

*** *** ***

52- Jump for joy.

خەنی بوون لە خۆشیدا.

When I see my mom, I am jumping for joy.

کاتێک دایکم دەبینم، لە خۆشیدا شێت دەبم (خەنی دەبم).

*** *** ***

53- Not my cup of tea.

حەزم لێی نیە.

“Some people love playing soccer, but it’s not my cup of tea”.

هەندێ کەس یاری تۆپی پێ دەکات، بەڵام من حەزم لێی نیە.

*** *** ***

54- A piece of cake.

زۆر ئاسانە.

“I’m sure the test next week will be a piece of cake for me. I’ve been studying for weeks”!

دڵنیام تاقیکردنەوەی هەفتەی داهاتوو زۆرئاسان دەبێت بۆ من، چونکە چەند هەفتەیەکە دەخوێنم"!

*** *** ***

55- Sleep on it.

بیربکەوە پاشان بڕیار بدە

Mr. Davis: "Tom, would you like to work here?"
Tom: "I'm not sure. Can I sleep on it and let you know tomorrow?"

بەڕێز داڤیس: تۆم، حەزدەکەیت کار لێرە بکەیت؟
تۆم: دڵنیانیم، دەکرێ بیری لێبکەمەوە و بەیانی وەڵامت بدەمەوە؟"

*** *** ***

59- Safe and sound.

ساغ و سەلامەت

The kids returned from the excursion safe and sound.

منداڵەکان بەساغ و سەلامەتی لە گەشتەکە گەڕانەوە.

*** *** ***

60- Set the ball rolling.

دەست پێ بکە.

There was a quiet atmosphere in the party so I decided to set the ball rolling and got up to dance.

کەشێکی ئارام لە ئاهەنگەکە هەبوو بۆیە بڕیارمدا دەست بە شایی بکەین.

*** *** ***

61- She'll be apples.

هەموو شتێک باش دەبێت.

'What about our trip to the mountain. They say it will snow all night long'
'Don't worry. She'll be apples.'

چی دەربارەی گەشتەکەمان بۆ چیاکە. دەڵێن کە تەواوی شەو بەفر دەبارێت.

نیگەران مەبە، هەموو شتێک باش دەبێت.

*** *** ***

62- Snake in the grass.

کەسی نەگریس و فێڵاوی (لە بنەوەیە)، (ماری سر)، (کرەی بن برە).

He's a guy you can't trust, a snake in the grass.

ئەو کەسێکە کە ناتوانی متمانەی پێبکەی، ماری سرە.

*** *** ***

63- Stop the music.

لە هەموو شتێک بوەستن

A: (Entering a room full of people doing various things) Stop the music!

B: What?

A: I have an important message!

(چوونە ژورێک کە پرە لە خەڵک و شتی جیاواز دەکەن) بوەستن!

چی؟

پەیامێکی گرنگم پێی یە!

*** *** ***

64- Rain cats and dogs.

بارینی باران بە لێزمە

How come that you are going out in that storm? It's raining cats and dogs.

چۆن بەو زریانە دەچیتەدەرەوە؟ بارانێکی زۆر بەخورە.

*** *** ***

65- Root and branch.

بەتەواوی

They have reorganized their business root and branch.

بەتەواوی کارەکەیان رێکخستووە.

***   ***   ***

66- Rough time.

کاتی سەخت و دژوار.

It was such a rough time.

کاتێکی دژوار بوو.

***   ***   ***

67- Put on a brave face.

وا نیشان بدەی کە هیچ لە گۆڕێ نیە (لەکاتی خم و گرفتدا)

He looks calm, but I suspect he's just putting on a brave face.

هێمن دیار بوو، بەڵام وا دەبینم کەشتێک دەشارێتەوە.

***   ***   ***

68- Oceans of.

یەک دنیا

Oceans of guests were at the party.

یەک دنیا میوان لە ئاهەنگەکە بوون.

***   ***   ***

69- On the face of it.

لەسەرەتاوە

On the face of it, she seems innocent. But when the police investigated her case, they discovered that she was guilty.

لەسەرەتادا، ئەو بێتاوان بوو. بەڵام کاتێک پۆلیس لێکۆڵینەوەی لە مەسەلەکە کرد، بۆیان دەرکەوت کە تاوانبارە.

*** *** ***

70- Over my dead body.

مەگەر بەسەر جەستەمدا برۆی

He says he will become our boss. Over my dead body!

ئەو دەڵێت کە دەبیت بەسەر پەرشتیارمان، مەگەر بەسەر جەستەمدا گوزەر بکات!

71- Name the day.

دەستنیشان کرنی ڕۆژێکی تایبەت و گرنگ.

Sarah and John are going to name the day soon.

سارا و جۆن بەمزوانە ڕۆژێک دەستنیشان دەکەن.

*** *** ***

72- Never mind.

گوێ مەدەرێ

Never mind, everything will be okay.

گوێ مەدەرێ، هەموو شتێک باش دەبێت.

*** *** ***

73- No use to man or beast.

هیچ کەڵکی نەماوە (بێ کەڵک).

That old car is no use to man or beast.

ئەو سەیارە کۆنە هیچ کەڵکی نەماوە.

*** *** ***

74- Not for a minute.

هەرگیز، بەهیچ شێوەیەک نا.

I don't want you to fail in your project. Not for a minute.

بە هیچ شێوەیەک نامەوێت لە پرۆژەکەتدا شکست بخۆی.

*** *** ***

75- Make yourself at home.

بەماڵی خۆتی بزانە (وابزانە ماڵی خۆتە).

Alan: Can I get in?

John: Yes please, make yourself at home!

ئالان: دەکرێ بمێمە ژورەوە؟

جۆن: بەڵێ تکا دەکەم، بەماڵی خۆتی بزانە!

*** *** ***

76- Man of means.

Also a woman of means.

کەسی دەوڵەمەند.

What a beautiful car! He must be a man of means.

چ سەیارەیەکی نوێیە! پێ دەچێت کەسێکی دەوڵەمەند بێت.

*** *** ***

77- Marry money.

هاوسەرگیری کردن لەگەڵ کەسیکی دەوڵەمەند.

She married money and got rich.

شوی بە ساماندارێک کردو دەوڵەمەند بوو.

*** *** ***

78- Money talks.

پارە دەزانێت.

She got what she wanted. You know money talks!

هەرچییەک ویستی بەدەستی خست. دەزانیت پارە هەموو شتێکە.

*** *** ***

79- Learn by heart.

لەبەرکردن

She learned the poem by heart.

شێعرەکەی لەبەرکرد.

*** *** ***

80- Let sleeping dogs lie.

لێگەڕێ با خراپتر نەبێت.

It would be best to let sleeping dogs lie and not discuss the problem any further.

باشترە چیتر کێشەکە تاوتوێ نەکەین و بەلاوەی بنێین.

*** *** ***

81- Like father, like son.

گیا لەسەر پنجی خۆی دەڕوێتەوە.

Alan decided to start a business online - like father, like son.

ئالان بڕیاریدا کە دەست بەبازرگانی ئۆنلاین بکات- گیا لەسەر پنجی خۆی دەڕوێتەوە.

*** *** ***

82- Love is blind.

ئەشق کوێرە.

A: I can't see why Leila likes Tim. He isn't even good-looking.

B: Love is blind.

ا: نازانم، بۆچی لەیلا حەزی لەوە. تەنانەت قۆزیش نیە.

ب: ئەشق کوێرە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

83- Love me, love my dog.

ئەگەر منت قبوڵە دەبێت هەموو شتێکی منت قبوڵ بێت.

Alan decided to get married to Lisa although her brother was a drug dealer. When they started their relationship, she often insisted: "love me, love my dog."

ئالان بڕیاریدا کە هاوسەرگیری لەگەڵ لیسا بکات، هەرچەندە براکەی مامەڵەی دەرمان دەکات. بەڵام کاتێک کە دەستیان بە پەیوەندیەکە کرد، لیسا گوتی: ئەگەر منت قبوڵە دەبێت هەموو شتێکی منت قبوڵ بێت."

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

84- Keep an eye on.

ئاگاداری بە، چاودێری بە

Please keep your eye on my son while I go to the shopping.

تکایە چاودێری منداڵەکەم بە لەکاتێکدا دەچمە بازار کردن.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

85- Kick the bucket.

دەمرێت.

Sad news! He kicked the bucket.

هەواڵە دڵتەزێنەکە ئەوەیە! ئەو مرد.

***　***　***

86- Kill time.

کات بەهەدەردان.

He had nothing in particular to do, so he went for a walk to kill time.

هیچ شتێکی تایبەتی نەبوو بۆئەوەی بیکات، بۆیە دەستی بە پیاسەیەک کرد بۆ بەسەر بردنی کات.

***　***　***

87- Join the club.

لەوەڵامی شتێکدا دەگوترێت کە تۆش لەهەمان کێشە و دۆخدا بیت.

Nancy: "I've got problems with my husband these days."
Alice: "Join the club!"

نانسی: ئەمڕۆژە کێشە و گرفتم لەگەڵ مێردەکەم هەیە."
ئالیس: منیش هەروا!"

***　***　***

88- I could murder something.

زۆرم برسیە یان تینویە.

I could murder a pizza.

زۆرم حەز لە پیتزایە.

***　***　***

89- In the best of health.

زۆر تەندروست.

He's in the best health because he exercises regularly and doesn't eat junk food.

کەسێکی تەندروستە چونکە بەرێک و پێکی مەشق دەکات و خواردنی خراپ ناخوات.

*** *** ***

90- In your dreams.

بەخەون و خەیاڵ.

Marry a Nancy?

In your dreams!

هاوسەرگیری لەگەڵ نانسی بکە؟ مەگەر بەخەون و خەیاڵ.

*** *** ***

91- Have a whale of a time.

هەبوونی کاتێکی خۆش و شاد.

I had a whale of a time at the party yesterday.

دوێنێ کاتێکی خۆشم هەبوو لە ئاهەنگەکە.

*** *** ***

92- Have big ears.

سەرکردن بە هەموو کونێکدا

Speak quietly. Nancy has big ears.

بە هێمنی بدوێ. نانسی گوێی هەڵخستووە.

*** *** ***

93- Head over heels.

ئاشق بوون.

They fell head over heels for one another at the very moment they met.

لەیەکەم دیدەوە ئاشقی یەکتر بوون.

*** *** ***

94- Heart of gold.

کەسێکی پاک و بێگەرد

He is a good boy with a heart of gold. He would never break her heart.

کەسێکی باش و پاک و بێگەردە، هەرگیز دڵی ناشکێنێت.

*** *** ***

95- Hit the roof.

تورە بوون و هاوارکردن.

The teacher hit the roof when the student was very late again.

مامۆستاکە تورە بوو و هاواری کرد کاتێک کە تەلەبەکە دوبارە زۆر دواکەوت.

*** *** ***

96- How come?

چۆن، بۆچی.

So how come you missed the train?

چۆن شەمەندەفەرەکەت لە دەستدا؟

*** *** ***

97- Fall in love.

ئاشق بوون.

When Jane and Jack met for the first time, they fell madly in love.

کاتێک کە جەین و جاک بۆ یەکەم جار یەکیان بینی ئاشقی یەکتربوون.

98- Fall on deaf ears.

شتێک فەرامۆش بکەیت و بیکێشی بە بەردا (خۆکەڕ کردن).

Every time I ask him to do something for me, it falls on deaf ears.

هەموو کاتێک داوای لێدەکەم کە شتێکم بۆ بکات، بەڵام وەکو ئەوە وایە قسەکانم بکێشم بە بەردا.

***   ***   ***

99- feel blue.

هەست کردن بە دڵتەنگی و خەمباری

She felt blue after her divorce.

لەدوای تەڵاقدانی هەستی بەدڵتەنگی و نیگەرانی کرد.

***   ***   ***

100- For a song.

هەرزان و تالان.

She bought the house for a song.

خانوەکەی زۆر بەهەرزانی کڕی.

101- For all I care.

شتێک کەبەلاتەوە گرنگی و اهمەتی نەبێت.

You can go to the party alone, for all I care.

دەتوانی بەتەنیا بچی بۆ ئاهەنگەکە، من بەلامەوە گرنگ نیە.

***   ***   ***

102- For my money.

بەڕای من.

For my money, Bill is the best one to choose as a partner.

بەڕای من، بیل باشترینە بۆئەوەی وەکو هاوڕێ هەڵیبژێری.

*** *** ***

103- Every cloud has a silver lining.

لەدوای ناخۆشی، خۆشی دێت.

You should never feel hopeless. Every cloud has a silver lining, you know

هەرگیز نابێت هەست بە بێهیوایی بکەی. دەزانیت، لەدوای ناخۆشی، خۆشی دێت.

*** *** ***

104- Don't get me wrong.

بەهەڵە لێم تێ مەگە.

Don't get me wrong but I think your plan may not work.

بەهەڵە تێمەگە، بەڵام پێم وایە کە پلانەکەت کارناکات.

*** *** ***

105- Come clean.

کەسی ڕاست و ڕەوان.

She came clean about what she had done.

ڕاست و ڕەوان بوو لەوەی کە کردبووی.

*** *** ***

106- Couch potato.

کەسی تەمبەڵ.

He is a couch potato.

ئەو کەسێکی تەمبەڵە.

*** *** ***

107- Bad egg.

کەسی خراپ.

Just ignore him. He's a bad egg.

تەنیا فەرامۆشی بکە، ئەو کەسێکی خراپە.

*** *** ***

107- Bag of bones.

کەسی زۆر لاواز.

He's turning into a bag of bones. He lost so much weight.

زۆر لاواز دەبێت، کێشێکی زۆری لەدەستداوە.

*** *** ***

109- Behind bars.

بوون لە زیندان

He spent three years behind bars.

سێ ساڵی لە زیندان بەسەر برد.

*** *** ***

110- Between life and death.

ژیانی قوله مەرگی.

After his terrible accident, he was between life and death for along time.

لەدوای ڕووداوە خەتەرناکەکە، بۆ ماوەیەکی زۆر لە ژیانی قولەمەرگیدا بوو.

*** *** ***

111- A little bird told me.

کەسێک پێی گوتم.

"How did you know the news?"
"Oh, a little bird told me."

چۆن هەواڵەکەت زانی؟
ئۆو، کەسێک پێی گوتم."

*** *** ***

112- Add fuel to the fire.

ئاگر خۆشکردن

Don't add fuel to the fire by laughing at him. He is furious about what you have already done.

بە پێکەنیت بەو ئاگرەکە خۆشمەکە، ئەو لەوە تورەیە کە تۆ پێشتر کردوتە.

*** *** ***

113- Vanish into the air.

بلقی سەرئاو.

The money just vanished into the air. I can't find it anywhere.

پارەکە بوو بە بلقی سەرئاو، ناتوانم لە هیچ شوێنێک بیدۆزمەوە.

*** *** ***

114- It is Greek to me.

تێناگەم.

*** *** ***

115- Stay In Touch.

بەردەوام بوونی پەیوەندی.

I will go outside, but do not worry, we will stay in touch.

من دەچمە دەرەوە، بەڵام نیگەران مەبە پەیوەندیمان پێکەوە دەبێت.

*** *** ***

116- Jump to Conclusions.

بڕیاردان لەسەر شتێک بێ ئەوەی زانیاری تەواوت لەسەری هەبێت.

Don't jump to conclusions! Perhaps it was his daughter he was dancing with.

گومانی خراپ مەبە! دەشێت کچی بێت و شایی لەگەڵ بکات.

*** *** ***

117- Hang In There.

بەردەوام و ئارامبە

I did not get the job.

Hang in there, you will find a great one.

کارەکەم دەست نەکەوت.

بەردەوام بە، کارێکی ناوازە بەدەست دەخەیت.

*** *** ***

118- Once in a blue moon.

ساڵی جارێ. (شتێک که زۆر بەکەمی بیکەی).

"I only go to the cinema once in a blue moon".

ساڵی جارێ دەچم بۆ سینەما.

*** *** ***

119- To cost an arm and a leg

شتی گرانبەها

"this car costs and arm and a leg".

ئەم سەیارەیە زۆر گران بەهایە.

*** *** ***

120- To cut corners'

کردنی شتیک به هەرزانی و خراپی.

"They really cut corners when they built this bathroom; the shower is leaking".

شتێکی خراپیان کردوه، ئەم سەرئاوەیان دروست کردوه که چی ڕەشاشەکە ئاو دەدات.

*** *** ***

121- Till the cows come home.

تا حەوت نیوە شەوان (ماوەیەکی دور و درێژ)

I will talk with my love till the cows come home.

تا حەوت نیوە شەوان قسە لەگەڵ خۆشەویستەکەم دەکەم.

*** *** ***

122- Driving me up the wall.

شێت کردن (بێزار کردن و تورەکردن)

That sound is driving me up the wall.

ئەو دەنگە شێتم دەکات.

*** *** ***

123- Hold your horses.

ئارام بە

Just hold your horses, Bill! Let's think about this for a moment.

تەنیا ئارام بە، بیل! با بۆ خولەکێک بیر لەوە بکەینەوە.

*** *** ***

124- Sick as a dog

زۆر نەخۆش

I am feeling sick as a dog!

زۆر نەخۆشم!

*** *** ***

125- Take with a grain of salt.

بە فشەوەرگرتن

I'll take anything he says with a grain of salt. He has a habit of exaggerating things.

هەرچییەک کە دەیڵێت بە فشە وەریدەگرم، ئەو جۆرێک لە خوی شت گەورەکردنی هەیە.

*** *** ***

Chapter Five
بەشی پێنجەم

Some of the Most Common Expressions in English.
هەندێک لە باوترین دەربڕینەکانی ئینگلیزی

Absolutely. بێگومان
After you. لەدوای تۆ
All right. زۆر باشە
Am I right? ڕاستم؟ من ئایا
Anything else. چیتر

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

Be careful. بە ئاگادار
Be quiet. بە بێدەنگ .

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

Can I have a word with you? دەتوانم قسەت لەگەڵ بکەم؟

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

Do not mention it. شایەنی نیە
Do you mind if I join you? ئاساییە ئەگەر بەشدار بم؟
Do not ask me? پرسیارم لێمەکە؟
Do not be too sure? زۆر دڵنیا مەبە؟

Do not bother me? بێزارم مەکە؟
Do not make me laugh? مەمخە پێکەنینەوە؟
Do not forget me? لەیادم مەکە؟
Do not worry? نیگەران مەبە؟
Don't you know? نازانیت؟

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

Excellent. نایەبە
Excuse me. بم بورە

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

Go away. دورکەوە
Good job. کارێکی باشە.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

Have a nice time. کاتێکی خۆش
Have a nice trip. گەشتێکی خۆش

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

I cannot believe that. ناتوانم بڕوا بەوە بکەم.
I cannot accept that. ناتوانم ئەوە قبوڵ بکەم.
It is not the end of the world. ئەمە کۆتایی جیهان نیە.
I am not following you. من شوێن تۆ ناکەوم.
I did not mean that. مەبەستم ئەوە نەبوو.
It does not matter. کێشە نیە.
Can I make a suggestion? دەکرێت پێشنیازێک بکەم؟
I'm sorry to hear... بەداخەوەم بەبیستنی...
I wish you all the best. هیوای سەرکەوتنت بۆ دەخوازم.

I do not know.	نازانم.
I do not care.	بەلامەوە گرنگ نیە.
I do not love.	خۆشم ناوێت.
I do not think so.	پێم وانیە.
I do not believe this.	بڕوام بەوە نیە.
I hear you.	گوێم لێتە.
I doubt it.	گومانم لێیەتی.
I promise you.	پەیمانت پێ دەدەم.
If you do not mind.	ئەگەر بەلاتەوە ئاساییە.
If I were you.	ئەگەر لە جیاتی تۆ بام.
I will catch you later.	دواتر دەتبینمەوە.
I will see you later.	دواتر دەتبینمەوە.
I am cool.	من باشم.
I am glad to meet you.	خۆشحاڵم بەبینینت.
I am good.	من باشم.
I 'm in.	منیش بەشدار دەبم.
I am listening.	من گوێ دەگرم.
I am only looking.	من تەنیا سەیر دەکەم.
In detail.	بەورد و درشتی(بەدورو درێژی)
In general.	بەگشتی.
In my opinion.	من بەڕای.
In my view.	بەتێڕوانینی من.
I am with you.	من لەگەڵ تۆم.
Is everything okay?	ئایا هەموو شتێک باشە؟

Is that everything?	ئایا ئەوە هەموو شتێکە؟
It blows my mind.	ئەوە سەرسامم دەکات.
It is for you.	ئەوە بۆ تۆیە.
It's time to go.	کاتی ڕۆیشتنە.
It's yours.	ئەوە هی تۆیە.
It does not bother me at all.	ئەوە بەهیچ شێوەیەک بێزارم ناکات.

***   ***   ***

Just a moment.	تەنیا یەک خولەک
Just a second.	تەنیا یەک چرکە.

***   ***   ***

Keep going.	بەردەوام بە.
Keep quiet.	بێ دەنگ بە
Keep talking.	بەردەوام بە لە قسە کردن.
Keep this to yourself.	ئەمە لای خۆت هەڵگرە.
Keep your shirt on!	ئارام بە!

***   ***   ***

Let it go.	لەبیری بکە.
Let's do this.	بائەوە بکەین.
Let's eat.	با نان بخۆین.
Let's get out of here.	بابڕۆین.
Let's talk.	با قسە بکەین.
Look out!	ئاگادار بە!

***   ***   ***

No problem.	کێشە نیە.
Nice to meet you.	خۆشحاڵم بە ناسینیت
No trouble.	نیگەران مەبە.
None of your business.	پەیوەندی بەتۆوە نیە.
Not at all.	بەهیچ شێوەیەک
No worries.	نیگەران مەبە.
Do not trouble	ئەزیەت مەکێشە

***

Permit me.	ڕێگەم بدە.

***

Right away.	هەر ئێستا.

***

See you tomorrow.	بەیانی دەتبینمەوە.

***

Talk to you soon.	زوو قسەت لەگەڵ دەکەمەوە.
To tell you the truth.	ئەگەر ڕاستیت دەوێت.
Take care.	ئاگاداری خۆت بە.
Take it easy.	بەسادەیی وەری بگرە.
Take my word for it.	بڕوام پێ بکە.
Tell me more.	زیاترم پێ بڵێ.
Thank you for calling.	سوپاس بۆ پەیوەندی کردن.
Thank you for inviting us.	سوپاس بۆ بانگهێشت کردنی ئێمە.
Thank you so much.	زۆر سوپاس.
Thanks for coming.	سوپاس بۆ هاتنت.

That is easy for you to say. ئەوە بۆ تۆ ئاسانە کە بیڵێی.

That's enough. بەسە.

That's all. ئەوە هەموو شتێکە.

That is just what you need. ئەوە ئەوەیە کە تۆ پێویستتە.

That is the story of my life. ئەوە چیرۆکی ژیانمە.

That is what I am talking about.

ئەوە ئەوەیە کە قسەی لەبارەوە دەکەم.

There is no chance. هیچ هەلێک نیە.

There is no doubt about it. هیچ گومانێک لەو بارەوە نیە.

*** *** ***

Watch your mouth. ئاگات لەدەمت بێت.

Welcome. بەخێربێی

Well done. دەست خۆش.

What a shame! چ شەرمەزاریەکە!

What about you? چی لەبارەی تۆ؟

What do you expect? پێشبینی چی دەکەی؟

What do you know? چی دەزانیت؟

What do you know for sure? چی بەدڵنیاییەوە دەزانی؟

What do you think? پێت چۆنە؟

What do you want me to say? دەتەوێ چی بڵێم؟

What else can I do? دەتوانم چی تر بکەم؟

What happened? چی ڕوویداوە؟

What's happening? چی ڕوودەدات؟

What is the problem? کێشە چیە؟

What's wrong? چ باسە؟

Where will I find you? لەکوێ دەتوانم بتدۆزمەوە؟

Who cares? کێ بەلایەوە گرنگە؟

Who knows? کێ دەزانێت؟

*** *** ***

You asked for it. تۆ داوات کرد.

Yeah, sure. بەڵی، بەدڵنیاییەوە

You got it! تێگەیشتی!

*** *** ***

Chapter Six
بەشی شەشەم

English proverbs
پەندی ئینگلیزی

Section one
بەندی یەکەم

All Together
هەموو پێکەوە

1- Birds of a feather flock together.

هەرتەیرە و ڕەوەی خۆی

2- In unity there is strength.

هێز لەیەکگرتندایە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

3- It takes two to tango.

چەپڵە بەدەستێک لێنادرێت.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

4- A man is known by the company he keeps.

مرۆڤ بە هاوڕێکانی دەناسرێتەوە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

5- Misery loves company.

کلۆڵی حەزی بەهاوڕێیەتیە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

6- There is no place like home.

شام شەکرە بەڵام ولات شیرنترە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

7- Too many cooks spoil the broth.

کابانی زۆر خواردن وێران دەکەن. (چێشت بەزۆر کابانان، یان سوێر دەبێت یان بێ خوێ)

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

8- Two heads are better than one.

قسەی دوو کەس باشترە لە هی کەسێک

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

9- Two's company, but three's crowd.

دوو دەبنە هاوڕێ، سێ زیادەیە.

Section Two

بەندی دووەم

Try This

ئەمە تاقی بکەوە

1- An apple a day keeps the doctor away.

هەر ڕۆژێ سێوێ، پزیشکت ناوێ.

❁❁❁ ❁❁❁ ❁❁❁

2- Do as I say not as I do.

بە قسەم بکە بەڵام بەکردەوەم مەکە.

❁❁❁ ❁❁❁ ❁❁❁

3- If you cannot beat them, join them.

ئەگەر ناتوانی بیان بەزێنی، شوێنیان بکەوە.

❁❁❁ ❁❁❁ ❁❁❁

4- If you cannot stand the heat, get out of the kitchen.

ئەگەر نازانی کارێک بکەی لێی دووربکەوە.

5- Leave well enough alone.

هەرشتە و بەڕادەی خۆی.

❁❁❁ ❁❁❁ ❁❁❁

6- Look before you leap.

بەر لەکردنی هەرکارێک بیری لێبکەوە.

***   ***   ***

7- Make hay while the sun shines.

هەلی ڕەخساو لەدەست مەدە.

***   ***   ***

8- Strike while the iron is hot.

لەگونجاوترین کاتدا ڕەفتار بنوێنە.

***   ***   ***

9- The way to a man's heart is through his stomach.

ڕێگای بەدەست هێنانی مرۆڤ، ئامادەکردنی ئەو خۆراکەیە کە حەزی لێیەتی.

***   ***   ***

10 When you are in Rome do as the Romans do.

لەشاری کوێران دەست بەچاوت بگرە.

***   ***   ***

Section Three

بەندی سێیەم

Watch out!

وریا بە!

1- All that glitters is not gold.

هەموو شتێکی درەوشاوە زێڕ نیە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

2- Curiosity killed the cat.

دەستی لێمەدە باخراپ نەبێت.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

3- Do not bite off more than you can chew.

لەقەدەر بەرێ لاقان ڕاکێشە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

4- Do not bite the hand that feeds you.

کانیەک ئاوت لێخواردەوە بەردی تێمەکە.

5- Do not count your chickens before they're hatched.

پێش باران خۆت تەڕ مەکە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

6- Do not cry over spilt milk.

دوای کڵاوی با بردوو مەکەوە،

*** *** ***

7- Do not judge a book by its cover.

هەرگیز بە ڕوخسار بڕیار مەدە.

*** *** ***

8- Do not judge a man until you've walked in his boots.

ڕەخنە لەناکاری کەس مەگرە هەتا خۆت ئەو کارە تاقی نەکەیتەوە.

*** *** ***

9- Do not look a gift horse in the mouth.

ڕەخنە لەدیاری مەگرە.

*** *** ***

10- Do not put all your eggs in one basket.

هەموو هێلکەکانت مەخەرە سەبەتەیەکەوە.

11- Do not put off for tomorrow what you can do today.

کاری ئەمڕۆ مەخەرە سبەینێ.

*** *** ***

12- Do not put the cart before the horse.

باش بیربکەوە پاشان بڕیار بدە.

*** *** ***

13- The road of hell is paved with good intentions.

ڕێگای کاری خراپ بەگوڵ نەخشێنراوە.

*** *** ***

14- Where there's smoke, there is fire.

لەهەر شوێنێک ئاگر هەبێت، دوکەڵیش هەیە.

Section Four

بەندی چوارەم

Getting Ahead

سەرکەوتن

1- The first step is always the hardest.

هەمیشە یەکەمین هەنگاو سەختترینە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

2- Forewarned is forearmed.

ئەگەر پێشتر شتێک بزانی خۆتی بۆ ئامادە دەکەی.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

3- He who hesitates is lost.

مرۆڤی دودڵ سەرناکەوێت.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

4- No pain, no gain.

دەستی ماندوو لەسەر سکی تێرە.

5- Nothing ventured, nothing gained.

هیچ شتێک بێ ڕەنج و باج بەدەست نایەت.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

6- Pen is mightier than the sword.

قەڵەم لە شمشێر بەهێزترە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

7- Practice makes perfect.

مەشق کردنی زۆر لەشتێک شارەزابوونە لەو شتە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

8- Rome was not built in a day.

کەس لە پڕەک نابێت بە کوڕەک

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

9- You are never too old to learn.

مرۆڤ لەهەر سەردەم و کاتێکدا بێت دەتوانێت فێربێت.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

Section Five

بەندی پێنجەم

It Never Works

هەرگیز کار ناکات

1- Beggars cannot be choosers.

نەدار ناتوانێت کەسی یارمەتیدەر بەدڵی خۆی هەڵبژێرێت.

*** *** ***

2- Clothes do not make the man.

ئاکار و ڕەوشتی مرۆڤ بە پۆشاک نیە.

*** *** ***

3- Man does not live by a bread alone.

مرۆڤ بە پارچە نانێک ناژیت.

*** *** ***

4- Money does not grow on trees.

پارە بەئاسانی بەدەست ناکەوێت.

*** *** ***

5- One swallow does not a summer make.

بەگوڵێک بەهار دانایەت.

*** *** ***

6- Too many chiefs, not enough Indians.

من ئاغا و تۆ ئاغا، کێ فەرشمان بۆ ڕاخا.

7- You cannot teach an old dog new tricks.

مرۆڤی بەتەمەن توانای فێربونی شتی نوێی نیە.

*** *** ***

***

Section six

بەندی شەشەم

It's Human's Nature

ئەوە سروشتی مرۆڤە

1- The apple does not fall far from the tree.

گیا لەسەر پنجی خۆی دەڕوێتەوە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

2- Barking dogs seldom bite.

سەگی زۆر وەڕ گاز ناگرێت.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

3- Better a live coward than a dead hero.

کەسێکی ترسنۆک باشترە لە پاڵەوانێکی مردوو.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

4- A fool and his money are soon parted.

کەسی گەمژە زوو پارەکەی لەشتی بێنرخدا خەرج دەکات.

5- He who laughs last, laughs best.

ئەوەی دوای هەموان پێدەکەنێت لەهەموان زیاتر پێدەکەنێت.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

6- Old habits die hard.

خوی شیری هەتا پیری.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

7- One man's gravy is another man's poison.

ئەو شتەی کە تۆ دڵخۆش دەکات، جێگەی دڵتەنگی کەسێکی دیکەیە

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

8- The spirit is willing, but the flesh is weak.

ڕۆحی مرۆڤ لە جەستەی بەهێزترە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

9- There is no honor among thieves.

لەناو دزاندا شەرەف نیە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

10- When the cat's away the mice will play.

کاتێک پشیلە دیار نیە مشک هەرایەتی.

Section Seven

بەندی حەوتەم

Friend or Foe?

دۆست یا دوژمن؟

1- Absence makes the heart grow fonder.

دوری هەستی غوربەت زیاتر دەكات.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

2- Beauty is in the eye of the beholder.

هەركەسەو تێڕوانینێكی بۆ جوانی هەیە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

3- Blood is thicker than water.

خوێن نا بێتە ئاو

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

4- Familiarity breeds contempt.

لەناو دۆستان ڕێز نامێنیت.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

5- A friend in need is a friend indeed.

هاوڕێی ڕاستەقینە هاوڕێی تەنگانەیە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

6- A friend who shares is a friend who cares.

و هاوڕێیە کە هاوبەشیت دەکات، هەمان هاوڕێیە کە ئاگاداریت دەکات.

*** *** ***

7- Imitation is the sincerest form of flattery.

اسایی کردنەوە باشترین جۆری ماستاوکردنە.

*** *** ***

8- Love is blind.

شق کوێرە.

Section Eight

بەندی هەشتەم

Words to Live by

وشانێک کە ژیانیان پێ بکەین

1- Actions speak louder than words.

کردار شەرتە.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

2- Better late than never.

دواکەوتن باشترە لە نەکردن.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

3- Better safe than sorry.

هەتا هەڵە کەمتر بکەی، کەمتر داوای لێبوردن دەکەی.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

4- A bird in the hand is worth two in the bush.

باڵندەیەکی ناودەست باشرە لە دووی ناو هێلانە.

5- Charity begins at home.

خێرخوازی لەماڵەوە دەست پێدەکات.

❊❊❊ ❊❊❊ ❊❊❊

6- Haste makes waste.

ئەوەی لەسەر سەبرانە، لەسەر خێرانە.

* * *   * * *   * * *

7- Love makes the world go round.

ئەوین ژیان شیرنتر دەکات.

* * *   * * *   * * *

8- One good turn deserves another.

چاکە بکەو بیکە بەئاودا.

* * *   * * *   * * *

9- You reap what you saw.

چ بچێنی هەر ئەو دەدرویتەوە.

* * *   * * *   * * *

Section Nine

بەندی نۆیەم

Some Things Never Change

هەرگیز هەندێک شت گۆڕانکاریان بەسەردا نایەت

1- After the feast comes the reckoning.

دەڵێن تەنگانە خۆشی لەدوایە، باوەڕم وایە فەرمودەی خودایە.

*** *** ***

2- Bad news travels fast.

هەواڵی خراپ زوو بڵاودەبێتەوە.

*** *** ***

3- The bigger they are, the harder they fall.

هەموو شتێک لە ئەستوری دەپسێت.

*** *** ***

4- Good things come in small packages.

شتی باش بە دنک دنک دێت.

5- The grass is always greener on the other side of the fence.

هەمیشە شتی حەرام شیرینترە.

*** *** ***

6- It never rains but pours.

بانەهامەتی نایە، یا کەهات بە لێشاو دێت.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

7- Lightning never strikes twice in the same place.

مرۆڤی ژیر دوجار مار لەکونێکەوەی پێیوەنادات.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

8- Might makes right.

کوتەک دەزانێت قۆناغ لەکوێیە.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

9- Nothing hurts like the truth.

هیچ شتێک هێندەی ڕاستی بەئازار نیە.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

10- Possession is nine-tenths of the law.

هەموو کەسێک لە شەڕواڵی خۆیدا پیاوە.

❋❋❋ ❋❋❋ ❋❋❋

11- The poor of the pudding is in the eating.

باشترین ئەزموون تاقیکردنەوەیە.

سەرچاوەکان

1. Ansell. M. English Grammar, 2nd , 2000.
1. Bloomsbury International, Ten Common English Idioms and how to use them.
2. Collis. H. 101 American English Idioms.
3. Collis. H. 101 American English Proverbs.
2. Eastood. J. Oxford Guide to English Grammar, 2000.
4. English-grammar-revolution.com/idiomatic-exp.
5. Englishlive.ef. 15 common idioms.com.
6. Espressoenglish.net/10-informal-english-express
3. Gairns. R, Redman. S, Oxford Word Skills, 2008.
4. Greenbaum, S, Nelson. G, An introduction to English grammar. 3rd, 2009, UK.
7. Laflin. V. SH, Malkoc. M. A, Smolinsk. F. IN THE LOOP A Reference Guide to American English Idiom. 2010.
8. Mccarthy. M, O'dell. F. English Idioms in Use.
9. Murphy. R. English Grammar in use, 2004.
10. Murphy. R. Essential Grammar in use. 2007.
11. O' Connor. D. J. Better English Pronunciation, 2003.
12. Pascal. M. Say it better in English, US. 2007.

13. Spears. A. R. Common American Phrases. 2012.
14. Stageberg. C. N, Oaks. D. D, An introduction to English grammar. 1st edition, Earl Mcpeek, Us.
15. Straus. J. The Blue Book of Grammar and Pronunciation, 10th, 2008.
16. Zemach. E. D, Rumisek. A. L, Academic Writing.

ئەمانەی خوارەوە ئەو کتێبانەن کە وەرم گێڕاون، بەشێکی زۆریان بڵاو کراونەوە و هەندێکیشیان وا لە ژێرچاپدان:.

١- باغە نهێنییەکە_ ن: فرانسس هۆگسن بێرنت.
٢-ئایا قورئان وتەی خوایە_ن: د.زاکیر نایک.
٣- ئەوینی پاشایەک_ ن: پیتەر دەینتی.
٤- سرودی کریسمس_ ن: چارلز دیکنز.
٥- پارە یاخود ئەوین؟_ن: ڕۆوینا ئاکنیامی.
٦- توتیەکەی جەیک_ن: پۆڵ هێرن و یەتز ئۆزکان.
٧- چنگی مەیمونەکە_ن: ولیەم وایمارک جاکۆبس.
٨- ولیەم شەیکسپیر و هەشت لە دیارترین شانۆکانی بەشێوەی کورتە چیرۆک_هەڵەچن: کەیژین خەلیل.
٩- بوکەکانی جەنگ_ن: مێریەن گرەیگ وێنتوێس_سەرپەرشتی: تروسکە محمد علاالدین.
١٠- مافەکانی ئافرەت لە ئیسلامدا_ن: د.زاکیر نایک_سەپەرشتی: تروسکە محمد علاالدین.
١١- لێکچوەکانی ئاینە سەرەکیەکان_ن: د. زاکیر نایک.
١٢- پێغەمبەر محمەد لە پەرتوکە پیرۆزەکانی (جولەکە، مەسیحی، هیندۆسی، بوزی و فارسی)_ ن: د. زاکیر نایک.
١٣- کتێبی پیرۆز چی دەڵێت لەبارەی موحەممەد (ص)_ن: ئەحمەد دیدات.
١٤- مەسیح لە ئیسلامدا_ن: ئەحمەد دیدات.
١٥- ئایا کتێبی پیرۆز وتەی خوایە؟_ن: ئەحمەد دیدات.
١٦- موحەممەد جێگرەوەی چاوەڕوانکراوی عیسا_ن: ئەحمەد دیدات.

١٧- ئۆلیڤەر تویست_ن: چارلز دیکنز. و:ابوبکر احمد خدر&سوزان لوقمان عزیز.
١٨- سەرجەم بەرهەمەکانی د.زاکیر نایک_و:ابوبکر احمد خدر&پەیام عبدالواحید ابوبکر.
١٩- دۆزینەوەی هاوڕێ_ن: ئەندرو ماتیوز_ و:ابوبکر احمد خدر&پەیام عبدالواحید ابوبکر.
٢٠- بەکوردی کردنی (٢٠) شانۆی ولیەم شەیکسپیر بەشێوەی کورتە چیرۆک_ن: ولیەم شەیکسپیر.
٢١- من پێش تۆ_ جۆجۆ مۆیز_ و:ابوبکر احمد خدر.
٢٢- یاساکانی خۆشەویستی_ن: ڕیچاردتێمپلەر_ و: ابوبکر احمد خدر.
٢٣- یاساکانی دایک و باوکایەتی_ن: ڕیچارد تێمپلەر_ و: ابوبکر احمد خدر.
٢٤- یاساکانی ژیان_ن: ڕیچارد تێمپلەر_ و: ابوبکر احمد خدر.
٢٥- یاساکانی کارکردن_ن: ڕیچارد تێمپلەر_ و: ابوبکر احمد خدر.
٢٦- یاساکانی بەڕێوەبردن_ ن: ڕیچارد تێمپلەر_ و: ابوبکر احمد خدر.
٢٧- فێربوونی زمانی ئینگلیزی لە سەرەتاییەوە بۆ قۆناغی زانکۆ_ ن: ابوبکر احمد خدر.

دەمەکان

جێناو

حینجەکردن

پیتەکان

دەنگەکان

ژمارەکان

ڕستە

خاڵبەندی

زاراوە

دەستەواژە

دەربڕین

هاومانا

ناو

پێچەوانەکان

بەرگ : ئیبراهیم سالح

لە بلاوکراوەکانی خانەی چاپ و پەخشی ڕێنما

نرخ(٦٠٠٠) دینار